

ธรรมสังฆจร

เส้นทางธรรมสังฆจร ตอนที่ 1

เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2550 ฉันออกเดินทางเพื่อทำโครงการธรรมสังฆจร 80 โรงเรียน 80ปีธรรมราชา ในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม เริ่มตั้งแต่วันที่ 22 มกราคม 2550-28 กุมภาพันธ์ 2550 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสที่พระองค์ทรงมีพระชนมายุ ครบ 80 พรรษา

วันที่ 15 มกราคม 2550 เวลา ตีหนึ่งสามสิบนาที เดินทางถึงสนามบินสุวรรณภูมิ โดยสายการบิน China Airline เป็นครั้งแรกที่ได้โดยสารเครื่องบินมาลงที่สนามบินสุวรรณภูมิ อันลือชื่อในความใหญ่โตมโหฬารแต่มีข่าวฉาวโฉ่ไม่หยุดว่า มีการโกงกินกันอย่างวินาศสันตโรในทุกโครงการ

ก้าวแรกที่เหยียบสนามบินสุวรรณภูมิ ก็พยายามทำใจให้ภาคภูมิใจที่มีสนามบินใหญ่ที่สุดในเอเชียและอีกหลายประเทศและชื่นชมกับผู้ที่พยายามเซ็นโครงการนี้ให้ออกมาใช้งานได้ทุกคนแม้จะมีข่าวการโกงกินไม่ขาดระยะก็ตาม

แต่พอเดินเข้าสู่ตัวอาคารผู้โดยสารขาเข้าเพื่อรับกระเป๋า ก็พบว่า ยังมีงานที่ถูกทอดทิ้งค้างค้ำไว้มากมายหลายจุด หลายแห่งยังไม่ได้ทาสี ไฟฟ้ายังไม่เรียบร้อย จุดที่เปิดเพื่อทำงานบางอย่างเป็นการชั่วคราว ก็ยังไม่ได้ปิด ดูแล้วหาความประณีตไม่ได้เลย

หลายคนสงสัยว่า บริษัทอะไรทำงานหยาบขนาดนี้ และที่สงสัยมากไปกว่านั้นก็คือ คณะกรรมการตรวจรับชุดไหนที่หลับหูหลับตาตรวจรับงาน ที่บกพร่องขนาดนี้ ใช้หลักการอะไรในการตรวจรับและอนุญาตใช้งานทุกอย่างที่ทุกอย่างอยู่ในสถานะไม่ปลอดภัย และเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2550 ต้องปิดสนามบินตั้งห้าชั่วโมง หลังจากวันนั้น สายการบินภายในประเทศก็พากันลงสนามบินซ้ำกันไปหมดเพราะจะต้องซ่อมสนามบินเป็นระยะๆ

เมื่อออกจากตัวอาคารผู้โดยสารขาเข้า คุณต่อมเพื่อนคุณเพ็ญสุขและหลานชายได้นำรถมารับอยู่แล้ว นำกระเป๋าขึ้นรถแล้วก็ออกเดินทางไปยังวัดชลประทานรังสฤษฎ์ป่ากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อกราบคารวะและถวายรายงานการปฏิบัติหน้าที่แก่หลวงพ่อบัณฑิตนันทะ

เจ้าครูได้ไปกราบหลวงพ่อบุญญานันทะ ท่านมีความเมตตามากนั่งสนทนากันเรื่องการทำงานและเรื่องราวหลายเรื่องหลายราวอย่างมีความสุข ท่านพอใจกับการปฏิบัติหน้าที่ของพระธรรมทูตตามที่ได้รายงานให้ท่านทราบทุกเรื่อง ขณะที่ฟังการรายงานท่านจะยิ้มตลอดเวลา เป็นรอยยิ้มที่บริสุทธิ์เปี่ยมด้วยเมตตากรุณาสม่ำเสมอ

ได้นั่งสนทนากับหลวงพ่อบุญญานันทะเป็นเวลาชั่วโมงกว่า มีแขกมาหาท่านจึงหลีกเลี่ยงให้แขกที่ต้องการจะพบท่านได้พบเพื่อกราบคารวะ ใครได้เข้าไปใกล้และสนทนากับหลวงพ่อบุญญานันทะจะได้สัมผัสกับความกรุณาของท่านอย่างทั่วหน้า

ตอนบ่ายเวลาประมาณ สามโมงเย็นได้เดินทางไปสนามสนามบิณสูวรรณภูมิเพื่อเดินทางไปสวนโมกข์ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสายการบินไทยถึงสุราษฎร์ธานี เวลาประมาณ หกโมงครึ่ง คุณสมชัย ปานสวัสดิ์ ซึ่งเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่วิทยาลัยตาปีพร้อมด้วยภริยามาต้อนรับและอำนวยความสะดวกไปส่งที่สวนโมกข์

พอเหยียบสวนโมกข์ก็สัมผัสถึงกลิ่นอายแห่งสันติสุข ในอ้อมอกของธรรมชาติ ท่านอาจารย์วิศศักดิ์ซึ่งเป็นพระเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ที่แผนกต้อนรับได้จัดให้พักที่กุฏิสมเด็จพระเหมือนที่เคยมาพักครั้งก่อนๆ

กุฏิหลังนี้ได้รับการขนานนามว่า กุฏิสมเด็จพระสมเด็จพะสังฆราชวาสน์ วาสนมหาเถระ เคยมาพำนักสนทนาธรรมกับหลวงพ่อบุทธทาสหลายปีมาแล้ว เป็นกุฏิที่สร้างเป็นคอนกรีตถาวรแต่รักษาความเรียบง่ายแบบสวนโมกข์ไว้ นั่นคือ ห้องนอนก็จะมีเพียงเสื่อผืนหมอนใบไฟฟ้าเท่าที่จำเป็นไม่มีพัดลมหรือของใช้ส่วนเกินอื่นๆ

อาจจะเป็นเพราะอากาศที่สวนโมกข์บริสุทธิ์ดี หรืออาจจะเหน็ดเหนื่อยเพราะเดินทางมายาวนานโดยไม่ได้พักเลย เมื่อล้มตัวลงนอนก็หลับรวดเดียวตื่นขึ้นมาใกล้สว่างเมื่อได้ยินไก่ป่าและไก่บ้านขันกระชั้นถี่ ซึ่งไม่ได้ยินเสียงนี้มานานแล้ว เป็นเสียงธรรมชาติที่เติมพลังชีวิตได้อย่างดีเยี่ยม

การจำวัดที่สวนโมกข์คืนนี้เรียกตามภาษาชาวบ้านว่า หลับเต็มอิ่ม ตื่นขึ้นมาสดชื่นจริงๆ ความอ่อนเพลียเมื่อยขบจากการเดินทางไกลพลอยหายไปด้วย แม้จะสลับวันคืนกันระหว่างไทยกับอเมริกาอย่างกระชั้นหัน แต่ไม่เป็นปัญหาการง่วงกลางวันหรือนอนไม่หลับกลางคืน ทุกอย่างดำเนินไปตามปกติ

บรรยากาศคืออย่างนี้ตื่นเช้าขึ้นมาล้างหน้าแปรงฟันเสร็จก็ทำสมาธิเดินจงกรมหน้ากุฏิได้อย่างสบาย บรรยากาศดีเรียกว่าสถานที่สัปปายะก็ทำให้เจริญภาวนาได้ดี หลวงพ่อพุทธทาสได้สร้างสวนโมกข์ขึ้นมาเพื่อต้องการให้ทุกคนที่เดินเข้ามาสู่สวนโมกข์ เพราะท่านย้ำบ่อยๆว่า โมกข์จะ แปลว่าเกลี้ยง สะอาด สว่าง สงบ หรือหลุดพ้นนั่นเอง เมื่อเดินทางมาถึงสวนโมกข์ต้องวางความรกไว้และเหลือแต่ความเกลี้ยงติดตัวกลับไป เพราะโดยธรรมชาติใจเกลี้ยงอยู่ตามปกติแต่เมื่อกิเลสจรมาเป็นครั้งคราวจึงรกรุงเป็นครั้งคราว เมื่อความรกรหายไป ความเกลี้ยงตามเดิม

เมื่อได้เจริญสติรับของขวัญคือความเกลี้ยงจากสวนโมกข์เป็นการรองท้องด้วยอาหารใจเสียหนึ่งอิ่มแล้ว ก็เดินลงมาเยี่ยมท่านจ้อยและท่านทวิศักดิ์ซึ่งมีน้ำใจแบ่งอาหารที่นำมาจากโรงฉันให้ฉัน พอยังอัศพาให้เป็นไปได้อีกวันหนึ่งเพื่อประพาศิพรหมจรรย์และแบ่งปันสิ่งที่ได้รับจากพรหมจรรย์นั้นแก่ผู้ที่มีความต้องการจะรับและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อไป

บันทึกเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2550 เวลา 6.36 น.

ธรรมสังฆจรตอนที่ 2

วันที่ 16 มกราคม 2550 ฉันอาหารเช้าเสร็จแล้ว เดินออกกำลังรอบๆบริเวณสวนโมกข์ได้ครู่หนึ่ง คุณหมอยุ่น คุณครูแต้ว คุณประพาส คุณภัทร คุณเดือนใจ บัวคลี่ เดินทางมาจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อมาร่วมรับฟังคำบรรยายธรรมในวันครูช่วงบ่ายด้วย แต่เบื้องต้นตั้งใจมาสนทนาธรรมและปัญหาบ้านเมืองต่างๆเป็นการอุ่นเครื่องก่อน

คุณหมอยุ่นเป็นคนหนุ่มไฟแรงมีความตั้งใจอุทิศตนเพื่อชาติและศาสนาอย่างแรงกล้า คุณหมอเป็นคนไทยคนหนึ่งที่มีความรักการปกครองในระบบประชาธิปไตยมาก มีกิจกรรมใดๆก็ตามที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย ต้องเข้าไปร่วมทันที ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา คุณหมอมองต้องลงสมัคร ไม่เคยขาด แม้คุณหมอจะไม่เคยได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาใดๆเลย แต่คุณหมอก็มีความภาคภูมิใจกับทุกคะแนนที่ประชาชนมอบให้ด้วยความรักและศรัทธาอันบริสุทธิ์ที่มีต่อ

คุณหมอ โดยคุณหมอมิไม่เคยเคหาเสียงด้วยเงินหรือวิชามารแต่อย่างใดเพราะคุณหมอดี้อคติ
ว่า จะทำการเมืองให้บริสุทธิ์ต้องเริ่มต้นบริสุทธิ์ที่ตนเองก่อน

ในโอกาสที่พุทธศาสนิกชนพากันเฉลิมฉลองวโรกาสสำคัญที่ท่านอาจารย์พุทธทาส
มีอายุครบรอบหนึ่งร้อยปี คุณหมอยุ่นตระหนักถึงความสำคัญต่อการเผยแพร่ธรรมะที่ท่าน
อาจารย์พุทธทาสได้เคยแสดงไว้ ได้จัดรายการพุทธทาสร้อยปีทางสถานีวิทยุชุมชนวัดหน้า
เมืองเป็นประจำโดยสัมภาษณ์บุคคลสำคัญที่รู้จักและติดตามผลงานท่านอาจารย์พุทธทาสมา
เสนอให้ท่านผู้ฟังได้ฟังกันเป็นประจำ

คุณหมอยุ่นี่เองที่เป็นหัวเรียวหัวแรงประสานงานให้ฉันได้ดำเนินโครงการธรรม
สังฆจร 100 โรงเรียน 100 ปี ท่านอาจารย์พุทธทาสจนเป็นผลสำเร็จมีโรงเรียนต่างๆเข้าร่วม
โครงการถึง 139 โรงเรียน นับว่าทะลุเป้าที่ได้ตั้งไว้ นอกจากนี้คุณหมอยุ่นยังได้จัดรายการ
ประกวดสวดมนต์แปลทางอากาศให้เยาวชนหญิงชายได้สวดมนต์แปลกันอย่างกว้างขวาง
ทุกวันอาทิตย์ คุณหมอยุ่นได้นำเยาวชนที่สนใจธรรมะไปสวน โมกข์เป็นการตามรอยพุทธ
ทาสตลอดปีมิได้ขาด

เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็กๆที่บ้านอยู่ใกล้ๆสวน โมกข์ คุณหมอยุ่นได้เชิญ คุณแต้ว
ซึ่งมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษเป็นอย่างดีมาสอนเด็กๆเป็นการสร้างอาสาสมัครมัคคุเทศก์น้อย
เวลาชาวต่างประเทศเดินทางมาเยี่ยมสวน โมกข์เด็กเหล่านี้สามารถนำชาวต่างประเทศเที่ยว
ชมสวน โมกข์ได้อย่างคล่องแคล่ว่องไว

เวลาชาวไทยต่างถิ่นเดินทางไปเยี่ยมสวน โมกข์หากเป็นวันอาทิตย์มัคคุเทศก์น้อยก็
สามารถนำเที่ยวได้อย่างคล่องแคล่ว่องไว ให้ข้อมูลต่างๆแก่ผู้มาเยือนได้เป็นอย่างดี สร้าง
ความประทับใจให้ผู้มาเยือนได้ไม่น้อย ขณะเดียวกันเป็นวิธีการปลูกฝังการเรียนรู้ธรรมะ
และเผยแพร่ธรรมะให้แก่เยาวชนอย่างแยบยล

คุณประพาสสามีของคุณแต้ว สนับสนุนให้ภรรยาเข้าร่วมกิจกรรมที่สวน โมกข์ได้
เป็นประจำ ในคราวฉันไปออกโครงการธรรมสังฆจร 100 โรงเรียน 100 ปีท่านอาจารย์พุทธ
ทาส คุณประพาสก็ให้ความช่วยเหลือด้านยานพาหนะเป็นอย่างดีไม่เคยขัดข้องเป็นหัวเรียว
หัวแรงสำคัญคนหนึ่งที่คุณควรค่าแก่การทรงจำทีเดียว

วันนี้คุณแตัวและคุณประพาสนำลูกสาวคือ คุณภัทรมาเยี่ยมด้วย ปีที่แล้ว คุณภัทรได้เดินทางไปเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนที่รัฐเมนประเทศสหรัฐอเมริกาหนึ่งปีแล้วกลับมาเมืองไทย

คุณภัทรรู้สึกว่าการศึกษาที่เธอได้รับจากโรงเรียนไม่มีเสรีเท่าที่ควร เธอจึงขออนุญาตพ่อแม่ออกจากโรงเรียนเพื่อจะได้มีเวลาศึกษาเรียนรู้ในวิชาที่เธอปรารถนาจะเรียนอย่างแท้จริง ทั้งคุณแตัวและคุณประพาสจึงจัดโฮมสคูลให้ลูกสาวได้เรียนอย่างมีความสุขที่บ้านตามที่เธอปรารถนา เมื่อได้รับความรู้ตามที่เธอปรารถนาจะเรียนและมีความรู้พื้นฐานพอเพียงเพื่อสอบเทียบชั้นมัธยมปีที่หก ก็จะให้สอบเทียบแล้วจึงเลือกเรียนวิชาที่เธอรักในมหาวิทยาลัยต่อไป

ทั้งคุณแตัวและคุณประพาสมีการศึกษาดีพอจะเป็นครูให้ลูกสาวได้ คุณประพาสจบวิศวกรรมฯเคยรับราชการที่กรมทางหลวง คุณแตัวเคยจบจิตวิทยาจากจุฬาฯเคยรับราชการที่โรงพยาบาลสราญรมย์ สุราษฎร์ธานี นับเป็นความคิดที่ดี ที่จะได้ทดลองจัดการศึกษาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งอิสระเสรี ความเมตตาและความอบอุ่นในครอบครัว

คุณเตือนใจ บัควลีเป็นนักกีฬาดังท่านหนึ่งของเมืองไทยเจ้าของบทกวีสองมือแม่เป็นอาจารย์เทคนิคเกษียณแล้วหันหน้าเข้าวัดตั้งใจทำงานด้านกวีต่อ นั้นเคยได้ยินชื่อเสียงท่านผู้นี้มานานแล้วแต่ไม่เคยพบ เพิ่งเคยพบวันนี้เอง เธอมีท่าทางสงบเสงี่ยมงดงามแบบสตรีไทยสมตามวัย เป็นบุคลิกครูที่น่าเคารพของศิษย์ทีเดียว

พวกเรานั่งสนทนากันอย่างออกรสในเรื่องราวต่างๆจนกระทั่งเพล คุณกึ่งลูกสาวคุณณรงค์เสมียนเพชรแห่งร้านอาหารเพื่อนเดินทาง เป็นพยาบาลอยู่ที่โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี นำอาหารเพลมาถวาย เป็นอาหารพื้นบ้านปักษ์ใต้แท้ๆประกอบด้วย ข้าวสวย น้ำพริก ลูกเนียง ผักเหลียง สะตอ ทุกอย่างล้วนเป็นอาหารโปรดปรานอย่างครบครัน นับเป็นการเลี้ยงรับกลับสู่มาตุภูมิที่ให้ความหมายแห่งความเป็นท้องถิ่นได้อย่างสมบูรณ์แบบยิ่งนัก

สิ่งที่น่าดีใจจากการพบปะสนทนากันคราวนี้คือ ทุกคนที่นั่งสนทนาธรรมตรงนั้นล้วนสนใจหลักธรรมที่ท่านอาจารย์พุทธทาสเคยบรมสั่งสอนกันมาทั้งนั้น เมื่ออายุล่วงเลยเข้าสู่วัยกลางคน ทุกคนให้ความสนใจธรรมะมากขึ้น มีเวลาว่างอาสาสมัครช่วยเหลือสืบทอดงานของท่านอาจารย์ตามความสามารถที่ตนเองจะพึงกระทำได้อย่างน่าชื่นใจ

ทุกคนก็ตระหนักเสมอว่า ชีวิตที่เดินตามแนวทางแห่งธรรมนั้นพระธรรมรักษาไม่ให้ตกไปสู่ที่ชั่ว ไม่มีอบายมุขติดตัว การทำมาหากินก็ดำเนินไปตามปกติไม่มีอุปสรรคอะไรมากนัก ได้เงินมาใช้จ่ายเท่าที่จำเป็นเพื่อเลี้ยงชีวิต เลี้ยงครอบครัว มีเหลือก็เก็บไว้ใช้สอยในวันข้างหน้าหรือบางครั้งเจ้องานส่วนรวมบ้างตามที่เห็นสมควร

ฉันขออนุญาตทุกคนฉันอาหารเพล แล้วจะได้เตรียมตัวบรรยายธรรมภาคบ่ายแก่คณาจารย์วิทยาลัยตาปีในโอกาสวันครูตามที่ได้กำหนดเอาไว้ต่อไป

บันทึกวันที่ 30 มกราคม 2550 เวลา 5.51 น.

ธรรมสังฆจรตอนที่ 3

ฉันอาหารเพลเสร็จแล้ว กลับที่พักรู้สึกร้อน จึงถือโอกาสอาบน้ำให้สะอาดหมดจดสดชื่นเสียก่อน นั่งสนทนากับหมอยุ่นต่ออีกเล็กน้อยก็เป็นเวลาใกล้บ่ายโมง จึงเดินทางลมาที่หินโค้งจุดนัดพบเพื่อฟังธรรม

เมื่อฉันมาถึงหินโค้งมองเห็นจุดต่างๆที่ท่านอาจารย์พุทธทาสเคยนั่งกระดิกถึงท่านทุกครั้งที่ท่านกล่าวต้อนรับผู้มาเยือนสวน โมกข์ท่านจะบอกผู้มาเยือนว่า พระพุทธเจ้าประสูติกลางคืน ตรัสรู้กลางคืน และนิพพานกลางคืน เมื่อพวกเรมานั่งกลางคืนจะได้นั่งใกล้ชิดพระพุทธเจ้า ทำให้เราเข้าถึงธรรมของพระองค์ได้ง่ายขึ้น เพราะธรรมะของพระพุทธเจ้าคือธรรมชาติ กฎของธรรมชาติ การทำหน้าที่ให้ถูกต้องสอดคล้องกับธรรมชาติและผลอันเกิดจากการทำหน้าที่ให้ถูกต้องสอดคล้องกับธรรมชาติ อันได้แก่ความสงบเย็น

ท่านทวิศักดิ์ได้กรุณาจัดสถานที่บนหินก้อนหนึ่งตรงกลางหินโค้งเป็นสถานที่นั่งฟังธรรม ตั้งไมโครโฟนที่รับเสียงได้ดีเยี่ยมพูดเพียงเบาๆก็ได้ยินอย่างชัดเจน ก่อนนั่งกระดิกถึงคำของท่านอาจารย์พุทธทาสที่ว่า มีสิ่งใดมาเขี่ยไค้ให้กันฟัง เหมือนฉันนั่งอยู่ด้วยช่วยชี้แจงซึ่งหมายถึงใครมีหัวข้อธรรมอะไรดีก็นำมาสนทนากัน ขอให้จำไว้ว่า เมื่อไรตั้งวงสนทนาธรรมขึ้นมา ท่านอาจารย์จะนั่งอยู่ด้วยเสมอ มีสิ่งใดขัดข้องในข้อธรรมที่กระดิกถึงคำที่ท่านเคยอธิบายขยายความไว้ก็สามารถคลี่คลายความกังขาหลงได้

คณาจารย์และพุทธศาสนิกชนเลือกที่นั่งตามอัธยาศัย ท่านอธิการบดี คณะเจ้าหน้าที่บริหาร ที่เคยมาสวนโมกข์บ่อยๆคุ้นเคยกับการฟังธรรมพากันมานั่งแถวหน้า ส่วนอาจารย์ที่

ยังใหม่เพิ่งเข้ามาสนใจธรรมก็เลือกที่นั่งแถวหลังลดหลั่นกันไปตามลำดับ ผู้ที่ไม่ค่อยจะคุ้นเคยกับธรรมะส่วนใหญ่มีลักษณะไม่แตกต่างกันคือ คิดว่า ธรรมะเป็นเรื่องไกลตัว เป็นเรื่องยาก ไม่เกี่ยวข้องกับอะไรในชีวิตไม่ต้องให้ความสนใจก็มีชีวิตอยู่ได้ แต่ผู้ที่คุ้นเคยแล้ว มักจะมีความคิดเห็นไปอีกทางหนึ่งว่า ธรรมะเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สุด การหายใจเข้าออกที่ทำให้ชีวิตเรายังคงอยู่ได้นี้ก็เป็นธรรมะชนิดหนึ่ง การหายใจเข้าและหายใจออกก็เป็นกฎแห่งธรรมะชนิดหนึ่ง การที่เราตั้งใจหายใจเข้าและหายใจออกเอาอากาศบริสุทธิ์เข้าไปก็เป็นการปฏิบัติธรรมคือทำหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ความดำรงอยู่แห่งกายก็เป็นผลของการปฏิบัติธรรมนี้เอง เมื่อเห็นประโยชน์ว่า ธรรมะมีอยู่ในทุกขั้นตอนของชีวิตมีความจำเป็นตั้งแต่ลืมตาขึ้นแต่ละวันจนกระทั่งหลับตาลงต้องใช้ธรรมะคือสติปัญญาเป็นตัวนำทางแล้วตั้งใจเจริญสติปัญญาให้่องไวและเข้มข้นยิ่งขึ้นตามลำดับ จนชีวิตจิตใจสว่างอำไพไปด้วยธรรม

วันนี้ท่านอธิการบดีนิมนต์ให้บรรยายเรื่อง เกิดจากท้องแม่เดียวกันแล้วมาต่างกัน เพราะการศึกษา แนวคิดหลักของเรื่องนี้คือ

-การศึกษาคือการรับรู้ข้อมูลจากภายนอกเช่นจากครอบครัว สถาบันการศึกษา เพื่อน สือ และสังคมที่ล้อมรอบตัวของแต่ละคน

-การพิจารณาพิจารณากลับกรองข้อมูลความรู้ที่ได้รับมาอย่างถี่ถ้วนเพื่อเลือกสรรคมาเป็นแนวทางแห่งการกระทำการพูด การคิดและการดำเนินชีวิต

-การลงมือฝึกฝนตามความรู้ที่เลือกสรรแล้วว่าเป็นประโยชน์กับชีวิต

-การปรับปรุงความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอเพื่อจะสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาให้กับชีวิตอย่างทันทั่วทั้ง

ความสามารถของการได้รับความรู้และการเลือกใช้ความรู้แบบนี้ เป็นตัวบ่งชี้ว่า วิธีชีวิตจะเป็นอย่างไร

บางคนเมื่อได้รับความรู้แล้วมาพิจารณาอย่างรอบด้านแล้วตัดสินใจใช้ความรู้นั้นเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตการประกอบอาชีพ ชีวิตมีความเจริญรุ่งเรือง สงบสุขตามเหตุปัจจัยที่ได้กระทำและสะสมไว้

บางคนได้รับความรู้หรือข้อมูลแล้วมิได้ไตร่ตรองให้ถ่วงถ่วงนำไปใช้ตามที่ตนชอบใจ เมื่อใช้แล้วสร้างความเดือดร้อนทั้งตนเองและผู้อื่นทั้งระยะสั้นและระยะยาว

การรับรู้ข้อมูลความรู้อย่างละเอียดและหยานนี้แหละจะเป็นตัวชี้ความแตกต่างของชีวิตมนุษย์แม้จะมาจากท้องพ่อแม่เดียวกัน

เช่นครอบครัวหนึ่งพ่อแม่มีลูกสองคนอีกคนหนึ่ง ค่อมสุราสุขบุหรือจัดเที่ยวสนุกสนานเฮฮาไม่เอาใจใส่ศึกษาหรือทำมาหากิน แต่อีกคนหนึ่งมองเห็นโทษของอบายมุขเหล่านี้แล้วระวังตัวเอง ไม่ให้สิ่งเหล่านี้มาเข้าใกล้ตัวพัวพันให้ชีวิตตกต่ำ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนประกอบอาชีพเป็นหลักเป็นฐานมีความกตัญญูกตเวทียิ่งคู่พ่อแม่อย่างอบอุ่นไม่ทอดทิ้ง ฟังตนเองได้ เป็นที่ฟังของครอบครัวได้

การศึกษาที่แท้ที่จะมีอิทธิพลเปลี่ยนแปลงชีวิตคนให้ต่างกันจึงมิใช่การศึกษาที่เรียนในห้องเรียนเป็นระดับความรู้ปริญญาตรี โทหรือเอก แต่เป็นองค์ความรู้ที่ประมวลมาอย่างรอบด้านแล้วตัดสินใจเลือกเป็นทางชีวิตด้วยความมั่นใจ ซึ่งอาจจะผิดหรือถูกก็เป็นไปได้ทั้งนั้น หากเลือกทางถูกก็ปลอดภัยไปตลอดชีวิตหากเลือกทางผิดก็ต้องทนทุกข์ทรมานไปตลอดชีวิตหรือเกือบครึ่งชีวิตกว่าจะกลับจิตกลับมาได้

หากได้พบธรรมตั้งแต่ยังเยาว์วัย เวลาจะทำ พูด หรือคิด สิ่งใด ก็ฝึกฝนใช้ธรรมะคอยเป็นกระจกส่องกลั่นกรองไว้ตลอดเวลา ฝึกฝน โยนิโสมนสิการทบทวนคิดแล้วคิดอีก แยกแยะข้อดีข้อเสียให้ชัดเจนรอบด้านด้วยปัญญา มีสติระลึกรู้อยู่เสมอว่า กำลังทำอะไร กำลังพูดอะไร กำลังคิดอะไรและกำลังเป็นอะไรอยู่ แล้วทำหน้าที่ให้เหมาะสมกับสถานะตำแหน่งที่ตนมีตนเป็นนั่น

กุญแจสำคัญที่จะไขสู่การศึกษาที่ปวงต้องกลับมาศึกษาตนเอง ทำความเข้าใจตนเอง มองเห็นตนเองตามความเป็นจริงและพร้อมที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้มีคุณค่าในทุกๆด้าน แต่ละคนฟังตระหนักที่ตนเองเป็นสำคัญแล้วพร้อมกันเปลี่ยนแปลงตนเองให้เข้าไปในทิศทางที่ถูกต้องดังามอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน

บันทึกเมื่อ 31 มกราคม 2550 เวลา 6.21 น.

ธรรมสังฆจรตอนที่ 4

นิทานเรื่องนกแขกเต้าสองพี่น้องจากพ่อแม่เดียวกันจะเป็นอุทาหรณ์สอนใจตามหัวข้อที่ว่า เกิดจากท้องแม่เดียวกันแล้วมาต่างกันเพราะการศึกษาได้เป็นอย่างดี เรื่องมีอยู่ว่า

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีนกแขกเต้าสองตัวผิวเมีย ทำรังอยู่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำคงคา แม่นกออกไข่มาสองฟองเมื่อฟักไข่ไปตามกำหนดไม่นานลูกนกสองตัวก็ออกมาจากฟองไข่ เป็นที่รักที่ชื่นใจของพ่อแม่ยิ่งนัก ทั้งพ่อแม่ช่วยกันออกไปหาเหยื่อมาเลี้ยงลูกน้อยดูแลด้วยความทะนุถนอมยิ่งนัก

คืนวันหนึ่ง พายุหมุนที่พัดมาตามฝั่งแม่น้ำคงคาได้พัดหอบเอารังนกหลุดออกไปจากคาคบไม้ที่รังนกตั้งอยู่กระจัดกระจายไปคนละทิศคนละทางด้วยอำนาจแห่งพายุหมุนที่รุนแรงยิ่งนัก เมื่อพายุสร้างเบาบางลงพ่อแม่ลูกนกต่างก็พลัดพรากไปคนละทิศคนละทางไม่สามารถจะหาพบกันได้

ฟ้าหลังพายุสดใสปราศจากเมฆหมอก แสงแดดอ่อนๆเริ่มยอแสง ในป่าทึบใกล้ๆริมฝั่งคงคานั้น เป็นที่พักและที่นัดพบของโจรกลุ่มหนึ่ง เช้าวันนั้นโจรคนหนึ่งออกไปเตรียมอาหารที่กองไว้หน้ากระท่อมที่พักได้เห็นลูกนกแขกเต้าตัวหนึ่งยังมีชีวิตอยู่ตกอยู่บนกองหอก โจรคนนั้นจึงนำไปให้เพื่อนโจรดูต่างรู้สึกรักและเอ็นดูลูกนกตัวนั้น จึงพากันตั้งชื่อว่า สัตติกุมภะ ซึ่งแปลว่ากองหอก โจรกลุ่มนั้นช่วยกันเลี้ยงดูลูกนกอย่างดีจนกระทั่งเติบโตตามลำดับ

ริมฝั่งคงคาไกลออกไปจากรังโจร เป็นอาศรมของพระฤๅษีตนหนึ่งบำเพ็ญภาวนาอยู่เป็นเวลานาน เช้าตรู่ขึ้นมาแดดอ่อนๆอากาศอุ่นๆเช่นนี้ ท่านมักจะออกไปเก็บดอกไม้และผลไม้มารับประทานเป็นประจำ ท่านออกเดินจากอาศรมเข้าไปละเมาะที่มีต้นไม้หลายต้น กำลังออกดอกบานสพรั่ง บ้างก็กำลังออกผลสุกเต็มต้น ท่านเลือกเก็บผลไม้จำนวนหนึ่งพอเพียงแก่การบริโภคในวันนั้นแล้ว ก็ออกเดินชมดอกไม้ ได้พบลูกนกแขกเต้าตัวหนึ่งขมยังขึ้นไม้เต็มตัวเกาะอยู่ที่กลุ่มดอกไม้กลุ่มหนึ่งจึงเดินเข้าไปจับขึ้นมาด้วยความอ่อนโยนแล้วนำกลับอาศรมพระฤๅษีตั้งชื่อลูกนกนั้นว่า ปุ๊ปกะ ซึ่งแปลว่า ดอกไม้ ตามสถานที่ที่ได้พบลูกนกตัวนั้น พระฤๅษีเลี้ยงดูลูกนกตัวนั้นด้วยความกรุณายิ่งนัก

กาลเวลาผ่านไปตามลำดับนกแขกเต้าทั้งสองตัวเติบโตขึ้นในสถานที่ที่แตกต่างกัน ตัวหนึ่งได้รับการฝึกฝนอย่างโจร โดยมีความโลภเป็นพื้นฐานเห็นใครอยู่ที่ไหนดูเป็นเหยื่อที่น่าปล้นนำลกรชิงวิ่งราวไปเสียหมด ส่วนอีกตัวหนึ่งพระฤๅษีอบรมด้วยธรรมของผู้สงบ

พื้นฐานแห่งความเมตตากรุณา เห็นใครเดินผ่านอาศรมก็มองเป็นมิตรสหายที่ควรค่าแก่การแสดงความเมตตากรุณาไปเสียทั้งหมด

อยู่มาวันหนึ่ง พระราชาองค์หนึ่ง แห่งเมืองๆหนึ่งเสด็จออกปล้ำสัตว์ ม้าของพระองค์นำรถวิ่งเร็วเกินกว่าที่บรรดาบริวารทั้งหลายจะติดตามทันได้ พระองค์จึงลงทางเข้าไปใกล้เขตที่โจรพักอยู่ ทรงเหน็ดเหนื่อยมากจึงเอนพระองค์ลงนอนพักพระวรกายเป็นการผ่อนคลาย

ขณะนั้นเจ้านกแขกเต้าที่ชื่อว่า เจ้ากองหอกบินผ่านมาเกาะอยู่บนต้นไม้ที่พระราชาบรรทมอยู่ข้างใต้ นั่นเอง มองเห็นพระราชาทรงเครื่องเพชรทองมากมายอย่างนั้นก็อุทานออกมาว่า ทรมันเครื่องประดับช่างมากมายอะไรอย่างนั้น ทุกอย่างล้วนมีราคา เราต้องรีบไปบอกเจ้านายให้มาปล้นเสียแล้วละ

พระราชาได้ฟังดังนั้นทรงตกพระทัยเป็นอย่างยิ่งทรงพระดำริว่า ที่นี่มีภัย จึงรีบเสด็จขึ้นราชรถแล้วกระตุ่นมาให้รีบวิ่งออกไปด้วยความเร็ว เมื่อหนีออกมาจากเขตอันตรายแล้วก็ดึงม้าให้ลากรถไปแย่งช้าๆ มองเห็นอาศรมฤๅษีแต่ไกลให้รู้สึกอุ่นพระทัยจึงเสด็จเข้าไปใกล้ๆจับพลันนั้นพระราชาต้องสะดุ้งสุดตัวเมื่อมองเห็นนกแขกเต้าที่ละม้ายคล้ายคลึงกับบินมาเกาะอยู่ตรงหน้า พระองค์ทรงเข้าใจว่า นี่คือเจ้านกแขกเต้าวายร้ายตัวนั้นที่ ให้พระองค์หนีกระเซอะกระเซิงมานี้กระมัง และนี่ก็คือบ้านเจ้านายคือของมัน ถ้าอย่างนั้นก็หนีโจรมาพบโจรแล้วละซิ พระราชาทรงพระดำริด้วยความร้อนพระทัยยิ่ง

แต่เมื่อได้ยินเสียงนกแขกเต้าตัวนั้นพูดว่า ข้าแต่มหाराชเจ้า พระองค์เสด็จมาดีแล้วขอเชิญเสด็จเข้ามาในอาศรมเถิดคืบหน้าก่อนเถิด

พระราชาทรงเบาพระทัยลงไปบ้างค่อยๆเสด็จตามนกตัวนั้นเข้าไปอาศรมด้วยความระมัดระวังเพราะยังไม่หายกังขาวานกตัวนี้จะมาไม่ไหนกันแน่

เมื่อเข้าไปในอาศรมนั้นแหละพระปริวิตกทั้งหลายก็หายไปเมื่อพระฤๅษีปรากฏกายแล้วทูลพระราชาว่า พระองค์ทรงสบายพระทัยดี อาตมาทราบมานานกแขกเต้าสองตัวนี้มาจากพ่อแม่เดียวกันต้องพลัดพรากจากกันเมื่อคราวพายุหมุนครั้งใหญ่อีกตัวหนึ่งไปตกในสำนักโจร ถูกฝีกอบรมอย่างโจรก็มีลักษณะแบบโจรส่วนตัวนี้มาตกในสำนักฤๅษีอาตมาก็ฝีกอบรมด้วยธรรมะนกตัวนี้จึงมีลักษณะโอบอ้อมอารีย์แบบนี้

พระราชโอรสได้ทรงทราบความที่พระฤๅษีเล่าให้ฟังทั้งหมดแล้วจึงตรัสกับพระฤๅษีว่า
อำนาจของการคบหาสมาคมและการฝึกอบรมยิ่งใหญ่นัก สามารถเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัย
ได้ถึงเพียงนี้ คำที่ว่าคบคนเช่นใดย่อมเป็นเช่นนั้น เป็นคำจริงแท้

เมื่อพระราชโอรสได้สนทนาธรรมอื่นๆและพักอิริยาบถพอเป็นที่สำราญพระหฤทัยแล้ว
จึงได้เสด็จกลับพระราชวัง พระองค์ทรงพอพระทัยนกแขกเต้าของพระฤๅษียิ่งนักเมื่อกลับ
มาถึงพระราชวังแล้วจึงทรงมีบรมราชโองการประกาศมิให้ใครเบียดเบียนหรือฆ่านกแขก
เต้า ทรงคุ้มครองนกแขกเต้าทั้งปวงให้ใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุขสืบไป

การศึกษา การฝึกฝนอบรม การคบค้าสมาคม มีอิทธิพลต่อชีวิตจิตใจบุคคลิกลักษณะ
และพฤติกรรมแม้แก่สัตว์เดรัจฉานที่มีสมองและอังกาพพเรียนรู้จำกัดได้ถึงเพียงนี้ จะป่วย
กล่าวไปไปถึงมนุษย์ที่มีสมองและอังกาพพแห่งการเรียนรู้พร้อมมากกว่าสัตว์จะฝึกฝนหรือ
เรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตจิตใจบุคคลิกภาพและพฤติกรรมไม่ได้

บันทึกเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2550

ธรรมสังฆจรตอนที่ 5

พระพุทธเจ้าตรัสว่า ทันโต เสฏโฐ มนุสเสสุ ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย ผู้ที่ฝึกตนดีแล้ว
เป็นผู้ประเสริฐที่สุด

นั่นก็หมายความว่า เพียงแต่เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วปล่อยชีวิตไปอย่างไม่แยแสหรือ
ฝึกฝนใดๆจะไม่มีโอกาสประเสริฐได้เลย ต้องผ่านกระบวนการฝึกจนมีความสามารถในการ
ใช้วัยวะต่างๆในร่างกายได้ทุกส่วน บรรดาอวัยวะต่างๆในร่างกายมนุษย์ใช้มือมากที่สุด
การศึกษาไทยแต่โบราณจึงจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตส่วนหนึ่งเรียกว่า หัตถศึกษา ซึ่ง
หมายถึงการศึกษาที่พัฒนาฝีมือให้มีความสามารถสร้างสรรค์สิ่งต่างๆได้อย่างดีมี
ประสิทธิภาพสูง

ชีวิตของมนุษย์ต้องมีการออกกำลังกายเพื่อเผาผลาญและย่อยอาหารตลอดถึงการปรับ
สภาพร่างกายให้สมดุล จึงมีการศึกษาขึ้นมาอีกทางหนึ่ง เรียกว่า พลศึกษา คือเรียนรู้การออก
กำลังกายอย่างถูกวิธีอันจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อสุขภาพ เพราะการออกกำลังกายช่วยป้องกัน

โรคภัยไข้เจ็บที่ยังไม่เกิดไม่ให้เกิดขึ้น บางโรคที่มีอยู่แล้วเช่นเบาหวาน ความดันโลหิตสูงก็จะค่อยๆอ่อนคลายหรือหายไปเมื่อออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและเพียงพอ

การศึกษาอีกอย่างหนึ่งที่คนไทยแต่โบราณกำหนดออกมาเพื่อพัฒนาสมองเรียกว่า พุทธิศึกษา การอ่าน เขียน คำฉนวน เพื่อเป็นการฝึกฝนด้านสมองให้มีความฉับไวในการคิดและการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิต

การศึกษาที่คอยบอกมนุษย์ว่า พฤติกรรมใดดีมีประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นสิ่งที่ควรกระทำ พฤติกรรมใด ไม่ดี ไม่มีประโยชน์ เป็นโทษทั้งตนเองและผู้อื่น ฟังจดเว้น เรียกว่า จริยศึกษา

จริยศึกษานี้จะเป็นองค์ความรู้ที่คอยกำกับ ความสามารถที่เกิดจากการพัฒนาทั้งสามด้านให้เข้าไปในทางที่ถูกต้อง เช่นเมื่อมนุษย์มีความสามารถในด้านการผลิตจริยธรรมจะบอกว่า อย่าผลิตอาวุธมาฆ่าคน แต่ควรผลิตอาหารมาเลี้ยงคน เมื่อมนุษย์ฝึกพลศึกษาจนกระทั่งมีสุขภาพแข็งแรง จริยศึกษาก็บอกว่า คนที่แข็งแรงไม่ใช่ความแข็งแรงไปเบียดเบียนรังแกหรือทำร้ายใคร แต่จงใช้ความแข็งแรงนั้นช่วยผู้อื่นที่อ่อนแอกว่า

เมื่อมนุษย์พัฒนาสมองได้ดีเยี่ยมสามารถผลิตสิ่งต่างๆออกมาให้ความสะดวกแก่มนุษย์มากมายหลายอย่างทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษจริยธรรมจะเป็นผู้ชี้ทางว่า ควรใช้ความรู้ทางสมองที่พัฒนาอย่างดึ้นนั้น ไปในทางสร้างสรรค์ไม่ควรเป็นไปในทางทำลาย เช่นควรใช้ความรู้ในการผลิตยารักษาโรคร้ายต่างๆให้แก่เพื่อนมนุษย์แทนที่จะใช้ความฉลาดไปผลิตอาวุธนิวเคลียสเพื่อทำลายล้างมนุษย์

มนุษย์มีสมองที่พิเศษสามารถคิดเรื่องราวต่างๆได้อย่างลึกซึ้ง สลับซับซ้อน วิจิตรพิสดารกว่าบรรดาสัตว์ทั้งหลาย หากมนุษย์ขาดจริยธรรมและมโนธรรมคอยกำกับความคิดและความสามารถของมนุษย์แล้ว มนุษย์จะสามารถสร้างความหายนะแก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง สัตว์และสิ่งแวดล้อมได้อย่างเลวร้ายที่สุด

พระพุทธเจ้าได้ทรงวางไตรสิกขาว่าเป็นต้นแบบของการศึกษาและเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ทั้งปวงประกอบด้วย สิล สมาธิ และปัญญา

จริยธรรมทั้งสามประการนี้จะคอยกำกับดูแลชีวิตจิตใจและความคิดให้เข้าไปในทิศทางที่ถูกต้องมนุษย์ที่มีพื้นฐานด้านนี้ดีจะไม่ใช้ฝีมือที่พัฒนาดีแล้ว ไม่ใช้สมองที่พัฒนาดี

แล้ว ไม่ใช่สุขภาพที่แข็งแรง ไปทำอันตรายใคร เพราะศีลเริ่มต้นด้วยความตั้งใจเต็มใจที่จะไม่ทำร้ายใครไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ นอกจากจะไม่ทำร้ายชีวิตใครแล้ว ไม่ไปกดขี่ข่มเหงบังคับ ช่วงชิงทรัพย์สินของใครมาเป็นของตน รู้จักใช้วิถีชีวิตที่เรียบง่ายของตนอย่างถูกกาลเวลาและบุคคลที่รักและเต็มใจ ไม่ขี้ใจทำร้ายหรือกดขี่ มีการสื่อสารที่ดี ตรงถูกต้อง เป็นประโยชน์

สมาธิ คือเครื่องมือที่จะติดตามดูกระบวนการทางความคิดที่เกิดขึ้นเป็นกระบวนการแล้วสานต่อปัญญาเพื่อตัดสินใจว่า ความคิดใดสมควรดำเนินต่อไป ความคิดใดไม่สมควรสลัดทิ้ง

หากมนุษย์มีไตรสิกขากำกับได้อย่างสมบูรณ์เช่นนี้แล้ว ความสามารถที่มนุษย์พัฒนา มาจะวิจิตรพิสดารอย่างไรก็ไม่เป็นอันตรายใดๆ เพราะมนุษย์แยกแยะออกว่าอะไรดีอะไรชั่ว อะไรควรอะไรไม่ควร อะไรสร้างสรรค์ความสุขให้แก่เพื่อนมนุษย์ อะไรทำลายเพื่อนมนุษย์ แล้วจึงเลือกพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นพฤติกรรมอันถาวรในการดำเนินชีวิตที่เรียกว่า คุณธรรมต่อไป

มนุษย์ที่ผ่านการฝึกไตรสิกขาอย่างถึงที่สุดจนกลายเป็นนิสัยอันถาวรเรียกว่าผู้ที่ฝึกตนดีแล้วล้วนเป็นผู้ประเสริฐที่สุดเพราะจะทำอะไรสิ่งใดไม่เบียดเบียนใครแต่จะใช้ความรู้ความสามารถของตนเองสร้างประโยชน์สุขให้แก่เพื่อนมนุษย์ไม่มีที่สุดไม่มีประมาณ

พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลายล้วนเป็นผู้ประเสริฐเพราะได้ใช้ชีวิตที่ฝึกดีแล้วเพื่อประโยชน์สุขแก่เพื่อนมนุษย์ไม่มีที่สุดไม่มีประมาณไม่จำกัดด้วยกาลเวลา

บันทึกเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 7.10 น.

ธรรมสังฆจรตอนที่ 6

พระพุทธเจ้าได้รับการยกย่องว่า ปรีชทัมมสารถิ เป็นผู้สามารถฝึกบรูษที่สมควรฝึกได้ไม่มีใครยิ่งกว่า พระพุทธเจ้าเป็นผู้ฝึกมนุษย์ให้คลบบันดาลให้คุณให้โทษแก่มนุษย์แต่ทรงฝึกฝนขัดเกลามนุษย์ให้พัฒนาตนเองด้วยวิธีการต่างๆ หลากหลายตามสมควรแก่ผู้ที่เดินทางเข้ามาหาและยอมตนลงเพื่อขอวิธีการฝึกฝนจากพระพุทธเจ้า ซึ่งพระองค์ผู้ทรงเปี่ยมด้วยพระมหากรุณาสามารถนำผู้ที่เปิดหัวใจเต็มใจรับเอาวิธีการของพระองค์มาฝึกฝนแล้ว ประสบผลสำเร็จ

วิธีการฝึกที่พระองค์ทรงประทานให้แก่ผู้ต้องการฝึกฝนนั้นแตกต่างกันออกไปเพราะพระองค์ทรงทราบว่าความสามารถแห่งการฝึกฝนตนเองแตกต่างกันออกไปเช่นเมื่อพระจุลป็นกผู้มีความทุกข์เพราะไม่สามารถจดจำบทสรรเสริญพระคุณของพระพุทธองค์ที่พี่ชายได้มอบหมายให้ท่องเป็นเวลาหลายวันมาแล้ว ท่องอย่างไรก็จำไม่ได้ จึงเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อขอลาสิกขาเป็นอุบาสกต่อไป

พระพุทธเจ้าทรงทราบถึงความหนักใจ วิตกกังวลของท่านจึงทรงปลอมโยนว่าอย่าได้หนักใจไปเลย วันรุ่งเช้าขอให้ไปพบพระองค์ที่หน้าประตูวัดแค่นั้นแหละ

พระจุลป็นกยังไม่คลายความวิตกกังวลเพราะท่านยังไม่ทราบว่าพระพุทธเจ้าจะทรงประทานวิธีการปฏิบัติอย่างไรแน่

เขารู้ตั้งแต่ตะวันยังไม่ส่องแสงพระจุลป็นกก็นั่งคอยพระพุทธเจ้าอยู่ที่จุดนัดพบเมื่อพระองค์เสด็จไปถึงทรงมอบผ้าขาวให้ผืนหนึ่งแล้วตรัสว่าให้ลูบผ้าผืนนี้เรื่อยๆไปไม่ต้องท่องจำอะไรแล้วหากจะท่องคำภาวนาก็ท่องเพียงว่า ผ้าผืนนี้เป็นมลทินได้ สั้นๆแค่นี้

พระจุลป็นกรับผ้ามานั่งลูบด้วยความโล่งใจ ไม่ช้าจิตสงบมีพลังเมื่อตะวันคล้อยเริ่มสายแต่ยังไม่เที่ยงท่านได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ผู้เปี่ยมด้วยพลังจิตและทรงปัญญารูปหนึ่งในพระพุทธศาสนา

พระพุทธเจ้าสามารถจัดวิธีการฝึกที่เหมาะสมผลิกผันจากคนที่สมองค่อนข้างเข้ามาเป็นผู้มีปัญญาปราดเปรื่องโดยพระองค์มิได้ให้ท่านจุลป็นกฝึกสมองอย่างเดียวแต่พระองค์เริ่มตั้งแต่ให้ท่านฝึกสติด้วยการลูบผ้าขาวในเบื้องต้น เป็นการกระทำที่ไม่ต้องใช้สมองมากแต่อย่างใด ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติด้วยความสบายใจ ไม่หนักใจ ไม่อึดอัด ไม่ขัดเคือง เมื่อสติของท่านได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ก็ก้าวไปสู่การพัฒนาสมาธิคือรวมจิตเข้าเป็นหนึ่งเดียวเป็นสมาธิอย่างเต็มที่จนท่านสามารถใช้พลังสมาธิเข้าสู่กระบวนการทางปัญญาและเข้าถึงปัญญอันสูงส่งผ่านพุทธิปัญญา คือปัญญาระดับจำได้เข้าใจได้วิเคราะห์ได้เข้าสู่โพธิปัญญาคือปัญญาแห่งการตรัสรู้อย่างสมบูรณ์แบบที่สามารถป้องกันกิเลสทั้งหลายมิให้เกิดได้อย่างสิ้นเชิง

เมื่อนางกิสาโคตมีเสียลูกน้อยไปต่างๆที่นางยังไม่ทันตั้งหลัก ยังจมดิ่งอยู่กับความรัก ลูกอย่างถอนใจไม่ขึ้นนางเสรำโศกเสียใจเจียนบ้า คว่าศพลูกน้อยอุ้มเดินไปอย่างไรทิศทาง ปากก็พร่ำเพื่อไปตลอดทางว่า ใครจะช่วยให้ลูกฉันฟื้นขึ้นมาได้ ขอให้ช่วยที

ใครๆได้เห็นนางเพื่อพร่ำคร่ำครวญเช่นนั้นก็หมกปัญหาที่จะช่วยเหลือ เพราะมองไม่เห็นว่าจะมีใครในโลกนี้ที่จะสามารถช่วยคนตายให้ฟื้นคืนชีพได้ บางคนไม่สงสารยังด่าว่าหญิงบ้าไปให้ฟื้นก็มี

นางยังคงเดินต่อไปอย่างไรจุดหมายจนพบชายคนหนึ่งบอกนางว่า พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดใกล้ๆนี้แหละพระองค์ทรงมีพลาณภาพมากเป็นที่ประจักษ์ทั้งยังทรงมีพระกรุณาอย่างหาที่สุดมิได้อีกด้วย ลองเดินเข้าไปดูเถอะ พระองค์น่าจะทรงช่วยได้กระมัง

นางได้ฟังดังนั้นก็เดินทางเข้าวัดไปเฝ้าพระพุทธเจ้าทันที

พระพุทธเจ้าถามนางว่า มีความทุกข์โศกเพราะเหตุใดหรือน้องหญิง

นางกราบทูลเรื่องราวต่างๆตั้งแต่ก่อนนางแต่งงานจนกระทั่งสูญเสียลูกสุดที่รักนี้ไปแก่พระพุทธเจ้าอย่างละเอียดพร้อมพร้อออกมาเหมือนทำนบที่กั้นไว้นานแล้วถูกปล่อยออกมา

พระพุทธเจ้าทรงสดับเรื่องราวต่างๆของนางอย่างสนพระทัยแล้วตรัสว่า ถ้านางสามารถแสวงหาเมล็ดพันธุ์ผักกาดจากบ้านเรือนที่ยังไม่มีใครเคยตายเลยมาปรุงยา ลูกของนางจึงจะฟื้นได้

นางได้ฟังดังนั้นยังคงอุ้มลูกของนางเดินทางต่อไปเพื่อแสวงหาเมล็ดพันธุ์ผักกาดในบ้านเรือนที่ยังไม่มีใครเคยตายตามที่พระองค์ทรงแนะนำ

นางเดินไปถามไปหลายสิบบ้าน คำตอบที่ได้รับก็มีตลอดทางว่า บ้านนี้ปู่ตายบ้าง ย่าตายบ้าง ลูกสาวตายบ้าง ลูกชายตายบ้าง แม่ตายบ้าง พ่อตายบ้าง พี่ตายบ้าง น้องตายบ้าง

สาเหตุแห่งความตายก็แตกต่างกันออกไปเช่น ป่วยตายบ้าง ภูเก็ตตายบ้าง ควายขวิดตายบ้าง ตายทั้งกลมบ้าง หลากหลายรูปแบบที่เป็นสาเหตุแห่งความตาย

นางเดินไปหลายหมู่บ้านจนเมื่อหล้าก็ยังไม่หาเมล็ดผักกาดจากบ้านที่ยังไม่มีใครเคยตายไม่เจอ จึงแะวะพักริมโคนไม้ที่มีลำธารไหลผ่านวังน้ำขึ้นมามีแม่แก่กระหายเมื่อดับกระหายกายลงได้ใจสงบพบความจริงด้วยโศภปัญญาว่า ทุกชีวิต ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานะ ทุกคน ที่

เกิดมาในโลกนี้ล้วนต้องเดินไปสู่ความตายด้วยกันทั้งนั้น ลูกน้อยของเราไม่ตายวันนี้ วันหนึ่งข้างหน้าก็ต้องตายอย่างแน่นอน นางเองก็ต้องตายอย่างแน่นอน

ความเศร้าโศกอันเกิดจากความสูญเสียที่ถาโถมเข้าไปสู่นางจนแทบบ้ำบัดนี้ค่อยๆ ซ่างซาลงไปด้วยแสงแห่งธรรมที่เริ่มปรากฏขึ้นกลางใจนาง ดังคำที่กล่าวกันว่าฟ้าหลังฝน หรือพายุย่อมจะสว่างสดใส

นางจัดการฝังลูกน้อยเป็นที่เรียบร้อย ณ ที่แห่งหนึ่งแล้วจึงเดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ด้วยท่าทีที่สดชื่นกว่าเดิม

พระพุทธเจ้าตรัสถามว่า ได้เมล็ดพันธุ์ผักกาดมาแล้วหรือน้องหญิง

นางทูลพระพุทธเจ้าว่า ไม่ได้พระพุทธเจ้าคะ

พระองค์ตรัสถามต่อไปว่า เหตุใดจึงไม่ได้มาละ

นางทูลว่า เพราะไม่สามารถจะหาบ้านเรือนที่ยังไม่มีใครเคยตายได้เลย ทุกบ้านล้วนมีคนเคยตายมาแล้ว ทุกเพศทุกวัย ด้วยสาเหตุต่างๆ หม่อมฉันประจักษ์ชัดแล้วว่า ทุกชีวิต ล้วนเดินไปสู่ความตายทั้งสิ้น ไม่มีใครเหลือเลยแม้แต่คนเดียว จึงสรุปว่าลูกชายของหม่อมฉันต้องตายแน่ๆ ไม่วันนี้ก็วันหน้า แม้หม่อมฉันเองก็ต้องตายด้วยเช่นกันในวันหนึ่งข้างหน้า

พระพุทธเจ้าทราบว่ นางเข้าถึงธรรมแล้วจึงตรัสว่า เป็นเช่นนั้นแหละน้องหญิง บางคนเกิดมาตายตั้งแต่ยังเด็ก บางคนตายในวัยกลางคน บางคนตายในวัยชรา แต่ทุกคนก็ต้องเดินไปสู่ความตาย

นางได้รับความสว่างไสวความทุกข์โศกแต่หนหลังหายไปโดยสิ้นเชิง ต่อมานางได้บวชเป็นภิกษุณีและบรรลุเป็นพระอรหันต์องค์หนึ่งในพระพุทธศาสนา

นี่ก็เป็นกระบวนการฝึกฝนตนเองอีกแบบหนึ่งที่พระพุทธเจ้าเลือกจัดให้เธออย่างเหมาะสม พระองค์จัดกระบวนการให้เธอเรียนรู้ฝึกฝนด้วยตัวของเธอเอง พระองค์เป็นเพียงผู้แนะนำเท่านั้น การเข้าถึงความจริงเป็นเรื่องของใครของมันจะเข้าแทนกันไม่ได้จะรู้แทนกันไม่ได้ ความสิ้นทุกข์สิ้น โศกจะเป็นแทนกันไม่ได้ทุกอย่างต้องประสบด้วยตนเอง

พระพุทธเจ้าชี้ทาง เธอเป็นผู้เดินตามที่พระองค์ทรงชี้ นำ ไปพบธรรมด้วยตนเองเมื่อทุกอย่างมาบรรจบกันอย่างสมดุล

พระองค์เป็นพระบรมครูที่ทรงแนะนำ จัดกิจกรรมและประเมินผลอย่างครบถ้วน

บันทึกเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 7.21

ธรรมสังฆจรตอนที่ 8

ครู ทำหน้าที่สอน แนะนำ ฝึกฝน ทำตนเป็นตัวอย่าง

ครู สอนสิ่งใหม่ๆ ให้แก่นักเรียน นักศึกษา ครูจึงต้องแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ๆ จากแหล่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตมาให้แก่นักเรียน ได้เรียนรู้ได้อย่างสม่ำเสมอ หลักสูตรการเรียน เนื้อหาที่นำมาจัดการเรียนการสอนจึงต้องสอดคล้องกับชีวิตของนักเรียนอย่างเป็นปัจจุบันอยู่ตลอดเวลาที่เรียกว่า ทันสมัยใหม่เสมอ เพราะนักเรียนจะได้้นำสิ่งที่ศึกษาเล่าเรียน มาไปใช้ได้เลย

ครู ทำหน้าที่แนะนำให้นักเรียน นักศึกษา เป็นนักแสวงหา ค้นคว้า สิ่งใหม่ๆ ด้วยตนเอง เพราะสิ่งที่ครูแสวงหาค้นคว้ามาสอนนักเรียนนั้น ทำได้พอเป็นแนวทางกว้างๆ มีข้อจำกัดไม่สามารถตอบสนองความใฝ่รู้ของนักเรียนแต่ละคนเป็นการเฉพาะเจาะจงอย่างทั่วถึงได้ แต่เมื่อวางแนวทางไว้ต่อไปนักเรียนสามารถค้นคว้าแสวงหาเองได้ เช่น คุณครูแนะนำว่า หากต้องการศึกษาธรรมะที่เป็นแก่นพุทธศาสนา ไม่มีไสยศาสตร์หรือโหราศาสตร์มาเจือปนมุ่งสู่ความดับทุกข์ทำจิตใจให้ผ่อนคลายโล่งโปร่งสบายก็มาที่สวนโมกข์

ครูแนะนำอย่างนี้แล้ว นักเรียน นักศึกษาก็เดินทางมาค้นคว้าตามที่คุณครูแนะนำ เมื่อ นักศึกษามาถึงสวน โมกข์ นักศึกษาจะพบความสงบ ความสะอาด และความสว่างทางจิตใจ ได้รับความรู้ใหม่ๆ ที่ครูยังสอนไม่ถึง แต่ครูบอกทางแห่งการค้นคว้าแสวงหาได้อย่างถูกต้อง นักเรียนก็ลงมือค้นคว้าเองพบสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและทราบด้วยตนเองว่า สิ่งที่คุณได้ค้นพบนั้นจะใช้ประโยชน์กับชีวิตอย่างไร

ครูทำหน้าที่จัดกระบวนการฝึกฝนให้แก่นักเรียน นักศึกษา เช่น ครูพิจารณาเห็นว่า ปัจจุบันนี้สิ่งช่วยต่างๆ คอยเร่งเร้าให้นักเรียน นักศึกษา ไหลไปตามกระแสต่างดิ่งดูได้ง่าย ได้รับความอันตรายจากความลุ่มหลงไปตามกระแสในรูปแบบต่างๆ ต้องการที่จะฝึกจิตของ นักศึกษา ให้มีความสงบมีสติสัมปชัญญะ ระลึกรู้สึกถึงสิ่งที่ได้รับรู้อย่างลึกซึ้งทั่วถึงรอบด้าน จึงจัด โครงการภาวนา เพื่อแสวงหาสติมาคุ้มครองชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยไม่ให้พบอุบัติเหตุ อุบัติภัย มิให้ไหลลื่นไปสู่ห้วงเหวแห่งอบายมุขและความเสื่อมทรามต่างๆ

ครูจัดกระบวนการฝึกนำนักศึกษาไปวัดหรือสถานที่ปฏิบัติธรรมที่มีความสะดวก ให้อำนวยความสะดวกแก่การปฏิบัติภาวนาเพื่อเฝ้าดูความเคลื่อนไหวทั้งทางกายและทางจิต ศึกษาสิ่งที่ผ่านเข้ามาสู่จิต สัมผัสทั้งความสงบ ความวุ่นวาย จนกระทั่งนักเรียนนักศึกษาเข้าใจตนเอง และวิธีการเลือกสรรคำว่า สิ่งที่ผ่านมาสู่ชีวิตจิตใจ อะไรควรเก็บไว้ มีประโยชน์อย่างไร อะไรควรปล่อยผ่านมีโทษอย่างไร

สิ่งนี้มีใช้เป็นสิ่งที่ครูสอนแต่ต้องจัดกระบวนการฝึกจนนักเรียนสามารถค้นพบได้ทั้ง กายและที่จิตของตนเองด้วยพลังแห่งสติที่รวดเร็ว พลังแห่งสัมปชัญญะที่คอยเฝ้าดู รู้เห็น อย่างรอบด้าน พลังแห่งสมาธิที่หนักแน่นมั่นคง และพลังปัญญาที่เฉียบคมพร้อมจะสลัดสิ่ง ที่เป็นโทษในชีวิตออกไปได้อย่างทันทั่วทั้ง

เมื่อนักเรียนนักศึกษาค้นพบจิตตนมีความหนักแน่นมั่นคงละเอียดรอบคอบหนัก แน่นเฉียบคม ก็พร้อมที่จะรับรู้และเผชิญหน้ากับข้อมูลต่างๆที่เข้ามาได้อย่างไม่หวั่นไหวเสีย หลักรู้จักทั้งรับและปล่อยวางอย่างชาญฉลาด

ครูฝึกสมองให้นักเรียนโดยผ่านการจัดการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ ฝึกให้วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ด้วยเหตุผลอย่างเป็นระบบ

ครูฝึกฝีมือให้นักเรียนผ่านการเรียนด้วยการทำงานด้านต่างๆเช่น การวาด เขียน แกะสลัก ปั้น ทำอาหาร ทำการเกษตร และงานสร้างสรรค์อื่นๆเพื่อใช้อวัยวะที่มีอยู่สร้าง ประโยชน์ตนและผู้อื่นได้ สามารถใช้ความชำนาญเหล่านั้นเลี้ยงชีวิตตนเองได้อย่างมั่นใจ

ครูฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้กำลังเพื่อการดูแลสุขภาพสภาพของตนเอง ด้วยการเล่นกีฬา หรือทำงานในสวน ในนา ในไร่ แบกหามเพื่อสร้างความแข็งแรง เป็นนักสู้ ไม่กลัวความ ยากลำบาก เพราะการออกกำลังกายเป็นประจำคือความสุขกายกายดี หากประกอบกับการ ฝึกจิตมาดีแล้วจะกลายเป็นคนเต็มคนที่สมบูรณ์ทั้งกายและจิต ไม่ใช่กำลังไปประรานใคร แต่ จะใช้กำลังเพื่อรังสรรค์ตนเอง กรอบครัว สังคมและประเทศชาติต่อไปในอนาคตข้างหน้า

บทบาทของครูที่เป็นไปโดยธรรมชาติอีกอย่างหนึ่งก็คือ ความเป็นแม่พิมพ์หรือ ต้นแบบแห่งการดำรงชีวิต การที่นักเรียนนักศึกษามาเรียนหนังสือในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่นอีกมากมายนอกจากมารับความรู้ คำแนะนำ และการ ฝึกฝนแล้ว ยังมารับเอาแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ครูกำลังดำเนินอยู่โดยไม่รู้ตัวเพราะศิษย์

จะต้องอยู่กับครูแต่ละชั้นเป็นเวลานานหลายปี การกระทำ การพูด การคิดของครูที่ถ่ายทอดให้ศิษย์เห็นอยู่ตลอดเวลา ย่อมซึมซับเข้าไปสู่พฤติกรรมของศิษย์อย่างไม่รู้ตัว ไม่ว่าพฤติกรรมนั้นจะดีหรือจะไม่ดีอย่างไร

หากครูทั้งสถานศึกษาพากันแต่งตัวอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ที่เรียบง่ายมองแล้วสบายตา สบายใจ ศิษย์เห็นแล้วประทับใจในการแต่งรื้ออย่างนั้น เมื่อศิษย์มีโอกาสดูแต่งตัวแบบนั้น เป็นการรับแบบมาแทบจะไม่ต้องบังคับหรือไม่รู้ตัวไปด้วยซ้ำ

หากครูทั้งสถานศึกษาเป็นผู้ใฝ่รู้ ตื่นตัวแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ไม่นานนักศึกษาที่สถาบันการศึกษานั้นจะค่อยๆ ล้อตามอย่างนั้น

หากครูทั้งโรงเรียนพากันฝึกใฝ่อบายมุข ไม่นานนักเรียนนักศึกษา ก็จะพากันฝึกใฝ่มั่วสุมในอบายมุขอย่างที่ครูเป็นกันอยู่

หากครูทั้งโรงเรียนเป็นผู้ใฝ่ธรรม มีความรับผิดชอบ เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ซื่อตรงต่อตนเอง ต่อการงาน มีความเมตตากรุณาต่อนักเรียนที่อบรมสั่งสอนและบุคคลอื่นๆ ทั่วๆ ไป นักเรียนส่วนใหญ่ก็จะพากันปฏิบัติตนอย่างนั้น

และสิ่งที่มองข้ามกันไปไม่ได้ก็คือ หากครูจิตใจไม่แข็งพอ ครูอาจจะได้รับอิทธิพลจากนักเรียนนักศึกษา โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษา นักศึกษาอาจจะกลายเป็นแม่พิมพ์ให้ครูไปก็ได้ ทั้งด้านเจริญและด้านเสื่อม

อย่างไรก็ตาม หากครูได้รับการฝึกฝนจิตใจมาดีตามกระบวนการแห่งไตรสิกขาที่เพียบพร้อมด้วยศีล สมาธิและปัญญาที่สอดคล้องประสานกลมเกลียวกันเป็นอันดี ครูก็จะสามารถรักษาแม่พิมพ์ที่ดี เป็นบัณฑิตให้ศิษย์ได้คบหา เป็นมงคลชีวิตแก่ศิษย์ได้อย่างไม่เสื่อมคลาย

การเป็นครูจึงมิใช่เป็นการที่เครื่องแบบ หรือสวมองหรือมีความสามารถมีฝีมือที่สอนเด็กได้ แต่ครูที่แท้จะต้องมีวิญญานครูที่พร้อมจะดำรงชีวิตอย่างครูหรือเป็นต้นแบบได้อย่างไร้ขีดจำกัด นั้นแหละจึงจะได้สมญาว่าครูแท้ๆ ที่ทำหน้าที่สั่งสอน แนะนำ ฝึกฝนบำเพ็ญตนเป็นแม่พิมพ์

บันทึกไว้ เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 7.03 น.

เส้นทางธรรมสังฆจรตอนที่ 9

หากจะจำกัดความคำว่า ครู ตามบทบาทที่แสดงเป็นผู้แนะนำพร่ำสอน ฝึกฝน บำเพ็ญตนเป็นแม่พิมพ์ ก็จะพบว่า ในชีวิตของแต่ละคนตั้งแต่เด็กจนโตเป็นผู้ใหญ่ต้องผ่านครูมามากมาย

เริ่มต้นที่พ่อแม่เป็นครูคนแรกของลูก พ่อแม่ทุกคนล้วนทำตนเป็นผู้อบรมร่ำสอน ฝึกฝน บำเพ็ญตนเป็นแม่พิมพ์ในเกือบทุกก้าวอย่างแห่งชีวิตของลูกก็คงไม่ผิดนัก

พ่อแม่เป็นครูภาษาศาสตร์ เพราะลูกพูดภาษาที่ได้ยิน ได้ฟัง ได้ฝึกพูดกับพ่อแม่ได้ คิดว่าภาษาที่ศึกษาเล่าเรียนจากที่อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนหรือสถาบันสอนภาษา

พ่อแม่เป็นครูวัฒนธรรมที่ฝังลึก เช่นการรับประทานอาหาร การปรุงอาหารล้วนได้รับการปลูกฝังถ่ายทอดมาจากพ่อแม่อย่างลึกซึ้ง จนกลายเป็นความเคยชินที่ยากแก่การปลูกฝังวัฒนธรรมอื่นๆที่ได้เรียนรู้ในภายหลัง

พ่อแม่เป็นครูสังคมศาสตร์ที่คอยแนะนำให้ลูกรู้จักความสัมพันธ์กับพี่ ป้าน้าอาลุงตา อาปู่ที่เป็นญาติสายโลหิตและคุ้นเคยกันจากความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ จนสามารถปฏิบัติตนกับบุคคลต่างๆที่ล้อมรอบตัวได้อย่างเหมาะสม

พ่อแม่เป็นครูสอนศีลธรรมที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนที่สุด ที่สามารถถ่ายทอดทั้งหลักคำสอนและภาคปฏิบัติควบคู่กันไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ พ่อแม่สามารถถ่ายทอดคุณธรรมที่ตนปฏิบัติอยู่เป็นประจำไปสู่ลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้นแบบที่ลูกสามารถลอกแบบได้ง่ายที่สุด พ่อแม่จึงต้องระมัดระวังการทำ การพูด และการคิดที่จะต้องดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องดีงามเพื่อจะได้เป็นแบบอย่างที่ถูกปฏิบัติได้อย่างไม่ผิดพลาด

นอกจากพ่อแม่ที่สอนเรื่องราวต่างๆให้ลูกจนสามารถดำรงชีวิตรอดอยู่ในแต่ละสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีครูอาจารย์ที่พร่ำสอนเกี่ยวกับการทำอาชีพ โดยตรงซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูที่โรงเรียนหรือตามสถาบันการศึกษา ที่สอนวิชาพื้นฐานอันเป็นความรู้รอบตัวและวิชาเฉพาะด้านที่แนะนำสอนจนเชี่ยวชาญจนสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ตามความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมได้

พระสงฆ์เป็นธรรมาจารย์ที่ให้การสั่งสอนอบรมพระธรรมที่ตรัสรู้และสืบทอดมาจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและทำหน้าที่เป็นต้นแบบแห่งการนำเอาธรรมะนั้นๆมาปฏิบัติต่อ

จนก่อนเป็นพฤติกรรมอันถาวรตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอันเป็นที่มาของความสงบร่มเย็นเป็นประโยชน์สืบต่อไป

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เราได้เรียนรู้ถึงประวัติและความเป็นมาอย่างละเอียด เป็นหลักชัยที่มนุษย์จะยึดเป็นต้นแบบแห่งการสั่งสอนและปฏิบัติตัวอย่างสะอาดสว่างสงบครบถ้วนทั้งในส่วนตนและผู้อื่น เวลาใดที่ประสบกับปัญหาชีวิตคิดหาทางออกไม่พบพียงนั่งสงบนิ่งรำลึกถึงพระมหากรุณาคุณ พระวิสุทธิคุณและพระปัญญาคุณของพระองค์แล้ว น้อมนึกเข้ามาไว้ที่กาย วาจาและใจ มห้พระคุณเหล่านี้เป็นแสงสว่างนำทางแห่งการทำ พูด และคิดเพื่อพิชิตปัญหาและอุปสรรคที่ขวางหน้าได้อย่างดีมีประสิทธิภาพ ตามที่พุทธศาสนิกชนเรียกกันว่า เข้าถึงพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งนั่นเอง

นอกจากบุคคลเหล่านี้จะเป็นสถาบันครูที่เป็นหลักแล้วยังมีบุคคลอื่นๆที่ล้อมรอบตัวที่บุคคลถือเอาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติเช่น เพื่อน คาราที่โปรดปราน นักกีฬา ก็เป็นครูได้ ตามความหมายนี้ได้บางส่วนแม้จะไม่เต็มรูปแบบ แต่บทบาทเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างและการปฏิบัติตนในสังคมไม่น้อย แม้จะเป็นกระแสที่พัดผ่านมาแล้วผ่านไปอย่างรวดเร็วก็ตาม

จึงเป็นอันว่า ไม่มีใครทราบได้แจ่มชัดว่า คนที่กำลังเดินผ่านผ่านมาด้วยลักษณะท่าทางต่างๆอาจจะเป็นครูของใครคนใดคนหนึ่งในการดำเนินชีวิตเสียวดิเสี่ยวหนึ่งก็เป็นได้ ทุกคนจึงต้องตระหนักและระมัดระวังการทำ การพูดและการคิดให้ละเอียดและรอบคอบเพราะเราเองก็ไม่สามารถรู้ได้ว่า การทำ การพูด การคิด ที่กำลังดำเนินไปอยู่นั้น จะมีใครจับตามองอยู่บ้าง

อย่างไรก็ตาม การทำ การพูดและการคิดใดๆที่น่าประทับใจแก่บุคคลที่พบเห็น การกระทำนั้นล้วนเป็นการกระทำชั้นครู ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะเป็นการทำที่เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษก็ตาม สิ่งสำคัญที่ควรตระหนักไว้เสมอในปัจจุบันนี้คือ จะต้องเลือกสรรสิ่งที่จะรับมาเป็นต้นแบบของพฤติกรรมกันอย่างละเอียดถี่ถ้วนหรือใช้โยนิโสมนสิการกลั่นกรองเรื่องราวต่างๆที่ได้พบเห็นสัมผัสอย่างละเอียดเป็นพิเศษแล้วชีวิตก็จะพบแต่สิ่งดีที่มีประโยชน์ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ตนเองและผู้อื่น ทั้งในปัจจุบันและอนาคตข้างหน้าทีเดียว

บันทึกเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 5.29 น.

เส้นทางธรรมสังฆจรตอนที่ 10

นอกจากครูจะเป็นผู้สอน ผู้แนะนำ ผู้ฝึกฝนและทำตนเป็นแม่พิมพ์แล้ว ยังเป็น กัลยาณมิตรอีกด้วย กัลยาณมิตรคือเพื่อนที่ดีมีคุณูปการทางจิตใจอย่างสูงส่งจนพระพุทธเจ้า ถึงกับตรัสว่า กัลยาณมิตรคือทั้งหมดของพรหมจรรย์ หรือกัลยาณมิตรเป็นบุพพนิมิตรหรือ สัตถุญาณใดๆ ในเบื้องต้นที่บ่งบอกว่าจะเดินทางไปสู่การตรัสรู้ได้ เสมือนลำแสงในยามรุ่งอรุณเป็นบุพพนิมิตรแห่งการ โคจรแห่งดวงอาทิตย์ในตอนกลางวันนั่นเอง

พระพุทธเจ้าได้ตรัสบอกถึงความเป็นกัลยาณมิตรเอาไว้ว่า ต้องประกอบด้วยธรรม เจ็ดประการคือ

1. ปิโย แปลว่า น่ารัก นำเข้าใกล้ รู้สึกเป็นสุขที่ได้เข้าใกล้ ได้สนทนาพูดคุย ศึกษา เรียนรู้ด้วย เป็นผู้เปี่ยมด้วยความเมตตากรุณา มีความเอื้ออาทร พร้อมเสมอที่จะ ทำตนเป็นผู้ให้ สื่อสารเข้าใจง่ายเหลือสรรพคุณเฉพาะข้อความที่ทำให้ผู้ฟังได้รับ ประโยชน์ฟังแล้วสบายใจคลายทุกข์ ทำเรื่องใหญ่ให้เล็กทำเรื่องเล็กให้หมดไป ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าทุกเวลาที่มี มนุษย์สัมพันธ์ดีสามารถมองความดีที่ซ่อนอยู่ในแต่ละคนได้อย่างทะลุปรุโปร่งพร้อมจะส่งเสริมความดีของแต่ละคนที่มีอยู่ให้ มีความเจริญเติบโตอย่างเต็มสติกำลังที่มีอยู่
2. ครุ แปลว่าหนักแน่น ไม่อ่อนไหวง่ายปล่อยใจให้ไหลไปตามอารมณ์ที่มีกระทบ เข้าใจคุณและโทษแห่งความชอบชั่งแล้ววางใจให้ว้อย่างถูกต้อง มองคุณและ โทษของอารมณ์ที่มากระทบด้วยความประจักษ์แจ้งสังขะแห่งการกระทบว่าการกระทบทั้งหลายล้วนผ่านมาแล้วผ่านไป ไม่ปล่อยให้อารมณ์ชอบชั่งเข้าไปเกาะ ยึดและฝังใจจนทำให้ใจเสียความปกติไป หมั่นรักษาใจให้ปกติด้วยการเจริญสติ อยู่ทุกความเคลื่อนไหวแห่งใจและกาย
3. ภาวนีโย แปลตรงตัวว่า ทำให้เจริญ สิ่งที่ต้องเจริญก่อนสิ่งอื่นใดก็คือเจริญสติ คือความระลึกความรู้สึกตัวทั้งก่อนทำ ก่อนพูด ก่อนคิด และขณะที่กำลังทำ กำลังพูด และกำลังคิด เมื่อสติเจริญเติบโตเข้มแข็งแล้วก็นำเอาสติไปใช้งานในการ พิจารณาส่งที่เข้ามาสู่ชีวิตทั้งส่วนกายและจิตด้วยการพิจารณากลับกรองอย่าง ถ่องแท้ว่า สิ่งที่เข้ามาสู่ชีวิต หรือสิ่งที่ล้อมรอบตัว มีคุณมีโทษเป็นประการใด

ควรรับหรือควรละ หากจะรับควรรับแค่ไหนหากจะละจะต้องละเมื่อไร การเจริญสติอยู่เป็นนิตย์จะเป็นแสงสว่างนำทางแห่งการรับรู้สิ่งต่างๆรอบๆตัวทั้งใกล้และไกลแล้วนำมาเป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตและแบ่งปันให้กับบุคคลอื่นในฐานะกัลยาณมิตรได้อย่างคล่องแคล่ว

4. วัตตา แปลว่า เป็นผู้พูดดี วิธีพูดที่นำมาสื่อสารกับคนอื่นก็คัดสรรเสียก่อน เนื้อหาที่นำเสนอก็ผ่านการกลั่นกรองหลายๆครั้ง การถ่ายทอดก็เหมาะสมแก่กาลเวลา มีเจตนาเป็นกุศลพร้อมที่จะแสดงเรื่องราวต่างๆออกไปอย่างบริสุทธิ์ใจไม่มีวาระซ่อนเร้นใดๆแอบแฝง
5. วจนกขโม แปลว่า สามารถอดทนต่อถ้อยคำทั้งที่ฟังปรารณาน่าพอใจและถ้อยคำที่ไม่ฟังปรารณาน่าพอใจ ที่พูดออกมาจากความเข้าใจและความไม่เข้าใจ ก็ตั้งใจแสดงความจริงให้ปรากฏเป็นหนึ่งเดียว ว่าอะไรเป็นอะไร โดยไม่หวั่นไหวจนเสียหลัก หรือเสียสภาพความเป็นกัลยาณมิตรที่เป็นปุ๋ยบำรุงจิตใจแก่ใครๆที่ปรารณาจะปลูกฝังธรรมลงในใจให้มีความเจริญรุ่งเรืองสืบไป
6. คัมภีร์ธูจะ กะถัง กัตตา แปลว่า ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ด้วยอาศัยการภาวนาคือการหมั่นกระทำจนชำนาญ มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเทียบเคียง มีข้อมูลสนับสนุน มีเรื่องราวทั้งในอดีตและปัจจุบันมาอธิบายขยายความในทางปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
7. โน จัญฐานะ นิโยชเย แปลว่า ไม่กระทำในสิ่งที่ไม่ควรกระทำ คือทำตนเป็นแม่พิมพ์ เป็นต้นแบบ เป็นพยานแห่งธรรมเพื่อยืนยันว่า ธรรมะที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ นั้นถูกถ้วนแท้จริงเพราะได้นำมาปฏิบัติแล้ว ได้ผลแล้วอย่างแท้จริง ฟังหลักเสียงสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับสถานะแห่งความเป็นมนุษย์ผู้มุ่งโพธิปัญญาและปรารณาวิมุตติสุขเสียให้ไกล

ครูที่ทำตนเป็นกัลยาณมิตรตามแนวทางแสงสว่างแห่งธรรมดังกล่าวนี้ จะมีความสามารถพัฒนาตนเองให้ก้าวไปสู่ชีวิตที่คิงามพร้อมๆกับการสร้างศิษย์ให้มีชีวิตที่คิงามควบคู่กันไป ได้รับทั้งประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นอย่างถึงพร้อมทีเดียว

เส้นทางธรรมสังฆจรตอนที่ 11

ฉันแสดงธรรมแก่คณาจารย์และผู้บริหารแห่งมหาวิทยาลัยคาปิจนถึงเวลาบ่ายสี่โมงครึ่ง ตามที่วิทยาลัยได้กำหนดไว้แล้วรีบกลับไปที่พักเพื่ออาบน้ำชำระร่างกายเพราะเมืองไทยความชื้นสูง เหงื่อไหลเร็ว ทำให้ตัวเบาดิ เมื่ออาบน้ำเสร็จแล้วคุณหมอยุ่นกับท่านอธิการบดีแห่งวิทยาลัยคาปิก็ไปส่งขึ้นเครื่องบินที่สนามบินจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้สนทนากันจนเครื่องบินขึ้นเวลาหนึ่งทุ่ม

เรื่องที่สนทนาส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องการช่วยกันเผยแผ่พระธรรมที่ถูกต้องให้กระจายออกไปให้กว้างไกล จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีส่วน โมงค์ ซึ่งเป็นฐานทางธรรมที่ยิ่งใหญ่แห่งหนึ่งของประเทศไทย มีกิจกรรมในการปฏิบัติภาวนาตลอดทั้งปี ท่านอาจารย์โพธิ์มีความขยันในการสอนภาวนามาก สอนกันจริงจึงจนแทบจะไม่มีเวลาพักผ่อนเลยสอนกันทั้งเดือน แม้ท่านจะมีปัญหาด้านสุขภาพบ้างแต่อาศัยจิตใจที่ดีงามบริสุทธิ์สม่ำเสมอ อาการป่วยของท่านจึงเป็นปัญหาเพียงกายแต่ไม่ทำให้จิตใจกระวนกระวาย เมื่อท่านต้องเข้าโรงพยาบาลท่านก็เข้าไปตรวจร่างกายตามปกติ พอกลับมาถึงวัดก็ทำหน้าที่กันต่อไป

จึงได้บอกแก่คุณหมอยุ่นและอธิการบดีว่า ทั้งสองคนมีถิ่นกำเนิดที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการศึกษาดี มีความกระตือรือร้นและสนใจงานในด้านธรรมะอยู่แล้ว ขอให้ตระหนักว่าจะต้องช่วยกันสืบทอดปณิธานของท่านอาจารย์พุทธทาสในการเข้าถึงหัวใจของพระพุทธศาสนาให้ได้เพราะท่านอาจารย์พุทธทาสได้ใช้เวลาทั้งชีวิตในการขุดค้นแก่นธรรมออกมาเพื่อใช้เป็นศาสตรารวีกิเลสเพื่อแผ้วถางทางแห่งสันติสุขอันถูกต้องร่วมเย็นแก่เพื่อนมนุษย์

หากดูภาพภายนอกในแง่ของศาสนวัตถุและจำนวนของศาสนบุคคลในประเทศไทย ก็พอจะกล่าวได้ว่า มีความเจริญก้าวหน้าอยู่ไม่น้อย แต่หากมองดูถึงกระบวนการทางธรรมแล้วกล่าวได้ว่ากำลังถูกบิดเบือนไปในทางที่จะเป็นไสยศาสตร์มากขึ้นอย่างไม่รู้ตัว ทั้งนี้เห็นได้จากพระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ระดับผู้ปกครองสงฆ์หรือพระสงฆ์หนุ่มๆที่เห็นแก่ลาภพากันปลุกเสกพระเครื่องในชื่อต่างๆออกมา

จำหน่ายอย่างล้นหลาม พระเครื่องกลายเป็นสินค้าที่ขายดีมีราคา บางตระกูลทำ
รายได้มวบรวมเป็นพันล้าน

พระผู้ใหญ่นั้นเป็นที่นับหน้าถือตาหรือเป็นที่พึ่งของชาวพุทธมาแต่อดีตล้วน
ถูกอำนาจยั่วแห่งเงินตราไม่ไหวตัดใจทิ้งธรรมะหันหน้าเข้าหาการปลุกเสกกันเป็น
ทิวแถว มองแล้วไม่เห็นสัญญาณว่า ศาสนธรรมที่แท้ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว
และท่านอาจารย์พุทธทาสนำมาเผยแผ่ทั้งชีวิตจะได้รับการเผยแผ่สืบต่อชั่วร้ายตอนนี้
พระสงฆ์ผู้ใหญ่ส่วนใหญ่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็พากันหมกมุ่นอยู่แต่เรื่องพระ
เครื่องชนิดต่างๆอย่างลุ่มหลง

ได้ทราบมาก่อนหน้าที่จะเดินทางมาถึงสวนโมกข์ไม่นาน พระผู้ใหญ่กลุ่ม
หนึ่งพากันปลุกเสกพระชุดหนึ่งชื่อว่าพระศิคริสุราษฎร์ โดยมีแผนว่าจะใช้พระ
อุโบสถวัดพระบรมธาตุไชยาเป็นสถานที่ปลุกเสกแต่ชาวพุทธไชยาส่วนหนึ่งไม่ต่ำ
กว่า เจ็ดร้อยคนได้พากันรักษาพระอุโบสถของพระพุทธเจ้าไว้ไม่ให้พระเกจิ
ทั้งหลายเข้าไปทำไสยศาสตร์ได้ การที่เกจิทั้งหลายพากันหลุกเสกพระพุทธรูปก็ตาม
หลุกเสกพระอาจารย์ต่างๆที่ได้ทำประโยชน์ต่อพระศาสนาเวลานั้นถือว่าเป็นการ
ทำลายพระพุทธเจ้าและทำลายพระธรรมและทำลายพระสงฆ์พร้อมกันอย่างสิ้นเชิง

ที่เรียกว่าทำลายพระพุทธเจ้าเพราะพระพุทธเจ้าเป็นผู้รู้ผู้ตื่นผู้เบิกบานแล้วจะ
มีใครยิ่งใหญ่มาจากไหนมาปลุกพระองค์อีก คนปลุกนั้นแหละยังเต็มไปด้วยความ
หลงแล้วจะมาปลุกผู้ที่ตัดความหลงตรงไว้ซึ่งพระมหากรุณาธิคุณ บริสุทธิคุณและ
พระปัญญาคุณได้อย่างไร

ที่เรียกว่า ทำลายพระธรรมเพราะ พระธรรมของพระพุทธเจ้าทุกเรื่องเป็น
เรื่องของการปฏิบัติมิใช่จะมานั่งปลุกๆเสกๆแล้วเกิดผลเป็นการแปลงพุทธศาสนา
เป็นศาสนาเทวนิยม เป็นการลดสถานะของพระพุทธเจ้าให้เหลือแค่เทวดา เป็นการ
ทำลายทั้งรูปแบบเนื้อหาและการปฏิบัติไปในตัว

ส่วนการทำลายพระสงฆ์ก็คือ การทำลายหน้าที่ ของพระสงฆ์ ตามพระธรรม
วินัยพระสงฆ์จะไปทำหน้าที่ปลุกเสกอย่างนั้นไม่ได้ต้องประกาศธรรมที่นำมาไป
ปฏิบัติได้และปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างตามพระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศไว้ แต่

พระสงฆ์กลับพากันประกอบเครื่องจานวิขาเพื่อเห็นแก่ลาภอย่างไม่ว่าจนถึงพระพุทธ
และพระธรรมที่ถูกต้องเลย

แต่พระพุทธพระธรรมและพระสงฆ์ที่แท้ันได้แก่พระพุทธคุณพระ
ธรรมคุณและพระสังฆคุณไม่มีใครทำลายได้ ยังทรงความบริสุทธิ์ผุดผ่องเป็นเพชรที่
แข็งแกร่ง สิ่งที่พวกเกจิทั้งหลายทำได้ก็แค่ทำให้พุทธบริษัทหลงมกมายไม่ยอมใช้
ปัญญาไตร่ตรองเห็นแก่พลังศักดิ์สิทธิ์ฤทธานุภาพที่ไม่เคยช่วยใครได้ทั้งเกจิทั้งญาติ
โยมก็ตายตกไปตามกันตามคำสั่งแห่งกฎอนิจจังไม่มีเหลือ แล้วยังหลบลูหลบลตา
โฆษณาว่าอยู่ยงคงกระพัน เป็นกระบวนการลวงโลกอย่างไร่างอา

ฉันก้าวขึ้นเครื่องบินด้วยความครุ่นคิดถึงเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องมองเห็นความ
เสื่อมทรามทางปัญญาของพุทธบริษัทแล้วได้แต่คิดว่าฉันจะต้องทำงานอะบายขยาย
ความพระพุทธวจนะให้กระจ่างในทุกๆทางเท่าที่จะทำได้
บันทึกเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 7.06 น.

เส้นทางธรรมสัญจรตอนที่ 12

เช้าวันที่ 17 มกราคม 2550 ได้ชวนคุณสัมพันธคำคุ้ม ซึ่งคุ้นเคยกันมานานให้
ช่วยขับรถกระบะให้ไปส่งจังหวัดเชียงใหม่ จะเดินทางด้วยเครื่องบินหรือรถทัวร์ไม่
สะดวกเพราะต้องแวะที่จังหวัดพิจิตรเพื่อแสดงธรรมที่โรงเรียนสระหลวงวิทยาคม
ตามคำนิมนต์ของท่านมหาปัญญา อุตตูปโม ที่ประสานงานมายังอาจารย์มิ่งขวัญ
ถาวรศักดิ์ ให้ติดต่อทางโรงเรียนให้ร่วมรับฟังธรรมในโครงการธรรมสัญจรครั้งนี้
ด้วย

คุณสัมพันธค์ตกลงใจและเต็มใจไปส่งง่ายๆเพราะอยากจะไปเที่ยวงานพืชสวน
โลกด้วย พอฉันอาหารเช้าเสร็จแล้วก็ออกเดินทางไปเรื่อยๆเนื่องจากจากเมืองไทยไป
นานพอมาเห็นท้องทุ่งสีทองและสวนผลไม้มานานาพันธุ์ที่เขียวขจีไปตลอดทางจิตใจ
ชุ่มชื่นเบิกบานเหลือเกิน เมืองไทยของเราก็เป็นเมืองสีเขียวที่ชุ่มชื่นตลอดปีที่อุดม
สมบูรณ์แห่งหนึ่งของโลกทีเดียว

พื้นที่จังหวัดสุพรรณอาวทองชัยนาทนครสวรรค์พิจิตรพิษณุโลกไปจนถึง เชียงใหม่มองไปตรงไหนก็เขียวขจีด้วยพืชสวนที่ชาวสวนลงทุนลงแรงทำมาหากิน ปลูกพืชเพื่อยังชีพด้วยพืชโดยตรงเช่นข้าวกล้วยและผักผลไม้ต่างๆที่ปลูกไว้ รับประทานกันตรงๆโดยไม่ต้องนำไปทำเป็นผลิตภัณฑ์แต่อย่างใด นำเอาวัตถุดิบมา กินกันในชีวิตประจำวันทีเดียว ไม่ว่าจะเป็น ข้าว มะพร้าว มะม่วง มะขาม มะตูม ขนุน น้อยหน่า ลำไย ลิ้นจี่ ตามแต่ท้องที่ใดจะเหมาะสมแก่การปลูกอะไรได้ดีก็ปลูก พืชนั้นลงไปเพื่อกินถ้าเหลือจึงขาย

ความรู้ของชาวบ้านนั้นเป็นความรู้แบบบูรณาการจริงๆ ไม่ต้องมีหลักสูตร อบรมสั่งสอนมาจากไหน ต่างคนต่างอาศัยวิทยาศาสตร์ชาวบ้าน มองอะไรแม้ไม่ ค่อยจะเป็นระบบแต่สามารถเทียบเคียงเรื่องราวต่างๆแบบง่ายๆถูกบ้างผิดบ้างเอา ชีวิตเป็นเดิมพัน สูตรง่ายๆตายตัวของชาวบ้านดั้งเดิมจริงๆก็มีว่า ปลูกไว้กินที่เหลือ ขาย

บนหลักการเช่นนี้ ชาวบ้านจะดำรงชีวิตอย่างมีความสุขมานาน ไม่มีเงินมาก แต่ก็ไม่เป็นหนี้ แต่พอระบบทุนนิยมเข้ามาสอนให้ชาวบ้านคิดใหม่ ว่า ต้องปลูกเพื่อ ขาย เลยทำให้ชาวบ้านต้องลงทุนเพื่อการขายและชาวบ้านเริ่มมีประสบการณ์ขาดทุน และกำไร คล้ายๆวิถีการค้าในเมือง จากการที่ไม่เคยเป็นหนี้มาก่อนชาวบ้านก็เริ่มมี หนี้สินตามแบบชีวิตทุนนิยมต่างๆไป

หากชาวบ้านเฝ้าตามคูลีลาแห่งระบบวัตถุนิยมให้มากแล้วดำรงชีวิตอยู่อย่างมี สติเฝ้าตามคู ตามรู้ และตามเห็นสิ่งต่างๆตามความเป็นจริงก็จะพบว่า แม้ไม่ต้องเป็น หนี้ ชีวิตก็ยังเป็นสุข แต่ขอให้ออยหลังเข้าคลองกลับไปใช้ชีวิตบางส่วนที่เคยใช้มาแต่ อคติแบบชีวิตพึ่งพาเกิด

วัวควายพึ่งได้ทั้งปู้ทั้งแรงงาน แต่พอเปลี่ยนเป็นรถไถใครๆก็บ่นว่า ลิ่นเปลือง หากเข้าใจความจริงแล้วใช้ความกล้ารับกลับมาหาเพื่อนทุกข์ความเป็น หนี้สินก็จะค่อยๆลดลงคืนที่ถูกน้ำมันรถหยดไต่ลงไปจนเสียวความอุดมสมบูรณ์ไป จะค่อยๆกลับฟื้นคืนมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง

ไม่ร่ำไม่รวย ไม่มีหนี้ มีปัจจัยสี่อย่างพอเพียงชีวิตก็พอดำรงอยู่ได้อย่างไม่เดือดร้อน องค์ประกอบที่สำคัญคือ การใช้สติปัญญา มองคุณค่าแท้แห่งชีวิตและสิ่งแวดลอมรอบตัวเราให้พบ ประมวลคุณค่าเหล่านั้นออกมาให้ชัดเจน และใช้สอยสิ่งต่างๆอย่างคุ้มค่า

นั่งมองท้องทุ่งและสวนสีเขียวข้างทางไม่นานก็ถึงเวลาเพล คุณสัมพันธได้จัดอาหารเพลถวายที่ร้านแห่งหนึ่งริมถนนในจังหวัดสุพรรณที่มีถนนแสนสวยไปทุกหนทุกแห่ง เป็นจังหวัดที่สมาชิกสภาผู้แทนขยับสร้างถนนมากที่สุดและสวยที่สุดในประเทศไทยก็คงจะไม่ผิด

เนื่องจากฉันอาหารเข้ามาบ้างแล้ว คุณสัมพันธสั่งส้มตำถวาย มีผักบั้งแดงจากนาสดๆเป็นผักแกล้ม มองส้มตำและผักบั้งๆสดๆเป็นยอดอาหารที่เดียวเพราะไม่ว่าจะเป็นถั่วลิสง มะนาว มะเขือเทศ พริก กระเทียม มะละกอแต่ละอย่างล้วนมีคุณค่าทางอาหารสูงโดยเฉพาะมีกากและใยมาก ทำให้ทานง่ายถ่ายคล่อง

นั่งฉันไปเดียวเดียว มีแม่ค้าที่ขายกล้วยเดี่ยวเปิดนำกล้วยเดี่ยวมาถวายอีกหนึ่งชาม จึงให้พรพรอ้อมกันไป ส้มตำราคายี่สิบบาท นับว่าคุ้มค่าไม่ว่าจะมองด้านใด ใครที่เดินทางท่องเที่ยวทั่วไทยอย่าลืมรับประทานอาหารตามร้านค้าต่างๆในท้องถิ่นที่ผ่านไปจะได้ช่วยกันกระจายรายได้ การช่วยเหลือกันอย่างนี้แหละคือการส่งเสริมเศรษฐกิจไทยอย่างแท้จริง

การกระจายรายได้สู่ชนบทที่แท้จริงมิใช่การปล่อยเงินกู้ให้ประชาชนเป็นหนี้ แต่เป็นการช่วยกันซื้อผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่ชาวบ้านทำด้วยราคาที่เป็นการช่วยเหลือเพื่อนไทยในท้องถิ่นอย่างถูกวิธี

จัดการภัตตาหารเพลแล้ว ออกเดินทางต่อมุ่งหน้าสู่จังหวัดพิจิตร คุณสัมพันธขับเรื่อยๆไม่รีบไม่ร้อน ไม่นานก็ถึงโรงเรียนสระหลวงวิทยาคมในเวลาประมาณสามโมงเย็นอันเป็นเวลาที่ได้ๆค่อยๆทะยอยกันกลับบ้าน
บันทึกเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 13.45 น.

เส้นทางธรรมสังฆจรตอนที่ 13

ก่อนที่จะเดินทางมาจังหวัดพิจิตร ได้ประสานงานกับอาจารย์มิ่งขวัญ ถาวรศักดิ์ว่า เพื่อความสะดวกของโรงเรียน ในการต้อนรับขอเพียงที่พักในโรงเรียนก็พอ ไม่ต้องไปพักที่วัดไหนก็ได้ ห้องพักห้องไหนในโรงเรียนว่าง ก็ขอพักในห้องนั้น รุ่งเช้าก็ฉันอาหารตามสะดวกที่อาจารย์เห็นสมควรจะได้จัดถวาย ตอนค่ำหากใครจะสนทนาธรรมสักคนสองคนก็ยินดีสนทนาธรรมด้วย

พอไปถึงโรงเรียนท่านรักษาการผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ ได้ให้การต้อนรับอย่างดีเยี่ยมเมื่อปฏิสัมพันธ์กันตามสมควรแล้ว อาจารย์มิ่งขวัญแจ้งให้ทราบว่า คืบนี้เวลาหนึ่งทุ่ม ได้ประสานงานคุณครูและพุทธบริษัทจากที่ต่างๆมาฟังธรรมกันหลายคนน้อย อย่างน้อยเกินห้าคนแน่

เวลาหนึ่งทุ่ม ทั้งครูและผู้ปกครองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิจิตร แพทย์พยาบาล นักจัดรายการวิทยุชุมชน พวกนี้มาฟังธรรมประมาณสองร้อยกว่าคน นับว่าอาจารย์มิ่งขวัญและท่านรองผู้อำนวยการและรักษาการผู้อำนวยการทำงานได้ยอดเยี่ยม แสดงถึงความสมัครสมานสามัคคีและความเต็มใจใฝ่ใจในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

ครั้งแรกตั้งใจไว้ว่าจะแสดงธรรมประมาณหนึ่งชั่วโมง แต่พอเห็นผู้ฟังให้ความสนใจดีก็ขยายเวลาเป็นสองชั่วโมง หลายท่านได้ตั้งปัญหาถามกันอย่างอบอุ่นเป็นกันเอง มีผู้ฟังธรรมท่านหนึ่งถามว่า การแสดงพระธรรมเทศนา การบรรยายธรรม การแสดงปาฐกถาธรรม ต่างกันอย่างไร

จึงอธิบายว่า การแสดงพระธรรมเทศนา พระสงฆ์ต้องแสดงธรรมบนธรรมาสน์ ต้องมีการอาราธนาธรรม พระสงฆ์ตั้งนะโม ตั้งพุทธภาษิตมาเป็นบทตั้งที่จะอธิบายในคราวนั้น แสดงธรรมเสร็จแล้วเจ้าภาพนำเครื่องไทยธรรมมาประเคน พระสงฆ์องค์แสดงธรรมซึ่งเรียกว่า พระธรรมกถึก

การบรรยายธรรม คือการที่พระสงฆ์นั่งบรรยายธรรมบนเก้าอี้ที่มีโต๊ะตัวหนึ่ง ตั้งอยู่เป็นที่วางข้อมหรืออุปกรณ์การบรรยายก็สุดแล้วแต่ความสะดวก เจ้าภาพไม่ต้อง

อาราธนาศีล ไม่ต้องอาราธนาธรรม มีเพียงพิธีกรของรายการแนะนำพระสงฆ์องค์
บรรยายธรรมว่าเป็นใคร มาจากไหน มีความรู้ความสามารถอย่างไร เหมาะสมที่จะ
มาบรรยายเรื่องนี้เพียงใด เป็นการจูงใจให้ผู้ฟังมีความมั่นใจใครจะฟังคำบรรยายเช่น
วันนี้ท่านเจ้าคุณพระพรหมคุณาภรณ์(ประยุตฺ ฺยุตฺโต)จะได้บรรยายเรื่อง
พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ เป็นการบรรยายที่เน้นถึงความลึกซึ้งในเนื้อหาของ
เรื่องราวต่างๆ

ปาฐกถาธรรม คือการที่พระสงฆ์ขึ้นพูดบนแสตนด์ หลวงพ่อปัญญานันทะ
เป็นต้นดำเนินการแสดงปาฐกถาธรรม ครั้งแรกที่พุทธสถานจังหวัดเชียงใหม่ได้รับความ
สนใจจากพุทธศาสนิกชนมาฟังกันอย่างล้นหลามและท่านก็เป็นผู้มีชื่อเสียง
เป็นดาวค้างฟ้าในทางปาฐกถาธรรมถึงทุกวันนี้

ลักษณะการปาฐกถานั้นไม่เน้นความลึกซึ้งมากนัก แต่จะเน้นการประยุกต์
ธรรมที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เลยเช่นชี้ลงตรงๆว่า สุนัขหรือเป็นโทษ
ต่อร่างกาย ทำลายเศรษฐกิจ บั่นทอนชีวิตให้สั้นลงทุกเวลาที่สูบ เป็นที่มาของมะเร็ง
นานาชนิด เมื่อเห็นว่ามีโทษอย่างนั้นก็ควรจะหยุดเสียโดยพลัน

เมื่อสนทนาธรรมกันด้วยความเป็นมงคลแล้ว เวลาสามทุ่มก็จากกันไป แต่
ก่อนจะลากลับก็มีการถ่ายภาพไว้เป็นที่ระลึก นักจัดรายการวิทยุชุมชนได้นิมนต์
ต่อไปออกรายการที่วิทยุชุมชนต่อไป ชมรมพุทธ โรงพยาบาลพิจิตรก็นิมนต์ไป
บรรยายธรรมอีกหนึ่งรอบเวลาบ่ายโมงของวันที่สิบแปดหลังจากบรรยายให้นักเรียน
โรงเรียนสระหลวงวิทยาคมได้ฟังแล้ว

เมื่อทุกคนมีน้ำใจต้อนรับการแสดงธรรมด้วยดี นั่นเองที่ยินดีแสดงธรรม
เสมอไม่เคยเกี่ยงว่าวันละกี่แห่งและกี่รอบ พระสงฆ์ต้องมีเวลาศึกษาธรรม ปฏิบัติ
ธรรมและแสดงธรรมอย่างเพียงพอ โดยไม่อ้างว่ายุ่งแต่ประการใดเพราะสิ่งเหล่านี้คือ
หน้าที่หลักที่พระสงฆ์ผู้บวชมาแล้วจะต้องปฏิบัติด้วยความพอใจ เต็มใจและสุขใจ
บันทึกเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 14.35 น.

เส้นทางธรรมสังฆจรตอนที่ 14

โครงการธรรมสังฆจรสำหรับนักเรียนเริ่มขึ้นแล้ว ที่โรงเรียนสระหลวงวิทยาคม คณะครูเกือบทั้งโรงเรียนมาช่วยเตรียมความพร้อม และร่วมฟังการบรรยายเรื่อง รู้ รัก สามัคคี จนจบรายการแล้วร่วมกันนั่งสงบใจถวายพระราชกุศล

วิธีถวายพระราชกุศลที่ทำเหมือนกันหมดกับที่อื่นๆคือ หลังจากฟังธรรมจบแล้ว ได้เชิญครูและนักเรียนพนมมือขึ้นงามๆวางมือไว้เสมอกันเป็นดอกบัวตูม หลับตา เปิดใจระลึกถึงพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภาพใดภาพหนึ่งที่เคยผ่านตาหรือจะบรรจุวาดภาพนั้นด้วยตนเองลงในใจ เปรียบใจเป็นผืนผืนใหญ่ ขยายให้ใหญ่ขนาดไหนก็ได้ตามปรารถนา หรือจะวาดภาพนั้นให้งามเพียงใดวาดได้ตามปรารถนาแล้วเขียนคำว่า รู้ รัก สามัคคีลงไปใต้ภาพ

เมื่อได้ภาพในหลวงคนละภาพแล้วก็โน้มถวายนุญที่ได้กระทำมาแต่อดีตและที่กำลังทำอยู่ กับปัจจุบันแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า ขอให้พระองค์ทรงมีพระพลานามัยสมบูรณ์ แข็งแรง มีพระชนมายุยืนนาน เป็นมิ่งเป็นขวัญของปวงชนชาวไทยสืบไป

เป็นอันว่าวาระสำคัญที่พวกเราช่วยกันถวายพระราชกุศลก็เสร็จสิ้นลง ต่อจากนั้นก็ได้แผ่ส่วนบุญส่วนกุศลที่ได้กระทำแล้วแต่อดีตและจากการฟังธรรมครั้งนี้ แก่บิดามารดา ปู่ย่าตายาย เพื่อนร่วมทุกข์เกิดแก่เจ็บตาย ให้พ้นจากทุกข์ประสพสุขทั่วกัน แล้วกรวดน้ำรับพร จากนั้นได้เชิญชวนให้ครูและนักเรียนร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นเสร็จพิธี

จากนั้นก็ได้นั่งภัตตาหารเพลซึ่งโยมแม่ของท่านมหาปัญญาได้เตรียมกับข้าวมาถวายพร้อมกันนี้โยมแม่ของท่านมหาปัญญาได้นำทีมงานทอดกัณฑ์ฝีมือเยี่ยมประจำหมู่บ้านอีกสามสี่คนมาทอดกัณฑ์เลี้ยงนักเรียนหมดทั้งโรงเรียน ฉันร่วมสมทบเงินสองพันบาทในการเลี้ยงกัณฑ์ทอดแก่เด็กๆครั้งนี้ด้วย

เมื่อเห็นเด็กๆเข้าแถวรับกัณฑ์ทอดกันแล้วชื่นใจ ทำให้คิดไปว่า ถ้าโรงเรียนต่างๆทั่วจังหวัดพิจิตรซึ่งมีนักเรียนหลายพันคน เปิดโอกาสให้แม่ค้ากัณฑ์ทอดได้มีโอกาสเข้าไปทอดกัณฑ์จำหน่ายแก่เด็กๆในราคาอุทิศธรรม จะเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เข้มแข็ง แทนที่เด็กๆจะไปหลงกินมันฝรั่งทอดอันเป็นวัฒนธรรมตะวันตกก็หันมากินกัณฑ์

ทอดสดๆ อันเป็นวัฒนธรรมตะวันออกของเราดีกว่า เพราะการปรุงอาหารและการบริโภค นับเป็นวัฒนธรรมสำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์

หากคิดต่อไปว่า แต่ละวันนักเรียนทั่วจังหวัดพิจิตรตั้งหลายหมื่นคนพากันซื้อกล้วยทอดจากแม่ค้ากล้วยทอด ทำให้แม่ค้ากล้วยทอดจำนวนไม่น้อย มีอาชีพ มีรายได้เป็นกอบเป็นกำ ทำให้ชาวสวนที่ปลูกกล้วย มีทางระบายสินค้าขายสินค้าได้ทุกวันเพราะต้องนำไปทำเป็นกล้วยทอด ชาวสวนก็มีรายได้เป็นกอบเป็นกำ มีเงินหมุนเวียนในท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยทีเดียว

ตรงนี้จะชี้ชัดว่า เศรษฐกิจผูกติดกับวัฒนธรรมอย่างแยกกันไม่ได้ เมื่อประชาชนหรือเยาวชนพากันซบซึ้งเห็นคุณค่าแห่งวัฒนธรรมของตนในส่วนตัว วัฒนธรรมส่วนนั้นก็จะกลายเป็นของมีค่าในทางเศรษฐกิจไปในทันที

หากจะพูดว่า วัฒนธรรมสร้างชีวิต สร้างเศรษฐกิจ สร้างสังคมและสร้างชาติ ก็คงจะไม่ผิด แต่จะต้องให้คำจำกัดความคำว่าเศรษฐกิจให้ถูกทางเสียก่อนว่า เป็นวิถีชีวิตที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกก้าวอย่างไม่จำกัดอยู่ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ

ฉันอาหารเพลเสร็จแล้ว มอบกล้วยทอดให้เด็กๆ แล้วก็เดินทางไปแสดงธรรมต่อที่โรงพยาบาลพิจิตร แก่คณะพยาบาลแพทย์และบุคลากรต่างๆ ประจำโรงพยาบาลศูนย์จังหวัดพิจิตร เมื่อไปถึงโรงพยาบาลมีพยาบาลหลายคนมาราบแล้วรายงานตัวว่า เคยเรียนวิชาปรัชญาด้วยเมื่อคราวสอนปริญญาโทปริญญาเอกอยู่ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พยาบาลส่วนใหญ่มีมติให้พูดถึงวิธีทำใจให้สบายคลายความเครียด ก็ได้คุยให้ฟังเรื่องรักษาใจให้บริสุทธิ์ตอนเช้า ขาวตอนเที่ยง เกลี้ยงตอนบ่าย สบายตอนทำงาน เบิกบานตลอดเวลา ด้วยการเจริญสติสัมปชัญญะ วางใจไว้กับปัจจุบันรู้เฉพาะหน้าต่อสิ่งที่กำลังกระทำอยู่ตามคติที่ว่า กินทีละคำ ทำทีละอย่าง ทำงานต่างๆ ที่เข้ามาหาให้สำเร็จไปด้วยความเต็มใจเต็มที่เต็มพลัง เมื่อเสร็จงานแต่ละครั้งจงภูมิใจกับงานที่ทำทุกครั้งไป ไม่ต้องรอให้ใครมากอยดัดสนิให้รางวัล แต่เรารู้ เราให้รางวัลในความตั้งใจคืออยู่อย่างสม่ำเสมอ

สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะแสดงออกต่อกันเมื่อคราวพบกันทำงานร่วมกันคือ ความรัก ความเมตตา ตั้งความปรารถนาดี รักทุกคนและรักตัวเราเองด้วย เวลาพูดต้องพูดด้วยความรัก

ยังไม่รู้สึกรักหรือเมื่อความเกลียดเข้ามาปพปนเปื้อนใจหยุดพูดไว้ก่อน เมื่อความรักเต็มใจจึงค่อยพูดกัน ให้กำลังใจกันอย่างสม่ำเสมอ เพราะแต่ละคนมีกำลังใจมากหากมารวมกันมอบกำลังใจให้กันแล้วปริมาณความปลาบปลื้มก็จะเพิ่มขึ้นเมื่อความปลาบปลื้มเพิ่มขึ้น ความเครียดก็ลดลงหรือหายไปในที่สุด เพราะความเครียดเกิดจากความ รู้สึกไม่ปลอดภัย หวาดกลัว แต่พอความรัก ความมั่นใจเข้ามาแทนที่ก็ไม่มี ความกลัว มีสิ่งใดก็ให้อภัยปรับปรุงกันไปแก้ไขกันไป เพราะคำว่าอภัยแปลว่าไม่ต้องกลัว

ใช้เวลาแสดงธรรมหนึ่งชั่วโมงก็กล่าวคำอำลาจากทุกคน ไปจนกว่าจะพบกันใหม่ ตราบใดที่เราทำงานด้วยธรรมะและมีธรรมะเป็นเครื่องเตือนใจเราจะไม่มีวันพรากจากกัน พระธรรมจะช่วยเราให้คลายเครียดได้เสมอ อย่างน้อยเวลาใครฟังธรรมแล้วหลับ ความเครียดจะหายไปเป็นปกติทั้งทีเดียว
บันทึกเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 6.15 น.

ธรรมสังฆจรตอนที่ 15

รถกระบะคู่ชีพนำเราเดินทางขึ้นเชียงใหม่ไปเรื่อยๆอย่างไม่รีบร้อน ชมวิวทิวทัศน์ไปเรื่อยๆตะวันคล้อยต่ำลงตามลำดับพอเข้าเขตลำปางก็มีดสนธิ คุณสัมพันธ์ขับรถเก่งไม่เร่งไม่เพรียเดินทางได้อย่างต่อเนื่องออกจากลำปางเข้าเขตเชียงใหม่ตามลำดับถึงวัดอุโมงค์เวลาประมาณสามทุ่ม

คุณกริมกมล มหัทธวินวิสัย เตรียมน้ำปานะไว้ถวายพระสงฆ์และเตรียมอาหารเย็นไว้ให้คนขับรถได้รับประทานอย่างอิมหนาสำราญแล้วคุยกันพอสมควรแยกย้ายไปนอนด้วยความอ่อนเพลียจากการเดินทาง

อากาศเชียงใหม่หนาวเหน็บจริงๆ คืนนี้พักที่กุฏิริมน้ำ ค่ายคุณธรรม แม้จะเดินทางไกลแต่เพราะความหนาวเหน็บทำให้ไม่ต้องอาบน้ำยกยอดไว้วันรุ่งขึ้นตอนบ่ายๆเห็นจะดีเป็นแน่แท้ คิดได้ตั้งนั้นก็ล้มตัวลงนอนแล้วหลับทันที มาตื่นอีกทีก็สว่างแล้ว

แม้จะเพิ่งเดินทางกลับมาจากอเมริกาใหม่ๆ แต่ไม่มีปัญหาเรื่องการนอนหลับในเวลา กลางคืน แม้กลางวันและกลางคืนของไทยกับอเมริกาจะสลับกันอยู่ก็ตาม ทั้งนี้เพราะความ

เหนื่อยจากการแสดงธรรมตั้งสามรอบและการเดินทางบวกเข้าด้วยกันทำให้หลับได้อย่างสบาย

ความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า มีประโยชน์กับการนอนหลับ เหนื่อยกายหลับง่าย แต่ระวังอย่าให้เหนื่อยใจ จะหลับไม่ลงเลยทีเดียว ความเหนื่อยกายทำให้จิตใจสงบดียิ่งเหนือยเท่าไรใจก็จะอยู่กับเนื้อกับตัวเท่านั้น ไม่ยอมห่างไปไหน

เวลาเจริญภาวนาแบบเข้าเฝ้ายอย่างจริงจังหากได้ขึ้น เดิน นั่ง วันละหลายๆชั่วโมงจะทำให้จิตใจมีความสุขสบายไร้ความกังวล เวลาจิตฟุ้งซ่านถ้าตั้งหน้าตั้งตาเดินจงกรมให้มาก ไม่นานจิตจะสงบเย็นเป็นปกติเข้าที่เข้าทางได้ไม่ยากนัก

ตื่นเช้าขึ้นมาคุณกริมกมลและแม่ของคุณสุนทรีย์ได้นำอาหารเข้ามาถวายมีทั้งเข้าต้มและแกงแคะแบบทางเหนือ ความหิวทำให้มองอาหารอะไรอร่อยไปหมด ข้อเสียของคนที่ยากินอะไรง่ายอร่อยง่ายก็คือจะทำให้ลดน้ำหนักได้ยาก แต่ก็พยายามที่จะปรับประคองสังขารก่อนนี้เอาไว้ให้เดินไปตามกฎธรรมชาติตามที่ควรจะเป็น โดยพยายามจัดสรรค้ำอาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกาย คืออาหารที่พอดี ไม่มันเกินไปไม่หวานเกินไปไม่เหนียวเกินไปไม่แข็งเกินไป ไม่เค็มเกินไป ไม่เผ็ดเกินไป

เคยทำสูตรการรับประทานอาหารเอาไว้ว่า กินง่าย เคี้ยวง่าย กลืนง่าย ย่อยง่าย ถ่ายง่าย นอนง่าย หลับง่าย ตื่นง่าย ดายยาก สอดคล้องตามหลักที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า กินน้อย ย่อยง่าย ร่างกายเบาสบาย อายุยืน

ฉันอาหารเช้าเสร็จแล้ว นำของฝากไปเยี่ยมท่านเจ้าอาวาส ไปเยี่ยมป้าแอร์ และถือโอกาสนี้เดินทางไปวัดพระธาตุจอมทอง เพื่อนำเงินที่คุณแม่วิไลเย็บบำรุงฝากมาหนึ่งหมื่นห้าพันบาทไปถวายหลวงพ่อทอง ท่านเจ้าอาวาสวัดพระธาตุจอมทองเพื่อร่วมซื้อที่ดินตามนโยบายของวัดที่ต้องการจะขยายที่ดินของวัดออกไปอีก

คุณกริมกมล คุณแม่ของคุณสุนทรีย์และนายขมิ้นที่เพิ่งสึกออกมาจากพระเดินทางไปเป็นเพื่อน ออกเดินทางสายไปหน่อยถึงเวลาเพลคุณกริมกมลเลขนิมนต์ฉันเพลที่ร้านข้างทางอาหารจานเด็ดที่นี่มีก้วยเดียวปลา และส้มตำ แม่ค้าบอกว่า วันหนึ่งๆส้มตำทำรายได้หลายพันบาททีเดียว นับเป็นอาชีพหนึ่งที่ทำงานง่าย รายได้ดีพึ่งตนเองได้ เป็นตัวอย่างของเศรษฐกิจ

ชุมชนแบบพอเพียง เพราะต้นทุนไม่มากนัก ลงแรงและความเพียร ใฝ่ใจดิ้นรนขมิ้นไข่มุขแจ่มใส กับลูกค้าแค่นี้ทุกอย่างก็ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

ฉันอาหารเพลเสร็จแล้วพวกเราพากันเดินทางเข้าเยี่ยมท่านอาจารย์ทอง ซึ่งท่านฉัน ภัตตาหารเพลเพียงเสร็จ พวกเราเข้าไปกราบท่าน พอตีท่านจำได้เมื่อถวายเงินซื้อที่ดินที่คุณ โยมวิไลฝากมาให้แล้วก็ได้สนทนากันต่อ ประมาณครึ่งชั่วโมงก็เดินทางกลับเชียงใหม่

พวกเรายังมีสถานที่ที่จะต้องไปเยี่ยมอีกแห่งหนึ่งคือ สถานปฏิบัติธรรมของสามเณรี ธรรมสุจิต ซึ่งได้ไปพบโดยบังเอิญขณะที่เดินรุดงค์ผ่านไปเมื่อปลายปี 2548 วันนั้นจำได้ว่า ขณะรุดงค์มุ่งหน้าไปทางเขื่อนแม่กวงอุดมธารา เห็นป้ายเขียนไว้ว่า ธรรมสุจิต ก็เลยเดินเข้าไปดู พบว่าเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของแม่ชีกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีชีวิตอย่างเรียบง่าย

แม่ชีทั้งหลายก็พากันศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง เวลาว่างจากการทำงานก็พากันศึกษาพระไตรปิฎก คัดลอกเอาส่วนที่สำคัญแก่การประพฤติพรหมจรรย์ออกมาเผยแพร่ ให้คนทั่วไปที่สนใจได้ทราบกัน เป็นที่น่าศรัทธายิ่งนัก แอ้มแม่ชีทุกท่านยังมีน้ำใจถวาย ผลไม้ให้ฉันเพลอีก เมื่อเสร็จสิ้นการรุดงค์ในครั้งนั้นแล้ว ได้ทราบว่าจะมีการสร้างศาลาฟัง ธรรม ได้นำเอาเงินที่ญาติโยมถวายมาไปร่วมสร้างศาลาด้วยจำนวนหนึ่งหมื่นบาท

ทราบภายหลังว่า สำนักแม่ชีดังกล่าว เป็นสาขาของสำนักแม่ชีนิโรธาราม ที่จอมทอง ซึ่งมีแม่ชี รุ่งเดือน เป็นหัวหน้า เนื่องจากแม่ชีรุ่งเดือนจบการศึกษาที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต่อเมื่อจึงมีนักศึกษารุ่นน้องบวชชีศึกษา ปฏิบัติและเผยแผ่ธรรมะเพิ่มขึ้นอีกสิบกว่าคน นับเป็นสำนักชีที่แข็งแกร่งมีคุณภาพ

แม่ชีรุ่งเดือนและแม่ชีทั้งปวงได้ร่วมกันเผยแผ่ธรรมแก่เยาวชนและวัยรุ่นอย่าง เข้มแข็งเสมอมาไม่เคยหยุดพัก ในส่วนการปฏิบัติ ก็มีวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัดจริง เดินทางไป พร้อมกัน ทั้งด้านปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธ คือขยันศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก ปฏิบัติภาวนา อย่างต่อเนื่อง ได้รับผลของความสงบเย็นเป็นประโยชน์ แก่จิตใจที่สัมผัสได้

ต่อมาแม่ชีรุ่งเดือนได้ทราบว่า ที่ประเทศศรีลังกา มีการบรรพชาสามเณรี จึงเดินทางไปทำการบรรพชาเป็นสามเณรีพร้อมกับแม่ชีอีกหลายรูปแล้วมาทำงานต่อไป

การตัดสินใจบรรพชาเป็นสามเณรนั้นย่อมได้รับการเพ็งเล็งจากคณะสงฆ์ฝ่าย
อนุรักษนิยมไม่มากนักน้อย แต่เธอก็ตัดสินใจเด็ดเดี่ยวที่จะก้าวไปบนเส้นทางธรรมให้สูงขึ้น
ไปอย่างไม่ย่อท้อ อีกไม่กี่ปีข้างหน้าเธออาจจะได้อุปสมบทเป็นภิกษุณีต่อไป

เมื่อนั้นทราบถึงความตั้งใจดีที่จะทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยการศึกษาและปฏิบัติ
ธรรมอย่างถูกต้อง ก็พยายามเป็นกำลังใจให้เธอได้ก้าวเดินต่อไปสู่จุดหมายที่เธอได้วางไว้
แม้งานนี้จะเป็นงานใหญ่ที่ต้องการคนกล้าหาญและเด็ดเดี่ยวไม่เห็นแก่ตัวเลยซึ่งเป็นเรื่องที่
หาได้ยาก แต่เธอก็ได้ก้าวออกมาเป็นผู้กล้าอีกคนหนึ่งพร้อมอุทิศชีวิตเพื่อพรหมจรรย์และ
เป็นการฟื้นฟูพุทธบริษัทในฝ่ายเถรวาทที่กล่าวกันว่าสาบสูญไปแล้วให้กลับคืนมา

ความคิดและการกระทำของพวกเธอเป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง
ตรงประเด็นตามธรรมและตามพรหมจรรย์ทุกประการ แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะเป็นการ
กระทำที่ใหม่ ต้องการผู้กล้าและผู้นำที่กล้าเดินออกหน้า เธอเป็นผู้หนึ่งที่ได้ทำหน้าที่อย่าง
สมศักดิ์ศรีธิดาของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง ตอนนี้เธอกลายเป็นนันทญาณิสามเณรีไปแล้ว

พวกเราเดินทางไปเยี่ยมเธอที่สาขาธรรมสุจิตเพื่อเป็นกำลังใจว่า การกระทำของเธอ
เป็นที่น่าอนุโมทนาและพวกเราจะให้การสนับสนุนการศึกษา การปฏิบัติและการเผยแผ่
ธรรมที่ถูกต้องตรงตามพระพุทธประสงค์โดยไม่มีไสยศาสตร์ โหราศาสตร์และการค้าใดๆ
เข้ามาเกี่ยวข้อง

พวกเราสนทนากับเธอและคณะสามเณรีเป็นเวลาประมาณหนึ่งชั่วโมงแล้วขอตัว
กลับวัดอุโมงค์ หากมีเวลาจะได้เดินทางมาเยี่ยมเยียนกันใหม่ตามประสาพี่น้องพุทธบริษัทที่
พระพุทธเจ้าได้ฝากไว้ว่าให้ปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตาและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตามกรอบแห่ง
พระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้นั่นเอง

เส้นทางธรรมสังฆจรตอนที่ 16

วันที่ 20 มกราคม 2550 ตื่นนอนแต่เช้าแม้จะหนาวเหน็บแต่ทว่าสดชื่นเป็นพิเศษ ฉันทื่นเช้าจากอาหารที่ทิวี่ได้จัดมาแต่เช้า แล้วต้องไปนวดเส้นที่แม่โจ้ กับคณะป้าแอร์และคุณพรรณ ได้ทราบว่า หมอนวดคนนี้เก่งมากในการจับเส้นชนิดนวดรักษา เมื่อพร้อมแล้วคณะก็ออกเดินทางไปยังแม่โจ้ตามทิศทางที่มีคนนำไป ทิวี่ขับรถใช้เวลาไม่ถึงชั่วโมงก็เดินทางมาถึงบ้านของหมอนวดดังกล่าว

หมอนวดเป็นผู้ชายอายุประมาณหกสิบกว่าปี อดีตเคยรับราชการเป็นอาจารย์มาก่อน เมื่อเกษียณแล้วได้มาเปิดเป็นคลินิกชาวบ้านรับนวดเส้นแบบรักษา นั่นก็คือเวลาใครบอกว่าปวดตรงไหนหมอนวดก็จะจับดูและบอกได้ทันทีว่า มีสาเหตุมาจากอะไรแล้วใช้เวลานวดสั้นๆ

เช่นฉันเองปวดบ่ามาเป็นเวลานานเคยคิดว่ามีสาเหตุมาจากการนั่งพิมพ์หนังสือ นานๆแต่หมอนวดนี้บอกว่าไม่ใช่ สาเหตุสำคัญมาจาก ข้อเท้าไม่ดีเพราะรับน้ำหนักตัวมาก เวลาเดินมากๆจะทำให้ตึงมากก็จะปวดขึ้นมาถึงหัวไหล่ เวลารักษาจึงจัดการจับข้อเท้าเข่า และนวดเท้าและเส้นที่ตึงเท่านั้น แทบจะไม่นวดบ่าเลย แล้วก็บอกว่าค่อยๆหายไปเองใช้เวลานวดไม่เกินสิบห้านาทีก็เสร็จแล้ว

รู้สึกได้ว่าเส้นในร่างกายสัมพันธ์กันจริงๆ แต่ไม่ได้หายขาดดังที่หมอนวดนี้ได้บอกไว้ เพราะเมื่อเดินอีกตึงอีกก็ปวดมาอีก แต่ยอมรับว่า หลังจากนวดเสร็จใหม่ๆเส้นที่เคยตึงมากๆ ห่อนลงไปได้จริงๆ

บุคลิกภาพของหมอนวดคนนี้เป็นคนร่าเริงแจ่มใส เวลาพูดคุยด้วยความรื่นเริง ไม่เครียด หากพบว่าใครปวดเมื่อยจากสาเหตุอื่นที่ไม่เกี่ยวกับเส้นเช่น โรคเบาหวาน แก่ก็จะบอกตรงๆแล้วบอกว่า ให้ไปรักษาโรคเบาหวาน ดูท่าทางแกจะมีความรอบรู้อาการของโรคต่างๆในระดับพื้นฐานได้ดีทีเดียว

ด้วยท่าทางและการแสดงออกที่รื่นเริงพูดจาจะฉะฉาน ใครๆก็เล่าลือกันว่า แก่รักษาอาการปวดเมื่อยอันมีสาเหตุมาจากเส้น ได้ดีชนิดที่เรียกว่า ไม่ต้องกลับมาวดซ้ำอีก ราคาค่านวดค่อนข้างแพงทีเดียวนวดครั้งละห้าร้อยบาทหรือหากใครยังจำเป็นจะต้องกลับมาอีกก็จะเก็บแค่สามร้อยบาท ด้วยบุคลิกที่ซื่อสัตย์จริงใจตรงไปตรงมาทำให้แกเป็นที่ประทับใจของใครต่อใครที่ไปใช้บริการทุกครั้งทีเดียว

นวดเสร็จแล้วก็ไปฉันทเพลที่ร้านสลัดใกล้ๆกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นร้านสลัดที่เปิดมานานมาก จัดบรรยากาศแบบสวน ผักที่นำมาทำสลัดเน้นความสดจากสวน นอกจากนี้ก็นำเอาผลิตภัณฑ์อาหารและขนมของชาวบ้านมาช่วยขายให้แก่แขกที่มารับประทานอาหาร นับเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนอีกแบบหนึ่งได้เป็นอย่างดีทีเดียว

ฉันทเพลเสร็จก็กลับมาวัดพักผ่อน ซักผ้าเตรียมตัวเดินทาง ช่วงบ่ายๆ คุณเชิดพงษ์ คุณนง สอนสามภรรยาที่เคยศึกษาปฏิบัติจนอุปบาทเมื่อคราวมาจำพรรษาปี 2548 กรุณา

เดินทางมาเยี่ยม และอาสาจะไปส่งที่สถานีขนส่งอาเขตที่จะเดินทางไปจังหวัดมหาสารคาม

นั่งคุยกันไปสักครู่หนึ่ง กริมกมล นุช และสุนทรีย์ ซึ่งเคยสนทนาธรรมกันบ่อยๆเมื่อคราวอยู่ที่เชียงใหม่ก็เดินทางมาเยี่ยม พูดคุยกันถึงเรื่องการไปช่วยสงเคราะห์เด็กที่เชียงดาว คือเมื่อปลายปีที่แล้วกริมกมลแจ้งให้ทราบว่า นุชจะซื้อของให้เด็กๆในถิ่นกันดาร จึงได้นำเอาเงินจากโครงการรักษ์โลก รักน้องที่ญาติโยมช่วยกันขายขวดไปช่วยหนึ่งร้อยเหรียญเพื่อซื้อรองเท้าฟองน้ำให้เด็กๆถึงเก้าสิบเก้าคู่ และของใช้ที่จำเป็นอื่นๆอีกจำนวนหนึ่ง

พวกเธอเล่าว่า เงินหนึ่งร้อยเหรียญหรือสามพันกว่าบาทมีคุณค่ากับเด็กๆมากเพราะทำให้เด็กได้รับสิ่งที่เป็นประโยชน์กับพวกเขาโดยตรงในยามที่พบว่าพวกเขาขาดแคลนจริงๆ

พวกเรานั่งสนทนาด้วยเรื่องต่างๆไปจนกระทั่งสี่โมงก็เตรียมตัวเดินทาง ไปอาเขตเพื่อเดินทางต่อไปยังจังหวัดมหาสารคาม พอไปถึงอาเขต พันตำรวจโทสำราญ และคุณต้อย ผู้เป็นภรรยา ก็เดินทางมาคอยส่งอยู่แล้ว ได้ถวายน้ำส้มและน้ำดื่มพกพาเดินทางหนึ่งขวด

การเดินทางในวันนี้ต้องเดินทางด้วยรถป.อ.หนึ่ง คือรถโดยสารปรับอากาศแต่ไม่มีห้องน้ำ ผู้โดยสารเที่ยวนี้ไม่แน่น เพราะได้ทราบว่า การเดินทางวันเสาร์แบบนี้คนจะเดินทางกันแน่นมาก แต่บังเอิญมาตีตัวเข้าไปหน่อยคันแรกเต็ม คันนี้เป็นรถเสริม คนก็เลยมาเสริมแบบไม่แน่น คนเดียวนั่งได้สองที่นั่ง

เวลาหกโมงตรง รถออกจากอาเขตมุ่งหน้าสู่จุดหมายปลายทางที่ขอนแก่น คนขับอารมณ์ดีมีประสบการณ์สูง จอดให้ผู้โดยสารหยุดลงห้องน้ำได้เป็นระยะๆประมาณสามชั่วโมงจอดครั้งหนึ่ง เวลาจอดแต่ละครั้งทุกคนก็มุ่งหน้าหาห้องน้ำก่อน

ฉันมีประสบการณ์ในการเดินทางแบบนี้มาก่อนจึงเตรียมการอย่างดี คือต้มน้ำให้มาก ตั้งแต่เช้าและเที่ยง เข้าห้องน้ำสียให้พอ ให้ร่างกายได้รับน้ำอย่างพอเพียง พอถึงเวลาเดินทาง ถ้ากระหายมากก็จิบน้ำน้อยหนึ่งแล้วเดินทางต่อ เมื่อรถจอดที่ลงห้องน้ำทุกระยะ

พอรถออกเดินทางได้สักสองชั่วโมงฉันก็หลับ และตื่นขึ้นมาเป็นบางครั้งที่เด็ก บริการบนรถบอกผู้โดยสารว่าถึงจุดพักและจุดที่ผู้โดยสารจะลง เมื่อรถออกก็หลับต่อไป อย่างสบายไร้กังวลเพราะจะต้องเดินทางสิบกว่าชั่วโมง ทำใจให้อยู่กับปัจจุบันไม่นานก็ถึงเอง บันทึกเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 5.52 น.

เส้นทางธรรมสังฆจรตอนที่ 18

วันที่ 21 มกราคม 2550 เวลาเช้าตรู่ รถปรับอากาศชั้นสองก็พาฉันมาถึงสถานีขนส่ง ขอนแก่นอันเป็นจุดหมายปลายทาง คุณธีระ ชีวะเกรียงไกร อดีตรองนายกเทศมนตรีเมือง มหาสารคาม ผู้ประสานงานโครงการธรรมสังฆจร คุณมหาเหรียญ อดีตเคยบวชเรียนหลาย พรรษาจนเป็นพระครูและอุปัชฌาย์ ประรณารับราชการเมื่อสอบครูพ.ม. ได้ก็ลาสิกขามา เป็นครูจนเกษียณ คุณบุญจันทร์ คุณอำนาจ และคุณชเรศ ได้มารอรับอยู่แล้ว

เมื่อแนะนำตัวกันเรียบร้อยแล้วว่า ทั้งหมดนี้จะเข้าร่วมธรรมสังฆจรกันตลอดงาน แล้ว ออกเดินทางเข้าสู่จังหวัดมหาสารคาม เช้าตรู่อย่างนี้อากาศที่มหาสารคามค่อนข้างหนาว แต่ พอแดดส่องไปได้สักระยะหนึ่งอากาศกำลังอบอุ่นพอดี

เบื้องต้นคุณธีระได้นำคณะไปเข้าห้องน้ำที่โรงแรมแห่งหนึ่ง แล้วออกจากโรงแรม มาเลี้ยงอาหารเช้าที่ร้านเลือดหมูแห่งหนึ่ง นับเป็นร้านที่มีชื่อเสียงลูกค้ายิ่งในร้านไม่พอสิ้น ออกมาข้างนอก เจ้าของร้านเลยยึดทางเดินริมถนนตั้งโต๊ะรับลูกค้าได้อีกหลายโต๊ะ แม้ว่า ปกติจะฉันทานอาหารผักเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อถึงคราวจำเป็นต้องถือคิดว่า ต้องเป็นคนเลี้ยงง่ายก็ ตกลงฉันต้มเลือดหมูและข้าวสวยเป็นอาหารเช้าแบบง่ายๆ เพื่อให้อิ่มท้องไว้ก่อน

รถตู้ซึ่งคุณธีระ เป็นทั้งเจ้าของรถและคนขับได้เดินทาง มุ่งหน้าสู่มหาสารคาม ขณะที่รถกำลังวิ่งก็มองวิวทัศนียภาพส่วนใหญ่เป็นทุ่งนาที่เหลือแต่ฟางข้าวสีน้ำตาลที่ เหลือจากการเก็บเกี่ยว บางแห่งชาวบ้านตัดและเก็บฟางเหล่านั้นทำเป็นฟ่อนฟางไว้เลี้ยงวัว ควายหน้าแล้ง แม้ว่าช่วงนี้ยังเป็นฤดูหนาว แต่ตกตอนบ่ายจะร้อนมากและค่อยๆหนาว

ในช่วงเย็นและกลางคืน แม้จะเพิ่งเดินทางมาจากอเมริกา แต่อากาศที่นี้ตอนกลางคืนก็หนาวไม่แพ้ที่วัดพุทธปัญญาเมืองโพโมนาร์รัฐแคลิฟอร์เนียที่เพิ่งจากมาเพียงเจ็ดวันกันเลย

เดินทางมาถึงบ้านคุณธีระ ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายตัวเครื่องบินและธุรกิจรถรับจ้างทั่วไป ภรรยาอัยยาศัยศิสมัยเป็นนักศึกษาเคยไปเรียนที่จังหวัดปัตตานีจบแล้วกลับมาเป็นครูและทำธุรกิจกับคุณธีระอยู่ที่อุดร สกลนครและมหาสารคาม นับเป็นคนหนุ่มสาวที่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและทำมาหากินอย่างจริงจังทีเดียว

ทั้งคู่มีลูกชายหนึ่งคน ลูกสาวหนึ่งคนปัจจุบันนี้เรียนหนังสืออยู่ที่ซีแอตเติล รัฐวอชิงตัน ส่วนลูกชายเรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์รังสิต รายได้ส่วนใหญ่ก็เก็บไว้ให้ลูกเรียนและการลงทุนในทางธุรกิจที่ค่อยๆเติบโต

เมื่อเยี่ยมชมบ้านช่องเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ได้เดินทางมาพักที่วัดปัจฉิมทัศน์ ซึ่งท่านเจ้าคุณพระราชปริยัตยาทร รองเจ้าคณะจังหวัดมหาสารคามให้การต้อนรับอนุเคราะห์เป็นอย่างดี มอบห้องทำงานของเลขาธิการรองเจ้าคณะจังหวัดให้เป็นสถานที่พัก ห้องกว้างขวางมีแอร์และพัดลมพร้อม แต่ตอนนี้ไม่มีความจำเป็นจะต้องใช้แต่ประการใดเพราะยังหนาวเหน็บในตอนกลางคืนส่วนตอนกลางวันอากาศอบอุ่นไม่ถึงกับต้องใช้แอร์หรือพัดลมทำความเย็น

เข้าที่พักแล้วตอนเพล คุณมหาเหรียญและคุณบุญจันทร์รับหน้าที่นำอาหารเพลมาถวายเป็นแจ่วบองและยอดกระโดน แกงจืด และอาหารอื่นๆอีกหลายอย่าง ส่วนใหญ่ฉันผักกระโดนกับแจ่วบองเพราะผักกระโดนเป็นผักจากท้องไร่ท้องนา ปลอดภัยไร้พิษ และมีผักลวกอื่นๆอีกเล็กน้อยฉันผักได้อย่างสบายใจทีเดียว

ฉันเพลเสร็จแล้ว นั่งคุยกันไปสักครู่หนึ่งก็ลากลับไป มีเวลาว่างก็เริ่มนำเอาต้นฉบับเรื่องพระธรรมนำชีวิตมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อจะได้ส่งโรงพิมพ์ แต่ไม่ต้องรีบร้อนมีเวลาก็ว่าคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กมาทำไปเรื่อยๆใช้เวลาที่นี้ทุกนาทีอย่างเป็นประโยชน์

ทำงานไปเรื่อยๆจนกระทั่งตอนเย็นเวลาหนึ่งทุ่ม พระราชปริยัตยาทร เจ้าอาวาสวัดปัจฉิมทัศน์และเป็นรองเจ้าคณะจังหวัดฝ่ายการศึกษา ก็เดินทางมาถึง ท่านกรุณามาสนทนาถามไถ่ความเป็นมาเป็นไปในเรื่องราวต่างๆมากมาย ทั้งด้านชีวประวัติความคิดทาง

เศรษฐกิจ สังคมศาสนา นับว่าท่านเป็นคนใฝ่รู้กระตือรือร้น มีน้ำใจช่วยเหลือสงเคราะห์
ประชาชนโดยทั่วไป ขยันเดินทาง โครนิมนต์ไปไหนใกล้ไกลไม่ขัดข้อง

ท่านได้สนทนาแล้วท่านบอกว่า อนุโมทนา และปวารณาว่า ขาดเหลือสิ่งใดให้บอก
ได้จะถวายความสะดวกอย่างเต็มที่เพื่อทำงานมหากุศลครั้งนี้ให้สำเร็จ ได้ฟังแล้วก็ได้แต่
ขอบใจท่านที่มีน้ำใจและเข้าใจการทำงานที่กำลังจะเริ่มขึ้น คุณกัณนานพอดสมควรจึงขอลา
ท่านขึ้นจำวัดเพราะรู้สึกว่ ทั้งวังทั้งเพ็ลยประคังกันเข้ามาเป็นระยะๆ ซึ่งนับว่าเป็นยานอน
หลับขนานวิเศษทีเดียว

บันทึกเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ เวลา 5.59 น.

เส้นทางธรรมสังฆจรตอนที่ 19

เนื่องจากมีงานติดพันมากมายประกอบกับการเดินทางธรรมสังฆจร ไปตามที่ต่างๆวัน
ละหลายๆครั้ง ออกจากมหาสารคามไปจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากสุราษฎร์ธานีเข้ากรุงเทพฯ
จากกรุงเทพฯไปเชียงใหม่ จากเชียงใหม่กลับมาอเมริกา

เมื่อกลับมาถึงอเมริกาต้องประชุมคณะกรรมการอำนวยการเพื่อเตรียมงานสร้างวัด
ขึ้น เรายังไม่ได้เขียนบันทึกเรื่องเส้นทางธรรมสังฆจรต่อ เมื่องานเริ่มเบาบางลงจึงได้นั่งลง
เขียนเส้นทางธรรมสังฆจรต่อไป ตามความทรงจำที่เหลือติดตัวมา สถานที่ต่างๆวันเวลาก็ลป
เลื่อนไปเป็นธรรมดา แต่จะเจาะเอาเฉพาะสิ่งที่คิดว่าควรค่าการเรียนรู้และการบันทึกมาเล่าสู่
กันฟัง

วันจันทร์ที่ 22 มกราคม 2550 เวลา 9.00-11.00 น. คณะธรรมสังฆจร ประกอบด้วยคุณ
ธีระ ชีวะเกรียงไกร หัวหน้าทีม คุณบุญจันทร์ คุณมหาหริยญ คุณธเรศ ได้เดินทางไปยัง
โรงเรียนเทศบาลบูรพานับเป็นการเริ่มต้นงานธรรมสังฆจรที่จังหวัดมหาสารคามเป็นแห่ง
แรก โรงเรียนนี้ เป็นโรงเรียนเทศบาลที่ใหญ่แห่งหนึ่งของจังหวัดมหาสารคาม

ผู้อำนวยการโรงเรียนไม่อยู่ต้องไปประชุมที่เทศบาล มอบหน้าที่ให้รองผู้อำนวยการ
ฝ่ายวิชาการและฝ่ายปกครองต้อนรับ จัดนักเรียนชั้น ม.1-3 ให้มารับฟัง มีครุมาฟังด้วยหลาย
คน บรรยายไปได้เกินครึ่ง ท่านรองผู้อำนวยการมาร่วมนั่งฟังด้วย นั่งฟังที่ได้ะรับแขก คูตี

หน้าไม่ค่อยจะเป็นสุขเท่าไร ดูท่าทางจะมีความวิตกกังวลซ่อนอยู่ภายในไม่น้อย ขณะที่เด็กๆ ฟังคำบรรยายอย่างมีความสุขสนุกสนาน

วันนี้ได้เริ่มนำเอาพระบรมราโชวาทว่าด้วยเรื่อง รู้ รัก สามัคคี ได้ขยายคำว่ารู้จัก รู้จัก พระคุณของคุณพ่อคุณแม่ โดยได้อธิบายเรื่องพระคุณของแม่ให้ฟังในแง่มุมต่างๆ เพื่อชี้ให้เห็นว่า ท่านได้ให้ชีวิตให้การเลี้ยงดู ให้ความรักทะนุถนอม ให้คำปรึกษาหารือยามมีปัญหาทางใจ ให้การดูแลรักษาพยาบาล เจ็บป่วย ดังคำกลอนที่ว่า เป็นผู้ให้กำเนิดเกิดลูกรัก เป็นผู้ที่พักพิงอาศัย เป็นผู้ให้ความการดูแลอุ่นกายใจ เป็นผู้ให้อะไรๆ ไม่รามือ เมื่อเจ็บไข้ท่านก็ให้การรักษา เติบโตมาท่านก็ส่งเรียนหนังสือ ลูกต้องการตำราท่านหาซื้อ ลูกปรึกษาหารือ ท่านยินดี ได้ชวนให้เด็กๆ ท่องจำกลอนเกี่ยวกับพระคุณแม่จนขึ้นใจ ทีมงานที่ติดตาม โดยเฉพาะคุณบุญจันทร์ ซึ่งเป็นนักพูดอยู่แล้ว ก็ท่องจำจนขึ้นใจคล้ายๆ กับเด็กและนำไปพูดตามที่ต่างๆ ได้ด้วย

เมื่อบรรยายธรรมเสร็จแล้ว ทางโรงเรียนได้นำเงิน ทั้งของที่โรงเรียนเตรียมไว้ และที่เด็กช่วยกันบริจาคทำบุญตามประเพณี เมื่อรับมาแล้ว ได้ชวนนักเรียนและครูถวายพระราชกุศลอธิษฐานจิตขอให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเจริญ มีพระชนมายุยั่งยืนนาน ทรงพระเกษมสำราญเป็นมิ่งเป็นขวัญแห่งปวงชนชาวไทยตลอดไป

เมื่อถวายพระราชกุศลเสร็จนำนักเรียนและครูกวัดน้ำแม่เมตตาแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ตกท้ายด้วยการร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีของครู นักเรียนและคณะญาติโยมธรรมสัตถุ์ เป็นเสร็จพิธี

โครงสร้างของกิจกรรมธรรมสัตถุ์ก็มักจะเริ่มด้วยสวดมนต์ไหว้พระ สมาทานศีล ฟังธรรม รูปแบบการฟังธรรมปรับเปลี่ยนไปตามความสะดวกเป็นแบบแสดงธรรมบนธรรมาสน์บ้าง ยืนแสดงปาฐกถาธรรมบ้าง บรรยายธรรมบ้าง ตามความสะดวก เรียบง่ายได้ประโยชน์สูงสุด

เมื่อเสร็จพิธีแล้ว ได้มอบเงินทั้งที่โรงเรียนถวาย คืนให้แก่โรงเรียนไปทำประโยชน์ต่อไป การมาทำโครงการครั้งนี้มีเจตนามาให้ทั้งธรรมะ หากมีเงินทองเกิดขึ้นจากการทำโครงการนี้จากผู้มีศรัทธาถวายเป็นการบูชาธรรมตามประเพณีก็จะได้ออมให้โรงเรียนที่ไปแสดงนั่นทันที

การบรรยายสิ้นสุดลง ทางโรงเรียนเตรียมอาหารมาถวายพระสงฆ์และเลี้ยงผู้ติดตาม
ฉันอาหารเสร็จแล้ว มีเวลาเหลือก็เข้าไปเยี่ยม เจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม เพื่อแสดงตัวว่า
เป็นใคร มาทำอะไรในเขตจังหวัดของท่าน ตั้งแต่วันที่ 22 มกราคม 2550-วันที่ 27
กุมภาพันธ์ 2550

เมื่อได้สนทนากันพอทราบถึงที่มาว่าไปอย่างไรมาอย่างไร คุณธีระก็ได้กราบเรียนให้
ท่านทราบว่า เคยมีจดหมายมาแล้ว ท่านเลยเรียกเลขของท่านมาถามดู พระเลขของท่าน
รายงานว่ โครงการนี้สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติรายงานมาว่าเลิกแล้ว เพราะเจ้าของ
โครงการคือคุณ ธีระ ออกจากตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีแล้ว ถือว่าโครงการที่คิดไว้
ล้มเลิกไป

คุณธีระได้ฟังถึงกับอึ้งไปทันที เพราะไม่ทราบมาก่อนว่าสำนักงานพระพุทธศาสนา
จังหวัดมหาสารคามจะประสานงานแบบไม่รู้ไม่ชื้ออย่างนั้น เพราะท่านตั้งใจเต็มเปี่ยมมาได้
ประสานงานกับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคามแล้ว ได้ประสานงานเขต
พื้นที่การศึกษาแล้ว แต่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมาบอกเลิกเสียอย่างนี้ก็คงลำบาก

พระเลขานุการของหลวงพ่อเจ้าคณะจังหวัดรายงานแก่นั้นแล้ว ก็เดินเข้าห้องหายไป
ไม่ยอมโผล่หน้ามาอีก คงจะคิดว่า ไม่อยู่ให้เห็นหน้า ไม่พูดด้วยเดี๋ยวเขาก็คงจะกลับกันเอง

หลวงพ่อเจ้าคณะจังหวัดท่านมีน้ำใจบอกว่าคืนนี้ให้มาแสดงธรรมที่วัดท่านก็แล้วกัน
พร้อมกับบอกให้คุณบุญจันทร์กับมหาเหรียญที่ติดตามไปออกประชาสัมพันธ์ มากันเท่าไรก็
เท่านั้น ไม่ต้องคาดหวังมาก

หลวงพ่อเจ้าคณะจังหวัดท่านขอโทษ บอกว่าท่านก็เพิ่งมาทราบเรื่องนี้แหละ ฉันท้อง
ผู้มาแสดงธรรมก็บอกว่า ไม่เป็นไรหรอกครับ จะมาฟังก็คนก็ไม่เป็นไร กระทบถึอกคิดว่า
พระพุทธเจ้าแสดงธรรมครั้งแรกห้าคน หลวงพ่อปัญญานันทะอาจารย์ของกระผมแสดงธรรม
ครั้งแรกมีคนฟังสองคน ส่วนกระผมศิษย์ชั้นปลายแถวของคนเดียวก็พอแล้ว เอาเถอะครับ แม้
คืนนี้กระผมจะต้องแสดงธรรมแก่คณะที่ติดตามท่านนั้นก็แสดงเพราะที่นี่คือวัดเจ้าคณะ
จังหวัด เป็นการมากราบคารวะด้วยของขวัญที่มีเพียงหัวใจและความปรารถนาดีเท่านั้นครับ
ผม

หลวงพ่ोज้าคณะจังหวัด ท่านเป็นพระที่ทำงานพระศาสนามานานตั้งแต่หนุ่มจนแก่ ท่านทราบดีว่าวิถีแห่งความพยายามทำงานพระศาสนานั้นบางครั้งยากเย็นเพียงใด ท่านจึงให้กำลังใจว่า ผมได้ฟังแล้วสบายใจ ที่พระหนุ่มๆพูดอย่างนี้ ค่ะนี่ผมจะต้องฟังท่านเทศน์แน่นอน

ท่านพูดจบฉันยกมือขึ้นพนมรับด้วยความนอบน้อม พระสงฆ์ที่หวังดีต่อพระศาสนาและเยาวชนเหมือนกันย่อมเข้าใจและเห็นใจกันเสมอ

วัดของท่านชื่อว่าวัดอภิสิทธิ์ท่านจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนทุกอย่างไม่ว่าเรียนบาลีนักธรรมหรือมหาวิทยาลัย เห็นท่านแล้วก็น่าชื่นชมและชื่นใจในความพยายามสร้างชาติสร้างศาสนาของท่านอย่างทุ่มเททั้งชีวิต

พวกเราคุยกันถึงบ่าย 2 โมงก็เดินทางกลับไปแสดงธรรมที่โรงเรียนเทศบาลวัดโพธิ์ศรีตามที่ได้นัดแนะเอาไว้

พอไปถึงโรงเรียนยังไม่พร้อมมากนัก รออยู่เกือบสามสิบนาที จึงมีครูมานิมนต์ไปแสดงธรรม ก็เริ่มแสดงธรรมมีครูเข้าฟังเกือบทั้งโรงเรียนและเริ่มหายไปทีละคนจนหมด เหลือแต่พระสงฆ์สอนเด็กตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึง ป.6 จนกระทั่งประมาณบ่ายสามโมงครึ่งก็เลิกแสดงธรรม ก่อนเลิกแสดงธรรมถามเด็กๆว่า เด็กๆที่นี่ชอบทานอะไรกัน

เด็กๆตอบพร้อมกันว่า ชอบทานไอศกรีม

ถามครูว่า ไอศกรีมถึงละเท่าไร

ครูตอบว่า 190 บาท

ฉันจึงมอบเงินให้จำนวน 200 บาทเพื่อจะเลี้ยงไอศกรีมเด็ก หนึ่งถึงจะได้อิ่มกันทั้งโรงเรียน

เมื่อเสร็จพิธีแล้ว ทางโรงเรียนก็พยายามนำเงินมาถวาย รับแล้วคืนให้โรงเรียนไปทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อไป

เวลาประมาณเกือบจะสี่โมงเย็นพวกเราพากันเดินทางออกจากโรงเรียนเทศบาลวัดโพธิ์ศรี ก็ได้รับโทรศัพท์จากห้องเรียนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดอภิสิทธิ์ว่า นิมนต์ไปพบนักศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์หน้อย ส่วนใหญ่ผู้ศึกษาเหล่านี้เป็นพระสังฆาธิการ จะได้รับแนวความคิดต่างๆใหม่ๆจากพระธรรมทูตสายต่างประเทศบ้าง

เมื่อได้ทราบข่าวอย่างนั้นก็รับนิมนต์ด้วยดี เพราะมีความปรารถนาจะพบท่าน
เหล่านั้นอยู่เหมือนกัน

บันทึกเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2550 เวลา 17.20 น.

เส้นทางธรรมสังฆจรตอนที่ 20

เวลาประมาณสี่โมงกว่าๆฉันเดินทางถึงวัดอภิสิทธิ์ พระสงฆ์หนุ่มรูปหนึ่ง นิมนต์เข้าไปพบพระนิสิต ที่ห้องรวม พระสงฆ์นั่งกันจนเต็มห้องจนถึงสิ้นออกมานอกห้อง พระสงฆ์ นักศึกษาสาวนใหญ่อายุพรรษามาก ได้ทราบข่าวว่า เจ้าคณะจังหวัดและคณะสงฆ์จังหวัดมหาสารคามมีคำริ่วมกันว่า เมืองมหาสารคามได้ชื่อว่าเป็นเมืองดักศิลา เพราะเป็นศูนย์รวม การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยหลายแห่ง สมควรจะได้ยกระดับการศึกษาสงฆ์ให้สูงถึงระดับ มหาวิทยาลัยบ้าง จึงขออนุญาต ขยายห้องเรียนระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่นมาให้พระภิกษุสามเณร ได้เรียนกันอย่างทั่วถึง

นับว่าท่านเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด และพระสังฆาธิการจังหวัดมหาสารคามมีความคิดก้าวหน้า ท่านรองเจ้าคณะจังหวัดฝ่ายการศึกษาลงทุนมาเป็นนักศึกษาด้วยตัวเอง เพื่อกระตุ้นให้พระสังฆาธิการอื่นๆเห็นความสำคัญของการศึกษา เพราะเป็นรากฐาน แห่งการพัฒนาทั้งปวง

นับว่าพระสงฆ์ได้มีส่วนในการ ให้การศึกษาแก่บุตรหลานที่มีฐานะยากจนได้อีกทางหนึ่งซึ่งเป็นทางที่ปลอดภัย ประชาชนให้การสนับสนุน เป็นการศึกษาที่จัดโดยประชาชน ก่อนข้างชัดเจน เพราะรายจ่ายของโรงเรียนระดับมัธยมที่เปิดสำหรับพระภิกษุสามเณรก็ดี สำหรับพระสังฆาธิการก็ดีส่วนใหญ่มาจากการอุปถัมภ์ของพุทธบริษัทผ่านกระบวนการ ฟ้าป่า กฐินและงานบุญต่างๆ เมื่อได้นำมาพัฒนาการศึกษาประชาชนก็จะได้รับบุญกุศลมาก

ด้วยเหตุที่จังหวัดมหาสารคามเป็นจังหวัดที่การศึกษาดี การปฏิบัติธรรมของ ประชาชนดี จึงได้รับการยกย่องว่า เป็นจังหวัดที่น่าอยู่ที่สุดในประเทศไทย เพราะมีการฆา หรือการลักขโมยน้อยที่สุด มีความปลอดภัยสูงสุด นับเป็นอานิสงส์จากการช่วยกันให้ การศึกษาในระดับต่างๆและการศึกษาทางศาสนาที่ถูกต้องโดยแท้

พระนิสิตส่วนใหญ่มักจะถามว่า มีการศึกษาสูงทำไมจึงไม่ลาสิกขาออกไปประกอบ อาชีพแบบทางโลก

ตอบท่านว่า เรื่องบวชหรือเรื่องสิกเป็นเรื่องการตัดสินใจแต่ละคน ที่แน่ๆที่จะต้องทำอย่างเร่งด่วนคือเมื่อบวชช่วยกันปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามครรลองแห่งพระธรรมวินัยให้มากที่สุด ส่วนใครได้สัมผัสอานิสงส์ของการบวชมาก ได้รับความสงบร่มเย็นในชีวิตมากใครจะบวชนานเท่าไร ทางพระศาสนาก็ไม่ขัดข้อง

ส่วนตัวเองตั้งใจแล้วว่า จะบวชตลอดชีวิตเพื่อประกาศศาสนาที่แท้ให้เป็นที่รู้จักของพุทธศาสนิกชนทั้งหลายจนกว่าชีวิตจะหาไม่

พระนิสิตสูงอายุต่านหนึ่งยกมือขึ้นถามว่า ท่านยังหนุ่มอย่างนี้กล้าพูดหรือว่า ไม่ลาสิกขา ถ้าเกิดลาสิกขาจะอย่างไร

ฉันตอบพระนิสิตรูปนั้นไปว่า กล้าพูดเลยละ เพราะตอนผมจบปริญญาเอกทางรัฐศาสตร์ตอนนั้น ผมเพิ่งมีอายุไม่เตีสามสิบปียังหนุ่มกว่านี้อานาคตทางราชการหรืองานเอกชนก็มีมาก ยังไม่คิดจะลาสิกขาตอนนี้อายุผมปาเข้าไปตั้ง 48 ปีย่อมจะมีความมั่นคงในพรหมจรรย์อย่างมากขึ้นกว่าเดิม

พระนิสิตรูปหนึ่งถามต่อไปว่าอะไรเป็นแรงบันดาลใจทำให้ท่านบวชตลอดชีวิต ยังไม่ทันที่จะตอบมีพระรูปหนึ่งค่อนข้างหนุ่มแซ่ซึ้นมาว่า เพราะรูปร่างไม่หล่อหาแฟนไม่ได้

สิ้นเสียงพระรูปนั้น พระส่วนใหญ่ในห้องก็ฮาครืนทันที
ตอบท่านไปว่า หล่อหรือไม่หล่อผมก็ไม่แน่ใจอยู่ที่คนดูผมตัดสินใจเองไม่ได้ แต่ผมก็พอใจในความเป็นผมทุกประการ หลวงพ่อพุทธทาสท่านเคยพูดบ่อยๆว่า ยิ่งพอใจเท่าไรหาความสุขได้ง่ายเท่านั้น หากท่านจะดูผมก็ให้เหมือนผมก็ให้เหมือนอย่างมีความสุข ไม่กระวนกระวายว่าใครจะรักหรือชัง

แต่ความตั้งใจของผมก็คือว่า พอผมโตขึ้นมาผมได้ยินประชาชนสื่อสารมวลชนตำหนิพระสงฆ์อยู่บ่อยๆว่า ไม่ค่อยจะออกเดินทางสอนศาสนาแก่ประชาชนมัวแต่นอนอยู่ในกุฏิบ้าง มีชีวิตอย่างฟุ่มเฟือยบ้าง โดยเฉพาะพวกที่เรียนสูงๆทันทีที่เรียนจบจะลาสิกขาทันทีมีไม่มากนักที่จะอยู่ประกาศธรรมให้แก่พระพุทธศาสนาที่เลี้ยงดูจนมาจนเติบโตใหญ่หรือพระสงฆ์บางพวกก็คลั่งไคล้อยู่กับการสร้างเครื่องรางของขลังเสกน้ำหมากจากน้ำลายไม่ได้ให้สังฆกรรมแก่พุทธศาสนิกชน ผมจึงตั้งใจบวชด้วยคิดว่า เอาละใครดีหรือไม่ดีจะ

ปฏิบัติเพี้ยนไปจากсанธรรมสักเท่าไรก็ไม่ว่ากัน แต่เราขอสมักรที่จะเป็นพระสงฆ์ที่ไม่ทำ
 คนให้ใครตำหนิสักคนรูปหนึ่งก็แล้วกัน ผมตระหนักเสมอว่า การปฏิบัติธรรมใน
 พระพุทธศาสนาต้องตั้งต้นที่ตัวเราเอง หากเราอยากจะทำให้สังคมนี้ดี ประเทศนี้ดีหรือ โลกนี้ดี
 เริ่มทำดีที่เราได้เลย สิ่งเหล่านี้เป็นแรงจูงใจให้ ไม่คิดจะลาสิกขาบทไปใช้ชีวิตทางโลก

หลายปีที่ผมบวชมาผมพบความสงบเย็นเป็นอิสระหลายอย่างมากขึ้นทุกวันทุกคืน
 จนผมค่อนข้างแน่ใจแล้วว่า ผมเดินทางมาไกลแล้วและเป็นหนทางที่ผมเลือกด้วยความเต็ม
 ใจ มีความสุขใจบางครั้งจึงบอกเล่าความสุขจากการบวชแบ่งปันให้ท่านทั้งหลายอย่างจริงใจ

พระนิสิตในห้องนั่งฟังด้วยความสนใจ ส่งยิ้มเป็นกำลังใจ เป็นน้ำใจอันใสบริสุทธิ์ที่
 กลับออกมาจากใจพระสงฆ์ด้วยกัน

นอกจากนี้ยังถามปัญหาอื่นๆอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปฏิวัติรัฐประหาร 19
 กันยายน 2549 สถานการณ์ณ์ภาคใต้ จะปรับปรุงคณะสงฆ์อย่างไร ควรบัญญัติ
 พระพุทธศาสนาไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่

คำถามเหล่านี้แสดงถึงความสนใจของพระสงฆ์ยุคใหม่ที่ให้ความสนใจความเป็นไป
 ของตนเอง ศาสนา สถานการณ์ณ์ต่างๆของบ้านเมืองอย่างใฝ่รู้ การแสดงออกดังกล่าวทำให้
 มีความหวังว่า หากท่านเหล่านี้จบการศึกษากลับบ้านไปเป็นเจ้าคณะพระสังฆาธิการเจ้า
 อาวาส ก็คงจะเป็นผู้นำทางจิตใจที่สามารถให้ความรู้และสติปัญญาแก่ประชาชนรอบวัดได้
 อย่างรอบด้านทีเดียว

พวกเราใช้เวลาสนทนากันอย่างออกรสจนถึงเวลาประมาณห้าโมงครึ่งจึงจากลา
 ด้วยความประทับใจยิ่ง

บันทึกเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2550 เวลา 17.50 น.

เส้นทางธรรมสังฆจรตอนที่ 21

วันที่ 22 มกราคม 2550 เวลา 19.30 น. ตรง ประชาชนภายในเขตเทศบาลเมือง
 มหาสารคามได้ทยอยเดินทาง เข้าสู่วัดอภิสัทธาเพื่อฟังธรรมะเป็นกรณีพิเศษ ที่เรียกการแสดง
 ธรรมครั้งนี้ว่า เป็นกรณีพิเศษ เพราะเป็นการแสดงธรรมที่นักผู้ฟัง มาฟังธรรมแบบฉุกเฉิน

เพียงประกาศโฆษณาตอนเย็นๆรอบๆเมืองแล้วกลับเข้าวัด ก็มีคนมาฟังธรรมถึงห้าสิบกว่าคนเช่นกัน

นั่งรอสักครู่หนึ่ง เจ้าคณะจังหวัดมหาสารคามและรองเจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม ฝ่ายการศึกษาที่เดินทางมาถึงศาลาฉัน อันเป็นที่ฟังธรรม ทั้งสองท่านได้เมตตา ปฏิสันถารเป็นอันดี ถ้ามถึงการเดินทางออกไปเผยแผ่ธรรมะวันแรกเป็นอย่างไรบ้าง ก็ได้กราบเรียนท่านว่า ทุกอย่างดำเนินไปด้วยดีสำเร็จประโยชน์คือ ได้แสดงธรรมตามที่ได้ตั้งใจเอาไว้

ท่านเจ้าคณะจังหวัดได้เมตตาจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย นำสวดมนต์ ประชาชน อาราธนาศีล อาราธนาธรรม ได้เริ่มแสดงธรรม เรื่องรู้จักสามัคคี ได้ปรับเนื้อหาสาระให้เข้ากันกับประชาชนส่วนใหญ่ก็เป็นผู้ใหญ่ เข้าวัดเข้าวาเป็นประจำ ได้ขยายความรู้ว่า เป็นการรู้จักตนเอง รู้จักการดำเนินชีวิต รู้จักสังคม รู้จักการเลือกอาชีพที่เหมาะสม เพื่อนำชีวิตและครอบครัวให้อยู่รอดปลอดภัย มีความรักตนเอง รักครอบครัว รักเพื่อนมนุษย์ และรักสัตว์ทั้งหลายเพื่อนร่วมทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น การปลูกฝังความรักลงในใจทุกวันเท่ากับเป็นการสะสมความสุขใจทุกวัน เพราะความรู้สึกรัก เป็นความรู้สึกที่สงบเย็นมากกว่าความขัง

ความสามัคคี คือการร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจ ที่แต่ละคนในชุมชนมีให้แก่กันและกัน ศาลาฉันและวัดวาอารามที่เรานั่งฟังธรรมนี้เป็นตัวอย่างแห่งความสามัคคี วัดในพระพุทธศาสนาได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลเลย แต่วัดทั่วประเทศสำเร็จได้ด้วยความสามัคคีของชาวพุทธที่ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจและแบ่งปันกำลังทรัพย์มาบำรุงพระพุทธศาสนา

การบริจาคเพื่อบำรุงพระพุทธศาสนา เป็นการบริจาคเพื่อช่วยกันสร้างสันติสุขให้แก่ตนเองและแก่สังคม ทุกครั้งที่จิตคิดจะบริจาคเงิน วัตถุสิ่งของส่วนตัวเพื่อส่วนรวม จิตจะสงบเย็น เมื่อประชาชนร่วมกันสร้างวัด ก็เท่ากับเป็นการสร้างสถานที่กลางของบ้านของเมืองไว้ฝึกฝนจิตใจของประชาชนให้สงบเย็นยิ่งขึ้น

ผู้ฟังธรรมในวันนั้นนอกจากจะเป็นพุทธบริษัทที่เฝ้าธรรมอยู่เป็นประจำแล้ว สมาชิกส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นสามเณรน้อย ที่หลวงพ่ोज้าคณะจังหวัดอุบลราชธานีให้ได้ศึกษาเล่าเรียน

ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมของท่านซึ่งเปิดตั้งตั้งแต่ 1-ม.6 ให้เด็กๆที่ด้อยโอกาสจะไปเรียน
ในโรงเรียนภาคปกติจะได้มาบวช และเรียน ตามคติโบราณว่า บวชเรียน

แม้การศึกษาไทยขณะนี้ จะขยายโอกาสไปทั่วไทย แต่ยังมีคนยากจนที่ไม่มีเงินซื้อ
อุปกรณ์การเรียน ไม่มีเงินทานอาหารกลางวัน ไม่มีเงินบำรุงการศึกษาตามที่โรงเรียน
เรียกร้อง ไม่มีเงินซื้อเสื้อผ้า ไม่มีเงินค่าพาหนะที่จะเดินทางไปโรงเรียนอยู่อีกจำนวนมาก

เด็กๆเหล่านี้เกิดมาในครอบครัวที่ยากจน เพราะพ่อแม่ไม่มีงานทำที่จะได้รับเงินเป็น
รายได้ประจำ ต้องหาเงินไปซื้ออาหารมือต่อมือ พอยังชีพ แม้จะมีความขยันอดทนทุ่มเทลง
ไปเท่าไร ก็มีเงินพอยังชีพไปวันต่อวัน ไม่มีเหลือพอที่จะส่งลูกให้ได้รับการศึกษาได้ พอลูก
โตขึ้นมาก็ตามพ่อแม่เร่ร่อนหางานทำไปเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องเฉพาะหน้าไป

นี่คือปัญหาเศรษฐกิจที่ติดตราตรึงอยู่กับประเทศไทย ที่ยังแก้ไขไม่ตก แม้รัฐบาลหลาย
ชุดที่เข้ามาบริหารประเทศจะแสดงตัวเลขการพัฒนาประเทศไว้สูงน่าพอใจจนผลอผลลิม
ไปว่า คนจนไม่มีเหลืออยู่แล้ว แต่ความจริงคนที่ด้อยโอกาสทั้งการศึกษาและการทำงานที่มี
รายได้ประจำยังกระจายกันอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

เยาวชนที่เติบโตมาในครอบครัวเหล่านี้ แม้มีความฝันอันเจิดจ้าแต่ก็ต้องมีดมนเพราะ
ไม่มีองค์กรไหนยื่นมือเข้าไปช่วยอย่างเป็นชิ้นเป็นอัน ก็มีเพียงองค์กรคณะสงฆ์นี้แหละที่
รับภาระจัดการศึกษาสานฝันให้หนูน้อยนักฝันเหล่านี้ได้เดินทางไปให้ถึงฝั่งที่ฝัน การศึกษา
ปริยัติธรรมของวัดที่มีอยู่ทั่วประเทศไทยเป็นการศึกษาที่ยั่งยืน โอกาสให้แก่ผู้ด้อยโอกาสของ
ชาติอย่างแท้จริง

การศึกษาระบบวัดนี้ได้ทำหน้าที่ปั้นเยาวชนให้เติบโตมาเป็นคนดีมีคุณค่าของสังคม
นับไม่ถ้วน เมื่อพวกเขาได้แสงสว่างได้ทางชีวิตพวกเขาก็เลือกเดินทางของพวกเขาเองอย่าง
มั่นใจ หลายท่านเมื่อได้โอกาสนี้แล้ว ก็ยังบวชอยู่ในพระพุทธศาสนาทำหน้าที่ถือคบเพลิงต่อ
จากครูอาจารย์ หลายท่านลาสิกขาออกไปเลี้ยงดูพ่อแม่จนเจือญาติพี่น้อง เป็นคนดีมี
ประโยชน์แก่สังคมแก่ชาติและพระศาสนาสืบทอดกันไป

การแสดงธรรมในวันนั้นได้บอกกล่าวปลุกเร้าแก่บรรดาสามเณรน้อยทั้งหลายว่า
พวกเราเกิดมาด้อยโอกาส พระพุทธศาสนาเปิดโอกาสให้เราแล้ว จงทำโอกาสนี้ให้เป็น
โอกาสทองในการพัฒนาตนเอง เพราะการที่เยาวชนบวชเข้ามาฝึกฝนตนเองใน

พระพุทธศาสนา เป็นการเข้ามาใช้ชีวิตที่ปลอดภัย เพราะการบวชเป็นสามเณรได้ปฏิบัติพรหมจรรย์ในศีล สมาธิ และปัญญา เป็นการรักษาตนเองให้ปลอดภัย จากยาเสพติด ปลอดภัยจากอบายมุข มีชีวิตที่สดชื่นแจ่มใส เป็นที่ปลื้มใจแก่พ่อแม่และประชาชนที่ได้พบเห็น เมื่อสามเณรได้บวช ได้ทำหน้าที่เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่เพราะทำให้พ่อแม่ชื่นใจเท่ากับได้ทำหน้าที่นำพ่อแม่ขึ้นสวรรค์ทั้งเป็น เมื่อบวชแล้วได้พัฒนาฝึกฝนตนเองให้เป็นคนดีมีความรู้ เป็นการสร้างรากฐานชีวิตครั้งสำคัญที่ได้ศึกษาเล่าเรียนให้รู้ทั้งคดีโลกและคดียุติธรรมไปพร้อมๆกัน ได้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนต่อไปเท่ากับเวลาที่ได้ตั้งใจบวช ศึกษาเล่าเรียน ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามกรอบแห่งพระธรรมวินัย

ใช้เวลาแสดงธรรมประมาณหนึ่งชั่วโมงครอบคลุมสาระแห่งความรู้รักสามัคคีได้ตามสมควร แสดงธรรมจบพุทธบริษัทชาววัดอภิสิทธิ์ถวายปัจจัยและผ้าไตรตามประเพณีรับเครื่องไทยธรรมจากพุทธบริษัทแล้ว เชิญชวนคณะสงฆ์และพุทธบริษัทที่มาฟังธรรมร่วมกันถวายพระพรแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ให้พรเป็นภาษาบาลี

เมื่อเสร็จพิธีได้ถวายเงินบูชาธรรมจากพุทธบริษัทแก่วัดอภิสิทธิ์เป็นค่าน้ำค่าไฟเป็นสังฆทานต่อไป หลวงพ่อเจ้าคณะจังหวัดบอกว่า ให้รับผ้าไตรกับร่มไปเป็นที่ระลึกด้วย จึงรับทั้งสองประการตามที่ท่านเมตตาถวายให้ สนทนาต่อไปอีกเป็นเวลาตามสมควรจึงกล่าวคำอำลาหลวงพ่อเจ้าคณะจังหวัดและพุทธบริษัทพระภิกษุสามเณรที่มาร่วมฟังธรรมกลับไปจำวัดที่วัดปัจฉิมทัศน์ อันเป็นวัดรองเจ้าคณะจังหวัดฝ่ายการศึกษาต่อไป

บันทึกวันที่ 2 พฤษภาคม 2550 เวลา 8.46 น.

เส้นทางธรรมสัญจรตอนที่ 22

ตามตารางเดิมวันที่ 23-24 มกราคม 2550 จะเป็นการแสดงธรรมที่โรงเรียนเทศบาลภายในตัวเมืองมหาสารคามอีก 4 โรงเรียนที่เหลืออยู่ แต่พอคุณธีระ ติดต่อยืนยันไปว่าวันนี้พระจะไปแสดงธรรมในโครงการธรรมสัญจรแน่นอน แต่ละโรงเรียนก็ตอบว่า มีเหตุขัดข้องมีการกิจด่วนแทรกเข้ามาขอภัยที่จัดเด็กฟังธรรมไม่ได้

ในอดีตคุณธีระเคยเป็นรองนายกเทศมนตรีอยู่ มีความคุ้นเคยกับครูอาจารย์อยู่โดยทั่วไป เมื่อมีเหตุขัดข้องกะทันหันอย่างนี้ คุณธีระรู้สึกคุ้นเคยน้อยใจขึ้นมาเหมือนกัน

จึงพลบโยนโดยธรรมว่า ใจเย็นๆไว้ก่อนเมื่อมีอุปสรรคต้องใจเย็นๆ เวลาเราจะทำมหากุศลใหญ่ๆอย่างนี้ยิ่งมีอุปสรรคบ้างยิ่งเป็นการเพิ่มบุญ เมื่อคุณธีระรับฟังตั้งสติได้ ก็ค่อยๆโทรฯ ไปถามหาสาเหตุว่า อะไรคือสาเหตุที่แท้จริงของความไม่พร้อมของโรงเรียนเทศบาลทั้งสี่ โรงเรียนที่เกิดขึ้นพร้อมๆกัน

จากการประมวลข่าวและพฤติกรรมที่ออกอาการหวาดกลัวของโรงเรียนเทศบาลสองโรงเรียนที่ไปแสดงธรรมมาเมื่อวานและนำเหตุการณ์ต่างๆมาปะติดปะต่อกันได้ความว่า นายกเทศมนตรีเมืองมหาสารคามซึ่งเคยทำงานทีมเดียวกันกับคุณธีระนั่นเอง ได้เรียกผู้อำนวยการของโรงเรียนเทศบาลไปประชุมเรื่องราวต่างๆและถือโอกาสบอกอย่างไม่เป็นทางการว่า ให้หาทางหลีกเลี่ยง โครงการธรรมสังฆจรที่คุณธีระจัดอย่างนี้มันเวลาที่สุดเท่าที่จะทำได้ การอ้างว่าไม่ว่าง และไม่พร้อมและเหตุผลอื่นๆที่สุภาพจะเป็นการปฏิเสธที่จะทำให้บัวไม่ให้ช้ำน้ำไม่ให้ขุ่น ตามสุภาษิตไทย

เมื่อสืบค้นหาเหตุว่า ทำไมเขาจึงไม่อนุโทนาส่วนบุญในครั้งนี้ด้วย ก็พบว่า ทางเทศบาลที่มีนายกเทศมนตรีเป็นผู้นำและทีมงานมีความเห็นว่า โครงการนี้คุณธีระนำพระสงฆ์มาแสดงธรรมหาเสียง จึงควรสกัดทุกทางเพราะคุณธีระมีแผนการจะลงสมัครนายกเทศมนตรีแข่งกับนายกเทศมนตรีปัจจุบันในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2551 ซึ่งมีเวลาเหลืออีกหนึ่งปีเต็ม

หากนายกเทศมนตรีและทีมงานตลอดถึงครูอาจารย์ของโรงเรียนเทศบาลเมืองมหาสารคามเข้าใจเช่นนั้นจริง ก็รู้สึกว่าจะเป็นการเข้าใจที่เต็มไปด้วยความหวาดกลัวจนเกินเหตุจนความกลัวเหล่านั้นปกปิดความคิดอย่างมืดมิดไปหมด ทั้งนี้หากพิจารณาอย่างตรงไปตรงมาแล้ว ข้อกล่าวหาคุณธีระที่ว่านำพระสงฆ์มาแสดงธรรมหาเสียงนั้นเป็นไปได้แสนยากเพราะ

1. พระสงฆ์ที่มาแสดงธรรมนั้นมีภูมิลำเนาอยู่ทางภาคใต้ ปฏิบัติหน้าที่พระธรรมทูตอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ได้รู้จักมักคุ้นกับประชาชนแถวนี้มาก่อนเลย จะมาจูงใจให้คนเมืองมหาสารคามเลือกคุณธีระเป็นนายกเทศมนตรีย่อมเป็นไปได้เลย
2. โรงเรียนที่พระสงฆ์จะไปแสดงธรรมนั้นมีแต่เด็กอายุประมาณ 8-13 ขวบ ล้วนแต่อายุน้อยไปลงคะแนนเลือกนายกเทศมนตรีไม่ได้ทั้งนั้น หากจะหาเสียงกับครู ก็ได้

- คะแนนไม่ก็จะคะแนนเพราะครูแต่ละ โรงเรียนเฉลี่ยประมาณ 10-20 คนเท่านั้น นอกจากนั้น เป็นไปไม่ได้ที่ครูทั้งหมดฟังเทศน์แล้วจะลงคะแนนให้คนที่ติดตาม พระสงฆ์ไป เพราะครูไม่ได้ลงมาฟังเทศน์ทุกคน บางทีอาจจะชอบพระเทศน์เป็นการส่วนตัว แต่มิได้ชอบคุณธีระถึงระดับจะลงคะแนนให้ก็มีไม่น้อย
3. หากพิจารณาถึงระยะเวลาที่จะที่คุณธีระจะสมัครเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีในเดือน กุมภาพันธ์ 2551 ซึ่งยังมีเวลานานถึงหนึ่งปีกว่า กับการพบปะคุณธีระเพียงสอง ชั่วโมงข้างเป็นช่วงเวลาน้อยนิดเหลือเกินที่ใครจะทรงจำอย่างฝังแน่นแล้วนำความทรงจำที่แสนจะประทับใจนั้นไปลงคะแนน
 4. หากพิจารณาถึงจำนวนประชากรที่ไปพบนั้น เป็นเด็กล้วนๆที่จะไปลงคะแนนให้ไม่ได้เลย จำนวนประชากรก็จำนวนน้อยเพราะเป็นเด็กนักเรียนเพียง 4 โรงเรียนจากโรงเรียนอื่นๆอีกจำนวนมาก หากใครเล่นการเมืองหาเสียงกับประชากรแค่นี้แค่คิดก็ผิดแล้ว
 5. หากขอกล่าวหาที่ว่า คุณธีระนำพระมหาเสียง เป็นความจริง ก็นับเป็นนวัตกรรมทางการเมืองใหม่เอี่ยมที่นักการเมืองเปลี่ยนทิศทางการหาเสียงจากเคยแจกเงินซื้อเสียงมาแจกธรรมแก่คะแนนแทน ก็ควรค่าแก่การสนับสนุนเพราะเป็นการทำการเมืองให้บริสุทธิ์ หอมสดเปิดเผย ช่วยให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม หากการหาเสียงแบบที่ว่านี้ได้ผลจริงการเมืองไทยจะพลิกโฉมไปสู่การเมืองที่บริสุทธิ์ครั้งใหญ่ของประวัติศาสตร์การเมืองไทย ซึ่งควรค่าแก่การขยายผลให้ยิ่งใหญ่ไปสู่ระดับชาติทีเดียว

เมื่อพิจารณาด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้ว ย่อมมองไม่เห็นทางใดหรือเป็นไปได้ที่คุณธีระจะอาศัยการทำโครงการธรรมสัญจรเพื่อหาเสียงลงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีดังขอกล่าวหาที่ได้สดับรับฟังมา

เมื่อให้กำลังใจคุณธีระเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงมาวางแผนกันว่าจะเดินทางไปอย่างไร ทำไปที่ละนิดเพื่อความแน่ใจว่า โรงเรียนไหนจะยินดีต้อนรับโครงการของเราบ้าง เพราะแต่เดิมนั้นคุณธีระได้ติดต่อบริษัทต่างๆผ่านเขตการศึกษาในพื้นที่แล้ว

เพียงแต่ยังไม่ได้เข้าไปว่าจะไปจริงๆหรือ โรงเรียนก็ไม่ได้ตอบกลับมาว่าจะยินดีต้อนรับหรือไม่

ขั้นแรก ทำหนังสือแนบโครงการเตรียมไว้ จากนั้นก็โทรศัพท์ไปตามหมายเลขที่คุณธีระเคยติดต่อไป เมื่อติดต่อไปแล้วหากเขาตอบรับก็จะส่งหนังสือแจ้งพร้อมโครงการไปทางโทรสารทันที

พอเริ่มติดต่อโรงเรียนรอบนอกเขตเทศบาลในอำเภอต่างๆทั่วจังหวัดมหาสารคามได้พบข้อมูลใหม่ๆ มีการบอกยกเลิกโครงการที่ส่งมาก่อนแล้วจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คุณธีระได้ฟังถึงกับงงเหมือนกัน แต่ทำใจเย็นๆเข้าไปคุยกันสบายๆผ่อนคลายให้มากกว่าโครงการยังคงเดินหน้า ทุกอย่างพร้อม คุณธีระรับผิดชอบโครงการแต่เพียงผู้เดียว ขณะนี้พระสงฆ์ที่เป็นองค์วิทยากรพร้อมแล้วมาอยู่ที่วัดปัจฉิมทัศน์และนั่งอยู่พร้อมหน้านี้แล้ว

เมื่อโรงเรียนที่ติดต่อไปได้ฟังดังนั้น หลายโรงเรียนตอบรับมาทันทีตามวันเวลาที่กำหนดไว้เดิม โดยมีจดหมายตอบรับมาทางโทรสาร โดยด่วน แสดงว่า ยินดีต้อนรับอย่างยิ่ง พร้อมกับกล่าวขอขอบคุณเป็นการใหญ่ที่นำพระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาแสดงธรรมให้โดยโรงเรียนไม่ต้องออกค่าใช้จ่ายใดๆเลย

ในทางตรงกันข้ามหลายโรงเรียนที่ถูกระบบราชการเป็นใหญ่มีขั้นตอนมาก ก็ต้องขอผิดไปฟังผลในวันต่อไป ครั้นพอถึงเวลานัดติดต่อกลับไปผู้บริหารไม่ว่าง ครั้นโทรฯไปถามผู้บริหารตรงๆก็บอกว่าต้องประชุมฝ่ายวิชาการก่อน ถามฝ่ายแนะแนวก่อนแล้วจะให้คำตอบ แต่ละท่านล้วนมีลีลาหลากหลาย

บางโรงเรียนต้องตรวจสอบคุณวุฒิของพระวิทยากร สอบถามอย่างละเอียดว่า เรียนจบอะไรอยู่ที่ไหนมาเพื่อจุดประสงค์อะไร ครั้นสอบประวัติความเป็นมาหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ก็ต้อนรับด้วยความยินดี

ก่อนที่จะเริ่มธรรมสัญจรได้ต้องนั่งประสานงานกันอยู่ถึงสองวันเต็มๆ เป็นการทำงานที่ต้องเสียสละเงินทองคำโทรฯ ค่าโทรสาร ค่ากระดาษ ชุรกิจต่างๆหยุดเอาไว้ก่อน ต้องมีความอดทนสูงต้องพบกับลีลาอันหลากหลายของผู้บริหารโรงเรียนระดับสูงและความไม่ประสีประสาไม่รู้เรื่องอะไรของผู้บริหารระดับรอง ลีลาการเล่นตัวแบบเจ้า

ขุนมูลนายของข้าราชการไทยที่มีให้เห็นอย่างดาษดื่นและนำราคาสูงยิ่งโดยทั่วไป สิ่งเหล่านี้เป็นปฏิกิริยาให้เราได้ปฏิบัติธรรม ข้อขันติคือความอดทนได้เป็นอย่างดี

ก่อนที่เราจะทำงานนี้ เราทราบถึงอุปสรรคล่วงหน้าแล้ว จึงเตรียมตั้งสติ ได้เจริญสติ ตลอดเวลาว่าจะต้องมีสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นธรรมดา และไม่ซำก็ดับไปเป็นธรรมดา แม้ งานที่จะทำนี้มีอุปสรรคใหญ่แค่ไหนเราจะค่อยฝ่าฟันทีละเล็กทีละน้อยก้าวไปทีละนิด แก้ไปทีละหน้อยระวังใจไม่ให้เสีย เมื่อติดต่อก็สำเร็จก็เป็นความภูมิใจ

บอกคุณธีระว่า งานนี้เราต้องทำได้ เมื่อเราตั้งใจดี ความดีงามอื่นๆก็จะตามมา อุปสรรคที่ขวางกั้นมันคือปฏิกิริยาที่ดีที่สุดที่ทำให้เราก้าวไปข้างหน้าด้วยความมั่นใจและ เข้มแข็งในอนาคต

สองวันเต็มๆการประสานงานเพื่อการเดินทางไปแสดงธรรมก็เริ่มราบรื่นตามลำดับ ได้จัดแผนงานว่า จะแสดงธรรมตาม โรงเรียนอำเภอรอบนอกตอนเช้าและบ่าย ตอนเย็น แสดงธรรมที่วัด เมื่อแผนงานและตารางต่างๆลงตัวทุกอย่างเริ่มก้าวย่างไปด้วยดี เมื่อเรา ฝ่าฟันอุปสรรคเรื่องหนึ่งไปได้เรารู้ว่า ทุกปัญหาแก้ได้ อุปสรรคต่างๆล้วนมีทางออก เสมอ

บรรพทักเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 3 พฤษภาคม 2550 เวลา 9.55 น.

เส้นทางธรรมสัญจรตอนที่ 23

วันที่ 23 มกราคม 2550 แม้ตอนกลางวันจะหมดเวลาไปกับการประสานงานและการ จัดตารางต่างๆ ตอนเย็นเวลาหนึ่งทุ่มคุณธีระได้นิมนต์ไปแสดงธรรมที่วัดศรีสวัสดิ์ ซึ่งเป็นวัดที่เจ้าอาวาสเป็นเจ้าของคณะอำเภอ พระลูกวัดสนใจงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาชอบ สอนเยาวชนเป็นทุนอยู่แล้ว พอคุณธีระประสานงานไปตอนกลางวันที่ตอบตกลงด้วยดี ได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรอบๆวัดได้ทราบและมาฟังธรรมกัน

ทีมงานธรรมสัญจรเดินทางไปถึงวัดเวลาทุ่มกว่าๆ ประชาชนประมาณยี่สิบคนได้มา นั่งรออยู่แล้ว เนื่องจากเจ้าอาวาสที่เป็นเจ้าของคณะอำเภอ ต้องเดินทางไปอินเดีย ท่านบุญ ถามเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสให้การต้อนรับ จัดสถานที่ไว้อย่างดีในธรรมศาลาขนาดใหญ่ ตั้ง ธรรมาสน์ไว้อย่างดี

ก่อนแสดงธรรมได้บอกกับญาติโยมที่ไปรอฟังธรรมว่า ไม่ต้องแสดงธรรมบน
 ธรรมาสน์ก็ได้เพราะรู้สึกว่าจะห่างไกลกัน ขอนั่งล้อมวงสนทนาธรรมแบบง่าย ๆ
 ประชาชนนั่งบนพื้นเป็นครึ่งวงกลม พระสงฆ์นั่งบนเก้าอี้กลางวง แค่นี้ก็ได้วงสนทนา
 ธรรมแบบง่าย ๆ หนึ่งวงทันที

เริ่มต้นได้นำญาติโยมกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัยแบบย่อๆ แล้วจึงเล่าความเป็นมาของ
 โครงการให้ทราบว่า ไปอย่างไร มาอย่างไร ผู้แสดงธรรมเป็นใคร

ในที่นั้นมีอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาสารคามนั่งอยู่ท่านหนึ่ง ได้ถือหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ
 ธรรมทัศน์ปฏิวัติการศึกษา ที่สำนักพิมพ์แห่งหนึ่งขออนุญาตนำไปพิมพ์จำหน่าย บอกว่า
 ท่านชอบหนังสือเล่มนี้มาก พอได้ยินชื่อว่า ดร.พระมหาจรรยา สุทธิญาโณเป็นผู้เขียนก็
 ประรณาคือด้วยเพราะชอบงานเขียนที่กล่าวถึงการศึกษา วัฒนธรรมและเศรษฐกิจไว้
 อย่างชัดเจนเข้าใจง่าย ขอนิมนต์ให้บรรยายเรื่องนี้ให้ฟังอีกสักครั้ง

เมื่อได้รับคำถามอย่างนั้นแล้วก็ตอบว่า อย่าเรียกว่าบรรยายเลย ขอคุยให้ฟังก็แล้วกัน
 เพราะบางทีการบรรยายอาจจะเป็นเรื่องที่ฟังแล้วขรมขลังเกินไปก็เป็นได้

เรื่องของการศึกษา ก็คือการรู้ว่าอะไรเป็นอะไร อะไรเป็นคุณ อะไรเป็นโทษ เมื่อได้
 เรียนรู้เรื่องใดแล้วนำมาปฏิบัติเป็นประ โยชน์แก่ชีวิต ก็เป็นเรื่องวัฒนธรรม เมื่อพบว่า
 ความรู้ที่นำมาปฏิบัติแล้วเกิดประโยชน์ ก็นำมาปฏิบัติบ่อยๆ กลายเป็นประเพณี

ชีวิตของมนุษย์จึงมีเรื่องของการศึกษา วัฒนธรรม และประเพณี ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์
 กันอย่างใกล้ชิด

ยกตัวอย่างเช่น ยอดคำลึงที่ขึ้นริมรั้ว คนที่เขาไม่รู้จักก็ไม่มี ความหมาย สมัยที่อาตมา
 ไปเรียนหนังสือที่อินเดีย เดินผ่านรั้วมหาวิทยาลัยเห็นยอดคำลึงขึ้นงามไปตามยาวรั้ว คิด
 ในใจว่าเจอชุมทองเข้าแล้ว อีกวันหนึ่งเวลาเดินกลับที่พักกับเพื่อนชาวอินเดียก็ถามว่า
 รู้จักยอดเถาวัลย์ชนิดนี้ไหม

เพื่อนอินเดียคนนั้นตอบว่าไม่รู้จัก

ถามเพื่อนอินเดียคนนั้นว่า ถ้าจะเก็บไปข้างเขาหวงไหม

ชาวอินเดียบอกว่า โอ๊ยใครจะไปหวงยอดไม้ตามริมทางอย่างนี้

ได้ฟังดังนั้นทุกอย่างค่อนข้างจะราบรื่นครั้งนั้นกลับถึงที่พักก็บอกลูกศิษย์ที่ทำหน้าที่พ่อ
ครัวว่า ไปเจอของดีที่ขึ้นริมรั้วเข้าแล้วถีบรดไปคูซิ

พ่อครัวออกธไปตามที่บอก โดยไม่ได้บอกวาของดีที่วานั้นคืออะไร

เดี๋ยวลูกศิษย์พ่อครัวหอบยอดตำลึงงามๆมาหอบใหญ่ เมื่อบวางยอดตำลึงลงแล้วบอกว่า
อาจารย์ครับ ยิ่งกว่าพบทองอีกครับ ต่อไปชาวหอของเราจะได้กินแกงจืดยอดตำลึงหมู
สับกันเพลินแน่ครับ

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาชาวหอก็มียอดตำลึงกลายเป็นเมนูเด็ดในรูปแบบต่างๆไม่ว่า
จะเป็นแกงจืด แกงเลียง นำมาลวกจิ้มน้ำพริก เป็นที่อิมหน้ากันแทบทุกมื้อ

ที่เล่ามานี้เพื่อชี้ให้เห็นว่า เรามีความรู้เรื่องยอดตำลึงดีว่ามีประโยชน์อย่างไร นำไปใช้
อะไรได้บ้าง

ขั้นต่อมาคือการนำไปใช้ ได้แก่ นำไปปรุงอาหาร การปรุงอาหารเป็นการแสดงออก
ทางวัฒนธรรมชนิดหนึ่ง และเมื่อเห็นว่าเป็นประโยชน์ก็นำไปใช้ประโยชน์บ่อยๆไม่เคย
ขาดสายหรือสูญหายไป เรียกว่าประเพณี

วัฒนธรรมหรือประเพณีต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้รอบด้าน

คราวหนึ่งเคยนำสามเนตรประมาณสามสิบรูปไปเดินรูดงค์ที่อำเภอปราณบุรีจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ ช่วงนั้นจำได้ว่า ปลายเดือนเมษายน เวลาออกบิณฑบาตกลับมาฉัน
สังเกตเห็นว่า อาหารที่ญาติโยมใส่ถุงมาในบาตรส่วนใหญ่จะเป็นแกงที่ต้องมียอดมะขาม
เช่นแกงส้มยอดมะขาม ต้มกะทิยอดมะขาม ยำยอดมะขาม

เวลานั้นพล ครัวนี้มีแกงยอดมะขามมาสองอย่างคือ ต้มกะทิปลาเค็มและแกงส้ม
ปลาเค็มใส่ใบมะขามและสัปปะรด มะขามอีกแล้ว

ตลอดเวลาเจ็ดวันจะพบแต่แกงใบมะขาม ด้วยความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้
จึงหาโอกาสถามอุบาสกท่านหนึ่งที่สนิทสนมกันตามสมควร หวังว่าหากพูดอะไร
ผิดพลาดไปบ้างก็คงจะให้อภัย ถามว่า อาตมาบิณฑบาตรรอบๆหมู่บ้านจะได้แกงยอด
มะขามเสียเป็นส่วนใหญ่ แถ่นี้ชาวบ้านชอบทานยอดมะขามกันมาก คงไม่ค่อยเป็นหวัด
หรือมีโรคมึลพิษกระมังเพราะได้รับไวตามินซีอย่างสม่ำเสมอและเป็นไวตามินซีชนิด
ธรรมชาติด้วย

อุบาสกผู้นั้นได้ฟังคำถามแบบสุภาพตอบว่า ท่านโชคดีนะครับ ที่มาเยี่ยมพวกเรา
 ในช่วงประเพณีกินยอคมะขาม อาหารไม่ลำบาก
 เป็นอย่างนี้ทุกปีหรือโยม ถ้ามด้วยความอยากรู้
 อุบาสกตอบว่าใช่เลยครับ
 นอกจากกินกันทั้งตำบลแล้วผมคิดว่ากินกันหลายอำเภอด้วย
 โยมเคยไปเที่ยวมาทุกอำเภอหรือ
 ไม่หรือครับ อุบาสกตอบ
 ทราบได้อย่างไรละ
 อ้อ ผมสังเกตจากชาวบ้านในตำบลนี้เกือบทุกครอบครัวด้วย มีเงินใช้จ่ายจากการนำ
 ยอคมะขามไปขายปีละไม่น้อยนะครับ
 โยมด้วยหรือเปล่า
 ปีนี้ผมก็ได้หลายพันบาททีเดียวครับ
 ที่ยกตัวอย่างเรื่องนี้ขึ้นมาเล่าก็เพื่อจะตอบคำถามที่ว่า การศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี
 และเศรษฐกิจต่างกันอย่างไร
 คนในท้องถิ่นนั้นเขารู้จักยอคมะขามกันดี รู้ถึงวิธีการประกอบอาหารจากใบมะขาม
 หลายๆอย่าง เกิดความนิยมรับประทานกันอย่างกว้างขวาง เมื่อความต้องการ ความนิยม
 พัฒนาขึ้นในระดับหนึ่ง ก็มีผู้ผลิต คือผู้ปลูกต้นมะขาม และมีผู้บริโภคคือ คนที่ไม่ได้
 ปลูกต้นมะขามไว้ที่บ้าน แต่ก็ชอบรับประทานแกงยอคมะขาม ทำให้ยอคมะขาม
 กลายเป็นสินค้ายอดนิยม เมื่อมีความต้องการ ก็มีการตอบสนองความต้องการ เงินที่เป็น
 ตัวกลางสำหรับซื้อก็หมุนเวียนสะพัดไปทั้งหมู่บ้าน
 เมื่อเกิดค่านิยมก็เกิดประเพณีทำต่อๆกันมาไม่รู้ว่าจะตั้งแต่เมื่อไร แต่มันก็เป็นองค์
 ความรู้ วัฒนธรรม ประเพณี ที่ส่งเสริม วิถีชีวิตและเศรษฐกิจของท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่น
 ทั่วไทย หรือแม้แต่กระแสเศรษฐกิจโลกก็เป็นไปในแนวนี้นี่
 ส่วนวัฒนธรรมใจจะทรงอิทธิพลสูงเกินพื้นที่กว้างก็ขึ้นอยู่กับความนิยม เช่นตอนนี้อยู่
 อาหารลาบและส้มตำของชาวอีสานเองก็เดินทางไปทั่วทุกมุมโลก เป็นอาหารที่มี
 ชื่อเสียง

ลาบก็สะท้อนองค์ความรู้ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ของชาวท้องถิ่น ผู้
ระดับชาติและระดับโลกได้อย่างชัดเจน

ได้ตอบปัญหามาจบลงตรงนี้ ตรงที่รอยยิ้มของทุกคนยิ้มออกมาพร้อมกันด้วยความ
ภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน

สนทนาธรรมกันประมาณสองชั่วโมงเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ต่างคนต่างได้รับ
ความรู้และความสนุกสนานสนทนาเดิมความอิมใจให้แก่กัน เป็นความสุขที่กัลยาณมิตรจะ
พึงหยิบยื่นให้กันได้อย่างง่าย ๆ

บันทึกเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2550 เวลา 10.00 น.

บันทึกเส้นทางธรรมสังฆจรตอนที่ 24

วันที่ 25 มกราคม 2550 เวลา ประมาณ 17.00 น. คณะธรรมสังฆจรได้เดินทางไป
แสดงธรรมที่วัดมหาชัย ซึ่งเป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งของจังหวัดมหาสารคาม สมัยที่พระอร
ิยานุวัตรหรือเจ้าคุณอารีย์ เป็นเจ้าอาวาส เป็นสมัยที่วัดมีความเจริญรุ่งเรืองด้านศิลป
วิทยาการมากเพราะท่านเจ้าคุณอารีย์มีความเชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมอีสานในทุกสาขา
จนเป็นที่ประจักษ์ของนักปราชญ์ทั้งประเทศทีเดียว

ก่อนจะได้แสดงธรรมในตอนกลางคืน ได้เยี่ยมชมวัดมหาชัยด้วยความกรุณาของ
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส แม้เวลาราชการจะล่วงเลยไปแล้ว แต่ท่านยังกรุณานำกุญแจมาเปิด
พิพิธภัณฑ์ให้ชม

สิ่งของที่เก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นเครื่องใช้ที่ทำด้วยดินหรือหินที่มีอายุนับ
พันปีเช่นตุ่มขนาดต่างๆเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีสิ่งของที่ทำด้วยทองเหลืองและ
เงินเช่นฆ้องหรือกระดิ่งใหญ่ๆที่ใช้คล้องคอวัวควาย เวลาปล่อยวัวควายไปกินหญ้าในที่
ไกลๆหรือในป่าจะได้ตามหาได้ง่าย

นอกจากนี้ก็มีพระทองเหลือง และทองแดงเป็นจำนวนมาก สิ่งเหล่านี้แต่ละชิ้นล้วน
เป็นเครื่องชี้วัดถึงความเจริญด้านต่างๆแต่ยุคบรรพกาล ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีและ
วิทยาศาสตร์ที่สามารถหลอมเหล็ก ทองเหลือง ทองแดงได้ มีความรู้ด้านศิลปะสูง
สามารถประดิษฐ์สิ่งต่างๆตามจินตนาการมาลงในเครื่องเงินหรือเครื่องทองเหลือง
ทองแดงได้

นอกจากนี้เครื่องปั้นดินเผาและศิลาแลงอีกเป็นจำนวนมาก เครื่องใช้ในบ้านที่ทำด้วยเครื่องจักรสานเช่นกระบุงข้าวเหนียวและเครื่องมือจักปลาและอื่นๆที่สานอย่างประณีตทุกอย่างล้วนแสดงถึงความเจริญด้านวัฒนธรรมของชนชาติและชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานทำมาหากินอยู่ในบริเวณนั้นและในส่วนต่างๆของภาคอีสาน

นอกจากพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมก็ได้ไปเยี่ยมพิพิธภัณฑ์โบราณ ซึ่งอยู่อีกตึกหนึ่งของวัด ในพิพิธภัณฑ์นี้ เก็บโบราณที่บันทึกหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาทั้งพระสูตรชาดก รวมทั้งนิทานพื้นบ้าน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการสืบค้นทางประวัติศาสตร์ในด้านต่างๆได้เป็นอย่างดี

คัมภีร์ต่างๆถูกเก็บไว้ในตู้ลายรดน้ำ ซึ่งแสดงออกถึงภูมิปัญญาและภูมิธรรมของผู้สร้างเป็นอย่างดี กว่าจะทำสีทอง หรือกว่าจะทำรักที่ลวกก่อนปิดทองได้ต้องใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีมิใช่น้อย ต้องใช้ความพากเพียรมิใช่น้อย ต้องใช้ความร่วมมือร่วมใจ ร่วมใจ กันมิใช่น้อย สิ่งเหล่านี้ส่วนใหญ่สร้างขึ้นมาจากแรงศรัทธาในทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น

เมื่อเปิดดูคัมภีร์แต่ละหน้า กว่าจะนำโบราณมาจากต้นลานและใช้วิธีการทำให้โบราณคงทนถาวรก็ใช้ความรู้ทั้งด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ที่มีอยู่ในพื้นบ้านนั้นๆ เมื่อเตรียมโบราณเสร็จแล้ว ต้องหาคนที่มีความรู้ตัวธรรมอันเป็นตัวหนังสือที่ใช้ในท้องถิ่นอีสานมาเป็นเวลาช้านานอันแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองด้านศิลปวิทยาการ ที่สืบทอดพัฒนามาอย่างยาวนาน เนื่องจากเมืองมหาสารคามแทบทุกแห่งมีการเก็บกัมภีร์เอาไว้ มีองค์ความรู้ทั่วไปหมด จึงได้ขนานนามว่า เมืองตักศิลา อันนำเอานามของเมืองตักศิลาโบราณที่รุ่งเรืองด้วยศิลปวิทยาการมาเป็นนามเมืองเพื่อแสดงถึงความรุ่งเรืองด้านศิลปวิทยาที่ปรากฏอยู่โดยทั่วไป

เมื่อเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถาน ต่างๆนานตามสมควรแล้วถึงเวลาแสดงธรรมมีผู้มาฟังประมาณ 50 คน หลายคนเคยรู้จักและติดตามผลงานการแสดงธรรมทางโทรทัศน์มาแต่อดีต ก็เข้ามาพูดคุยด้วยความสนิทสนม ทายกทายิกาได้นิมนต์ขึ้นแสดงธรรมบนธรรมาสน์ที่โครงสร้างทำด้วยหวายมีลักษณะคล้ายนกยูง ซึ่งเป็นธรรมาสน์ที่ดูเหมือนว่าจะใช้กันอยู่โดยทั่วไปในจังหวัดมหาสารคาม

เมื่อไว้พระสมิทานศีลแล้วก็ได้แสดงธรรมที่ว่าด้วยเรื่องธรรมะของพระราชา ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวันทั้งในด้านการครองตน ครองคน ครองงาน ครองบ้าน ครองเมือง ชีวิตดีต้องมีธรรมะครอบครอง สังคมดีต้องมีธรรมะครอบครอง บ้านเมืองดีต้องมีธรรมะครอบครอง โลกจะดีต้องมีเมตตาทำบุญ โลกจึงจะสันติ

เมื่อแสดงธรรมเสร็จแล้วได้ร่วมกันถวายพระพรเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ 80 พรรษา จากนั้นร่วมกันกรวดน้ำเป็นอันเสร็จพิธี เมื่อฟังธรรมเสร็จแล้วหลายคนก็อำลาเดินทางกลับบ้าน ยังมีอีกหลายคนที่สนทนาธรรมต่อมีคุณครูบ้านดงน้อยได้นิมนต์ไปแสดงธรรมให้นักเรียนได้ฟังหากมีเวลาว่างจึงได้บอกตกลงว่าวันที่ 30 มกราคม 2550 มีเวลาว่างที่พร้อมจะแสดงธรรมได้

เมื่อทุกคนกลับกันหมดแล้ว ผู้ช่วยเจ้าอาวาสได้กระซิบบอกว่า ต้องขอภัยด้วยที่คนน้อย ก็ตอบท่านว่าไม่เป็นไรหรอก มากี่คนก็ได้ขอให้รับฟังคืออย่างนี้ก็ชื่นใจแล้ว

ท่านกระซิบบอกไปว่า มีคำสั่งมาจากสำนักพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดมหาสารคามว่า โครงการนี้ได้ยกเลิกไปแล้ว หากพระรูปนี้มาเทศน์ขอให้สังเกตพฤติกรรมท่านด้วยว่าเป็นอย่างไร

ได้ฟังท่านบอกให้ทราบก็ขอขอบคุณท่านและให้อภัยแก่ความเข้าใจผิดๆของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดมหาสารคามที่ไม่มีโอกาสได้ร่วมงานมหากุศลอันสำคัญนี้ไปอย่าเสียดาย

ได้กล่าวขอบคุณท่านผู้ช่วยเจ้าอาวาสมอบเงินที่ชาวบ้านบูชาธรรมให้กับวัดและบริจาคสมทบพิพิธภัณฑสถานอีกห้าร้อยบาท เดินทางกลับมาจำวัดที่วัดปัจฉิมทัศนด้วยความรู้สึกเปี่ยมสุขเปี่ยมบุญ
บันทึกเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2550 เวลา 8.20 น.

เส้นทางธรรมสังฆจรตอนที่ 25

วันที่ 26 มกราคม 2550 กลางวันใช้เวลาตรวจตราต้นฉบับหนังสือ พระธรรมนำชีวิตจนเสร็จ เพื่อนำต้นฉบับไปมอบให้ท่านสุรศักดิ์ที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี คุณธีระนิมนต์ไปฉันทเพลที่บ้านและเลี้ยงทีมงานที่ออกเดินทางธรรมสังฆจร

ด้วยกัน ได้ร่วมสมทบค่าอาหาร 300 บาท เพื่อให้ทีมงานสั่งอาหารที่ตนเองอยากจะรับประทานสักอย่างหรือสองอย่างตามที่ปรารถนา

มีญาติโยมที่สนใจธรรมะมานั่งคุยกันจนกระทั่งสี่โมงเย็นจึงออกเดินทางโดยรถตู้ไปขึ้นเครื่องบินที่สนามบินขอนแก่น เป็นครั้งแรกที่ได้เดินทางมาเครื่องบินที่สนามบินขอนแก่นแห่งนี้ สนามบินเป็นสนามบินเล็กๆ ได้ทราบทำให้บริการประชาชนมาเป็นเวลาหลายปี

เมื่อดูสนามบินขอนแก่นว่าเล็กๆแบบนี้ก็ทำประโยชน์ได้อย่างมหาศาลมาเป็นเวลานานไม่ต้องพูดถึงสนามบินสุวรรณภูมิที่ใหญ่โตมโหฬารขนาดนั้นจะทำประโยชน์ได้ขนาดไหน แต่พิษภัยทางการเมืองและการโกงกินคอร์ปชั่นที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มก่อสร้างจนสำเร็จ ทำให้การพูดถึงสุวรรณภูมิในทางที่ตกต่ำเกินความจริง แต่ในความเป็นจริงแล้ว สนามบินระดับสุวรรณภูมิจะใช้ประโยชน์ไปได้อีกนานและต้องเป็นประโยชน์มากกว่าขอนแก่นเป็นแน่แท้

เมื่อเดินทางถึงสนามบินเวลาเพิ่งจะห้าโมงกว่า เครื่องบินออกเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เวลาหนึ่งทุ่มครึ่ง ยังมีเวลาอีกนานเลยบอกให้ญาติโยมที่ร่วมเดินทางมาส่งกลับบ้านไปก่อน ประมาณสักหกโมงกว่าๆพอเจ้าหน้าที่การบินไทยเปิดเช็คอินก็เดินเข้าไปเช็คอิน การเช็คอินทำได้ง่ายๆเพราะไม่มีอะไรติดตัวไปมากแค่กระเป๋าและยามไบเดียวเท่านั้น

เมื่อเดินเข้าไปตรงจุดตรวจความปลอดภัยมีหนุ่มสาวผู้หญิงและผู้ชายสองสามคนยืนทำหน้าที่ พอเดินผ่านก็วิ่งกรูเข้ามาหา นิ่งของๆยกมือไหว้แล้วถามว่า มีของดีไหม ถามกลับไปว่า หมายถึงอะไร พวกเขาตอบว่า เหรียญ ตะกรุด หรืออะไรก็ได้ที่ให้โชคให้ลาภ

เมื่อทราบความประสงค์ก็บอกพวกเขาว่า นั่งลงก่อน พนมมือขึ้นแล้วกล่าวตามที่หลวงพ่อน่านะ หลวงพ่อจะให้ของดี โดยนำกล่าววว่า ทำดี พูดดี คิดดี คบคนดี ไปสู่สถานที่ดีๆ แล้วจะดีตลอดไป จะจำไว้ในใจ เก็บเอาไว้ทำดีๆ

พวกเขาว่าตามอย่างว่าง่ายพร้อมทั้งส่งเสียงหัวเราะกันอย่างชอบใจ เห็นว่าเวลานั้นยังไม่มีใครเดินตามหลังมาจึงสอนธรรมะต่อว่า ความดีที่ได้นำมากล่าวนี้เป็นความดีแท้ในทางพระพุทธศาสนาที่ใครๆก็ทำความดีได้ไม่จำกัดบุคคล ไม่จำกัดเพศ ไม่จำกัดวัย ไม่จำกัดเวลา ไม่จำกัดสถานที่

การทำงานรักษาความปลอดภัยของเธอเป็นการทำความดีชนิดหนึ่ง เวลาที่ใครเดินผ่านขอตรวจกระเป๋าหรือร่างกายของเขายืนยันให้เขาก่อนแล้ว ขอโทษหรือขออนุญาต เขาเสียก่อน โดยเฉพาะการยืนยันนี้เป็นเสน่ห์ของมนุษย์ทุกคนใครทำได้จะทำให้เป็นที่รัก เพราะเราเปิดฉากทักทายเขาด้วยรอยยิ้มก็คือส่งความรักนำหน้าไปก่อนนั่นเอง เมื่อความรักเกิดขึ้น จะพุดจา สนทนา หรือประสานงานใดๆจะทำได้ง่ายขึ้น

พวกเธอแม่พบพระนักสอนไม่ใช่แค่ปลุกเสก แต่ยังถามอีกว่า มีคาถาอะไรที่ทำให้ ร่ำรวยมั่งคั่งบ้างไหม จึงตอบพวกเธอไปว่า จำไว้เถอะหนูเอ๋ย ไม่เคยมีใครในโลกนี้ที่นั่งห้องคาถาอย่างเดียวไม่ทำมาหากินอะไรแล้วจะรวย หรือไม่มีใครที่ใช้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยไม่ลุกขึ้นทำมาหากินแล้วจะรวย แต่ชีวิตคนจะดำรงอยู่ได้ พอมี พอกิน พออยู่พอใช้ พอใจ อยู่เย็นเป็นสุขได้ต้องทำงาน

ถ้าหลวงพ่อกจะให้คาถาหลวงพ่อกจะให้ว่า งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข ทำงานให้สนุก เป็นสุขเมื่อทำงาน ท่องจำกันไว้เสีย เวลาใดเธอรู้สึกขี้เกียจหรือเบื่อหน่ายกับการทำงาน ก็จงท่องคาถานี้ เป็นเครื่องเตือนสติเตือนใจทันที จะได้มีกำลังใจ มั่นใจในการทำงาน

เมื่อทำงานได้ทรัพย์สินมาแล้วเวลาไปตามห้างให้ใช้สติระลึกไว้เสมอว่า ร้านค้าหรือห้างสรรพสินค้าทั้งหลายสร้างมาเพื่อตึงเงินลูกค้า พวกเขาจึงพยายามทุกทางที่จะทำให้ลูกค้าหลงใหลในสินค้าของเขาจนต้องควักเงินซื้ออย่างไม่รู้สึกละอายทรัพย์ที่หามาอย่างเหน็ดเหนื่อยลำบาก ทุกครั้งที่เห็นสินค้าชิ้นไหนแล้วชอบใจอยากได้ อยากซื้อให้ท่องคาถาไว้ว่า จำเป็นไหม

เมื่อได้สติขึ้นมาว่า สิ่งของเหล่านี้ยังพอมีใช้ที่บ้านหรือมีเหลือใช้ ก็ไม่ต้องซื้อ หากไม่มีสิ่งใด ก็ซื้อสิ่งนั้นไปใช้เท่าที่จำเป็น คาถาที่ว่าจำเป็นไหมนี้แหละใช้ได้กับทุกเรื่อง เช่น เธออยากจะทำวิทยุกลางคืน ก่อนจะตัดสินใจไปเที่ยวก็ถามตัวเองว่าจำเป็นไหม หากไม่จำเป็นก็ไม่ต้องไปเที่ยวหยุดพักผ่อนที่บ้านไม่ต้องเสียเวลา ไม่ต้องเสียเงินทอง

แม้แต่เวลาที่ใครชวนไปดื่มสุราก็ท่องคาถานี้เสียก่อนว่า จำเป็นไหม หากพิจารณาแล้วเห็นว่าสุราไม่มีความจำเป็นแก่ชีวิตเราแล้ว ก็หยุดดื่มทันทีหันไปดื่มน้ำมะขาม ดื่มน้ำมะพร้าว ดื่มน้ำกระเจียว ดื่มนม ดื่มน้ำส้มแทน

เอาละได้ของดีและคาถามหาลาภแล้วนำไปปฏิบัติรับรองได้ว่า พอมีพอกินพอใช้
พอใจอยู่เย็นเป็นสุขแน่ ทุกคนเปล่งเสียงสาธุออกมา ฉันก็เดินอ้าลาไปนั่งในห้อง
ผู้โดยสารเพื่อเตรียมเดินทาง เครื่องบินช้า เพราะทางกรุงเทพฯส่งข่าวมาว่ากำลังซ่อมทาง
เครื่องบินลงที่สุวรรณภูมิว่าจะขึ้นบินได้ก็เวลาสามทุ่มครึ่ง

บันทึกวันที่ 8 มิถุนายน 2550 เวลา 6.42 นาฬิกาเช้าตรู่

เส้นทางธรรมสัญจรตอนที่ 26

วันเสาร์ที่ 27 มกราคม 2550 พักที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอบางกรวย จังหวัด
นนทบุรี ฉันอาหารเช้าเสร็จ คุณโยมนิคมมารับไปแสดงธรรมที่สำนักสงฆ์แทนวันดี
เจริญสุข ซึ่งมีท่านมหาทวีป กตปุญโญ เป็นเจ้าสำนัก วัดนี้เป็นวัดที่เจ้าภาพครอบครั
เดียวเป็นผู้อุปถัมภ์บำรุงเริ่มตั้งแต่สร้าง ศาลา กุฏิสงฆ์ ถวายความสะดวกทุกอย่าง

พระมหาทวีป กตปุญโญ ได้นำปฏิบัติธรรมในวันเสาร์อาทิตย์เป็นประจำ เริ่มมีผู้มา
นอนวัดเพื่อการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังหลายคน วันนี้มีผู้มาฟังธรรมประมาณ 50 คน
ได้แสดงธรรมเรื่องพักวัดพักใจให้ฟัง เริ่มตั้งแต่ชี้แจงว่า ชีวิตของคนเรามีสองส่วน คือ
กายส่วนหนึ่ง จิตส่วนหนึ่ง

แต่ละวันเราบำรุงร่างกายด้วยอาหารสองมือบ้างสามมือบ้าง บางคนถึงห้ามือ ใส่เข้า
ไปเรื่อยๆตามความสะดวก แต่อาหารทางใจคือความสงบเย็นหรือการพักใจจากการปรุง
แต่ง บางคนอาจจะไม่ได้พบเลยในแต่ละวัน เฝ้าแต่คิดเรื่องราวต่างๆ ไม่รู้จักหยุดหย่อน
แม้แต่ฝันก็ยังตามไปครุ่นคิดอีกไม่หยุดไม่หย่อนเช่นกับตอนตื่นขึ้น

วันเสาร์วันอาทิตย์ กายพักจากการทำงาน แต่ใจยังเฝ้าคิดต่อไปอย่างไม่ยอมหยุด
เป็นอันว่าใจเหนื่อยแสนเหนื่อย หัวแสนหัวก็ยังไม่มีโอกาสรับอาหารใจ

การที่พุทธศาสนิกชนมีประเพณีนอนวัดเพื่อ สมาทานศีล ฟังธรรม สวดมนต์ และ
ภาวนา อยู่เป็นประจำย่อมนำให้ชีวิตด้านในคือจิตใจได้พัก เวลาสวดมนต์ไม่ว่าจะสวด
มนต์แปล หรือสวดมนต์แบบไม่ต้องแปล เมื่อใจจดจ่ออยู่กับเสียงแห่งการสวดมนต์นั้น
ก็เท่ากับได้พักใจไว้กับเสียงนั้น

ยิ่งเมื่อได้เจริญภาวนาด้วยแล้ว ก็นับได้ว่า ได้วางใจกับอารมณ์ที่ยกขึ้นมาเกี่ยวเกาะ ไม่ว่าจะเป็น ลมหายใจออกเข้า การเดินจงกรม หรือความเคลื่อนไหวใดๆ แห่งกาย สามารถนำมาใช้เป็นที่พักใจได้

การพบกับกัลยาณมิตร ได้คุยกันด้วยเรื่องที่เป็นสาระผ่อนคลายสบายจิต ก็ยิ่งทำให้ชีวิตดำเนินไปได้พักผ่อน ความเครียดอันเกิดจากความยึดถือเรื่องราวต่างๆ เอาไว้ก็ค่อยๆ ผ่อนคลายไปตามลำดับ แม้บางครั้ง เมื่อมาวัดจะมีงานต่างๆ ทำบ้าง แต่เป็นการทำที่สบายๆ เพราะเป็นการทำด้วยความผ่อนคลาย ด้วยความรู้สึกแห่งผู้ให้มากกว่าผู้รับ การทำงานก็กลายเป็นกิจกรรมพักผ่อนที่เรียกว่า เวชยาวัจมัย ซึ่งแปลว่า บุญสำเร็จด้วยการชวนชวายเป็นสิ่งที่ดีงาม

การนอนที่วัดเป็นการสืบทอดประเพณีอันดีของชาวพุทธเรื่องของการสมาทานอุโบสถศีล นอนบนพื้นแบบง่ายๆ นอนเท่าที่จำเป็น ได้มีโอกาสปรารภความเพียรได้มาก ได้ฝึกกำลังสร้างชุมชนคนใฝ่ธรรมขึ้น เป็นการสร้างความแข็งแกร่งอันตั้งอยู่บนรากฐานแห่งพระพุทธศาสนาที่มั่นคง

สมัยที่ชาวพุทธยังสมาทานอุโบสถศีลกันอย่างจริงจัง ปัญหาสังคมต่างๆ มีน้อย ปัญหาครอบครัวมีน้อย เพราะประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้ผ่านการฝึกฝนตนเอง รู้จักยับยั้งชั่งใจ จะทำ พูด หรือคิด สิ่งใด ไม่ผลิผลาม หรือกระทำการสิ่งใดไปโดยใจที่นำด้วยกิเลส แต่นำด้วยสติปัญญา รู้จักแยกแยะว่า อะไรดี อะไรชั่ว อะไร ควร อะไร ไม่ควร เมื่อสิ่งแวดล้อมดีๆ ยังมีให้เห็นอยู่เป็นประจำผู้ที่ต้องการจะสร้างสรรค์ความดีก็มีโอกาสแล้วได้เรียนรู้

การนำศีลธรรมกลับมาสู่โลกอีกครั้งหนึ่ง น่าจะเริ่มต้นด้วยการฟื้นฟูอุโบสถศีลให้เป็นประเพณีแห่งการพักกายพักใจอีกครั้งหนึ่ง หากแต่ละคนได้ตระหนักและมีประสบการณ์การสมาทานศีลแปลกันบ้าง จะทำให้สังคมสงบเย็นได้อย่างทั่วถึง เพราะเรื่องของการสมาทานศีลคือการเว้นจากความชั่วโดยตรง การทำบุญเป็นการสร้างความดีโดยตรง และการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ก็เป็นการฝึกมนุษย์ถึงรากฐานแห่งชีวิต

การมาพักวัดจึงเป็นพักพร้อมกันทั้งกายและใจ ก่อนจะออกเดินทางชีวิตต่อไปอย่างชุ่มชื่นและทรงพลัง

การสมาทานอุโบสถศีลเพียงอย่างเดียวจึงเป็นการเริ่มต้นสร้างสันติให้แก่ตนเอง
ครอบครัว สังคม ประเทศชาติและโลก ครอบคลุมกันไปในคราวเดียวกัน

แสดงธรรมเสร็จแล้ว ฉันเพล สนทนาธรรมอยู่สักครู่หนึ่งจึงได้เดินทางไปวัด
ชลประทาน ได้คุยกับญาติโยมที่รู้จัก คนโน้นบ้าง คนนี้บ้าง จนกระทั่งหนึ่งทุ่มได้รับ
นิมนต์ไปแสดงธรรมที่ศาลาฉันวัดชลประทานรังษย์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี แก่ผู้ที่มา
นอนวัดในโครงการชีวิตงามของท่านอาจารย์สุรศักดิ์ ซึ่งได้จัดขึ้นเป็นประจำในวันศุกร์
เสาร์และอาทิตย์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องทำงานทั้งอาทิตย์ได้มีโอกาส พักวัดพักใจ

ธรรมะที่แสดงแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมได้นำเอาอุโบสถศีล หรือศีลแปดที่ปฏิบัติ วันหนึ่ง
กับคืนหนึ่งมาอธิบายให้ฟังถึงประโยชน์ที่ผู้ปฏิบัติได้รับโดยตรงคือ เรื่องประหยัด เช่น
ศีลข้อหกงดเว้นจากการรับประทานอาหารในเวลาวิกาลคือ ไม่รับประทานอาหารมือ
พายหรือมือเย็น เป็นการประหยัดทั้งทรัพยากร เวลาและเงิน การไม่ลုပ်ได้ตัวของหอม
ก็เป็นการประหยัดเงินที่จะต้องซื้อเครื่องประเทืองผิว ประหยัดเวลาที่จะต้องตกแต่งเป็น
เวลานานๆ ประหยัดเสียง ประหยัดพลังงานที่ไม่ต้องขับร้องและประโคมดนตรี นอน
แบบง่ายๆบนพื้นก็ประหยัดเงินค่าพูกหรือที่นอนหนา และทำให้ได้รับประสบการณ์การ
นอนแบบสุขภาพอีกด้วย

ทุกคนได้ฟังแล้วก็สรุปว่า ศีลแปดก็คือการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง
ทีเดียว หลังจากสนทนาซักถามเรื่องราวต่างๆกันตามสมควรก็ได้แยกย้ายกันเข้านอน
เกือบจะสี่ทุ่ม

บันทึกเมื่อ วันที่ 9 มิถุนายน 2550 เวลา 18.11 น.

เส้นทางธรรมสังฆจรตอนที่ 27

วันอาทิตย์ที่ 28 มกราคม 2550 ตื่นนอนแต่เช้า ฉันอาหารเช้าแล้ว ไปเยี่ยมคุณป้า
ทิพวัลย์ ซึ่งเป็นมหาอุบาสิกาคนสำคัญ เป็นบุตรของพระคุณยาภักข์ สุวมันท์ อดีตเป็นผู้
พิพากษา เป็นปัญญาชนรุ่นแรกๆที่เข้าไปพบและให้ความสนใจงานสวนโมกข์ตั้งแต่ต้น
จนวาระสุดท้ายของชีวิต

คุณป้าทิพวัลย์ เป็นบุตรของท่าน รับมรดกธรรมตามรอยเท้าพ่ออย่างใกล้ชิด ได้
แปลงบ้านให้เป็นสถานที่เผยแผ่ธรรมะ พิมพ์หนังสือท่านอาจารย์พุทธทาสแจกตาม

ความสะดวก คัดแปลงบ้านส่วนหนึ่งเป็นหอสมุดธรรมโฆษณ์ รวบรวมหนังสือท่าน
อาจารย์พุทธทาสทุกชนิดที่เคยมีอยู่อย่างครบครัน กล่าวได้ว่าเป็นแหล่งสำคัญในการ
สืบค้นคว้าหางานท่านอาจารย์พุทธทาส ได้เป็นอย่างดี

เมื่อมาถึงบ้านคุณป้าก็ดีใจมาก ได้สนทนาธรรมและรายงานให้ทราบว่าได้ทำอะไร
ไปบ้างที่วัดพุทธปัญญา และกำลังตระเวนแสดงธรรมให้ครบแปดสิบครั้งเพื่อถวายเป็น
พระราชกุศลแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสที่พระองค์ทรงมีพระชนมายุ 80
พรรษา

คุณป้าได้ฟังการรายงานก็มีความสุขมาก เตรียมปัจจัยไว้ถวายค่าเดินทางและใช้จ่าย
ทำบุญตามอรรถาัยจำนวน 3000 บาท จัดเป็นใบย่อยจะได้ใช้จ่ายได้ง่าย คุณป้าเป็นคนที
ละเอียดจริงๆ แม้แต่ความสะดวกในการใช้จ่ายเงินก็พิถีพิถันมาก

เมื่อฉันเพลแล้วต้องรีบเดินทางกลับวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี
เพราะมีนัดไปแสดงธรรมเรื่องสติปัญญาอันสี่ประการให้นักเรียนจากโรงเรียนต่างๆหลาย
โรงเรียนได้มาฟังกันในวันอาทิตย์

เดินทางถึงวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ทันเวลาแสดงธรรม ท่าน
อาจารย์สุรศักดิ์ สุรญาโณ ได้แนะนำให้ผู้ฟังได้รู้จักแล้ว จึงได้เริ่มแสดงธรรมเรื่องสติปัญ
ญาอันสี่ประการได้อธิบายว่า การศึกษาธรรมที่แท้ ถูกต้อง ตรงประเด็นก็คือ การศึกษาสิ่งที่
ชีวิตของเราเอง

หัวใจสำคัญของสติปัญญาอันสี่ คือพระพุทธเจ้าสอนให้เราให้ความสนใจชีวิตที่แง่มุม
คือ ทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ทุกแง่มุมเรื่องกาย ซึ่งแบ่งเป็นกายกองและกายกุ กายกอง
คือทำความเข้าใจกายนี้ว่า ก่อกำเนิดเกิดมาจากกฎของธรรมชาติ ดำรงอยู่และสลายไป
ตามกฎของธรรมชาติ แห่งความเปลี่ยนแปลง ธาตุสี่คือ ดิน น้ำ ไฟ และลมเป็นพื้นฐาน
สำคัญของชีวิต กฎแห่งธรรมชาติได้สรรสร้างชีวิตโดยใช้กระบวนการเปลี่ยนธาตุตาม
ธรรมชาติเป็นอวัยวะต่างๆของชีวิต ซึ่งแต่ละอย่างไม่น่ายึดถือ ไม่น่าเอา ไม่น่ามี ไม่น่า
เป็น ไปยึดสิ่งใดด้วยความสำคัญมั่นหมายว่าตัวกูของกูเมื่อใด ความร้อนความหนักจะเข้า
มาเผาผลาญและกดทับถ่วงชีวิตให้หนักอึ้งทันที

กายอีกกายหนึ่งที่จะสร้างทุกข์มาให้กายกองคือกายกู คิดว่าอะไรเป็นของกู เกิดความหวง ห่วงอาลัย อยากให้เป็นไปตามความปรารถนา เมื่อไม่เป็นไปตามความปรารถนาก็เป็นทุกข์ ความเป็นไปของกายกอง ที่เคลื่อนคล้อยเลื่อนไหลไปตามธรรมชาตินั้นไม่เคยทำให้ใครเป็นทุกข์ ถ้าไม่มีความรู้สึก ว่า กู หรือของกูเข้าไปกำกับ การระมัดระวังกายกู จึงเป็นการบริหารกายกองให้เป็นไปตามธรรมชาติอย่างไม่มีควาททุกข์เข้ามาเกี่ยวข้อง

ประการที่สองคือ เวทนา คือความรู้สึก ชอบ ชัง เฉย เป็นความรู้สึกที่หมุนไปวนไปวนมากับชีวิตไม่หยุดหย่อน สุขหรือทุกข์ ก็ขึ้นอยู่กับความชอบชัง ทุกครั้งที่ความชอบชังเกิดขึ้นในใจ ความทุกข์จะติดตามมาทันที แต่ถ้าใจว่างจากความชอบชังเป็นปกติ ความทุกข์ก็ไม่ปรากฏ ความเฉยมิใช่เป็นความพ้นทุกข์แต่ความเฉย เป็นความเฉยที่มีโมหะ อวิชชาเป็นรากฐานผลอสติเมื่อไร พร้อมจะแกว่งใจไปทางชัณหรือขวาได้เสมอ ตราบใดที่ใจยังแกว่ง ตามแรงดึงดูดของ รูปเสียง กลิ่นรส โผฏฐัพพะและธรรมารมณ์ ความทุกข์ก็จะปรากฏอยู่ต่อไป

การทำสติปัญญาฐานคือให้ความสนใจเป็นพิเศษกับความรู้สึกชนิดนี้ เมื่อเราจับทางได้ว่า เป็นเพียงปรากฏการณ์ที่ผ่านมาแล้วผ่านไปเท่านั้น ใจก็ปกติเร็ว ความสงบก็จะเกิดขึ้นเหมือนต้นไม้ต้องแรงลม ต้องโอนเอนไปตามแรงลม ถ้าโอนเอนบ่อยๆอาจจะหักโค่นลงมาก็ได้ แต่หากรากแข็ง มันก็จะไม่โอนเอนและไม่หักแต่จะปกติ แม้โอนเอนบ้างเล็กน้อยมีความยืดหยุ่นดีก็จะสู้ปกติรวดเร็ว

การใช้สติคอยระวังเมื่อมองเห็น เมื่อได้ยิน เมื่อได้ดมกลิ่น เมื่อได้สัมผัส เมื่อได้ระลึกรู้ถึงด้วยความพอใจ แล้วกลับสู่ปกติโดยเร็ว จะไม่ตกเป็นทาสของสิ่งต่างๆจะอยู่กับสิ่งต่างๆด้วยความรู้แต่ไม่ตกเป็นเหยื่อของอะไรสักอย่าง

โลกของวัตถุนิยมและการบริโภคนิยม เป็นโลกแห่งการชั่วๆเวทนา หากไม่เคยเจริญสติจนรู้เท่าทันความรู้สึกประเภทนี้ จะถูกสิ่งต่างๆกระทบกระชากใจจนหาความปกติสุขแทบไม่พบเลยทีเดียว

ประการที่สาม สิ่งที่ต้องสังเกตพิเศษ คือจิตใจว่า ปกติ เศร้าหมอง ผ่องแผ้ว ท้อแท้ เบื่อหน่าย เหี่ยวแห้ง ชุ่มชื้น เบิกบานเป็นประการใด ฝ้าดูอย่างตรงไปตรงมา พบอย่างไร ก็เข้าใจอย่างนั้นรู้อย่างนั้น แล้วศึกษาเปรียบเทียบดูว่า สภาวะเช่นไร ที่โล่งโปร่งสบายดี

หรืออึดอัดขัดเคือง เมื่อเฝ้าศึกษาจนเข้าใจแจ่มชัด ก็พึงตระหนักไว้ว่า ปฏิบัติอย่างไร ใจดล่ง โปรงเบาสบาย ก็ปฏิบัติอย่างนั้น ความรู้อย่างนั้นเรียกว่า รู้จักแก่นแท้ของตนเอง ชัดเจนจนสามารถจัดการวางตนเองไว้ในสถานะที่ปลอดภัยและเป็นอิสรภาพได้ พึ่งตนเองในการออกจากทุกข์และแสวงหาความสุขได้

ประการที่สี่พิจารณาธรรม คือมองสิ่งทั้งหลายว่าเป็นธรรมชาติเท่านั้น กำลังเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย สร้างเหตุอย่างไร ออกผลมาอย่างนั้น ในจิตใจมีทั้งความดี ความชั่ว ขยันก็เกียจ จรมาเยี่ยมบ่อยๆ ก็ทำความเข้าใจว่า กุศล ก็รู้ว่ากุศล ก็เป็นแขกที่สำคัญ ที่จะต้องต้อนรับขับสู้จะอยู่นานก็ดีแต่ถึงเวลาที่ต้องไป เมื่ออกุศลเข้ามาก็เป็นแขกชนิดหนึ่งก็ต้องต้อนรับขับสู้อย่างดี เมื่อมาตามสมควรแก่เวลา ก็ขอเชิญกลับ

ทุกสิ่งทั้งที่รเข้าเยี่ยมชมใจ เป็นแขกแปลกหน้า เมื่อมาแล้วล้วนต้องไป ไม่ปล่อยให้ยู่เป็นเจ้าเรือน มองสิ่งทั้งหลายว่าผ่านมาแล้วผ่านไป แล้วกลับเข้าสู่ปกติ ไม่อยู่กับความเศร้าหมองชนิดใด เพราะพระพุทธเจ้าสอนเราว่า จิตแท้ๆบริสุทธิ์ เศร้าหมองบ้างเป็นครั้งคราวเมื่อแขกจรมาเท่านั้น

กิเลสทั้งหลายเป็นเพียงมายา ส่วนความปกติ ความสงบของจิต เป็นความจริงที่ดำรงอยู่ตลอดเวลา เสมือนฟากฟ้าที่เง็งว่างมันเป็นอยู่อย่างนั้นตลอดเวลา แต่บางเวลาเมฆคล้อยมาบังในช่วงสั้นๆแล้วเคลื่อนคล้อยต่อไป ฟากฟ้าก็กลับมาสดใสเหมือนเดิม

ใช้เวลาบรรยายธรรมสองชั่วโมงเต็ม ผู้ฟังทั้งเด็กวัยรุ่นและประชาชนชนทั่วไปให้การติดตามอย่างใกล้ชิด นั่งฟังด้วยแววตาที่แจ่มใสเพราะได้นำเอาเรื่องที่ทุกคนสัมผัสได้มาแล้วให้ฟัง เมื่อเข้าใจได้อย่างแจ่มแจ้งก็จะนำไปค่อยฝึกฝนไปเรื่อยๆจนกลายเป็นลักษณะนิสัยใหม่ที่เปี่ยมไปด้วยสติ ชีวิตก็จะพบกับความรุ่งเรืองดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า สติมโตะ สทา ภัททัง ผู้มีสติ เป็นผู้เจริญทุกเมื่อ

บันทึกเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2550 เวลา 9.35 น.

เส้นทางธรรมสังฆจรตอนที่ 28

วันที่ 30 มกราคม 2550 ฉันทอาหารเข้าที่วัดปัจฉิมทัศนแล้ว คณะธรรมสังฆจรได้เดินทางไปแสดงธรรมที่วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม โดยใช้เวลาเดินทางไม่นานนัก เพราะวิทยาลัยอยู่ในตัวเมืองมหาสารคาม

เมื่อพวกเราเดินทางมาถึงวิทยาลัยอาชีวศึกษา ทางวิทยาลัยแม่จะรับทราบว่าจะมาโครงการธรรมศาสตร์แต่สถานที่ยังไม่พร้อม ยังไม่ได้เตรียมนักศึกษาไว้เพราะทั้งครูทั้งนักศึกษาต้องเตรียมกิจกรรมต่างๆในเรื่องร้องรำทำเพลงเพื่อไปแสดงในงานเทศกาลเกมส์ที่จะเปิดภายในไม่กี่วันข้างหน้า ซึ่งสถานศึกษาส่วนใหญ่จะให้ความสนใจเรื่องนี้กันมากจนแทบจะไม่ต้องมีการเรียนการสอนทีเดียว

อย่างไรก็ตามอาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษาก็มีน้ำใจ เปิดห้องโสตทัศนศึกษาซึ่งบรรจุนักศึกษาประมาณเจ็ดสิบคนให้และนำนักศึกษาประมาณสองห้องเข้ามาฟัง แคนนี่กิจกรรมของเราก็เดินหน้าได้ทันที

เมื่อได้กล่าวนำให้ทราบว่า โครงการนี้มีความเป็นมาอย่างไรแล้ว จึงได้เริ่มบรรยายธรรม โดยชี้ให้เห็นความสำคัญของธรรมะว่ามีความสำคัญในทุกขั้นตอนของชีวิตเพราะธรรมะคือความถูกต้องที่ต้องนำมาใช้ชีวิตในทุกขั้นตอนเริ่มตั้งแต่ैयाวัย วัยรุ่น วัยกลางคน แม้แต่วัยชราล้วนต้องมีพระธรรมนำชีวิตทั้งสิ้น

ธรรมะที่เยาวชนวัยรุ่นควรติดไว้กับชีวิตก็คือ สติ ความระลึกได้ ก่อนทำ ก่อนพูด และก่อนคิด เมื่อพิจารณาว่า สิ่งที่ทำ พูด หรือคิด ไปแล้ว เป็นประโยชน์ก็พึงกระทำสิ่งนั้นบ่อยๆ ถ้าเป็นโทษต้องหลีกเลี่ยงให้ไกล

สิ่งที่ควรปฏิบัติบ่อยๆก็คือ ความรักเรียน ใฝ่ใจในการศึกษาเล่าเรียนที่จะหาได้ทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเพราะการศึกษาจะพัฒนาสมอง ความคิด จิตใจ ฝีมือ ความสามารถให้มากขึ้น ควรมีความพากเพียรทุ่มเทอย่างเต็มที่ในสิ่งที่ตนเองกำลังศึกษาศึกษาที่จะให้รู้จริงไม่ว่าเรื่องใดต้องเจาะลึกถักตักไม่ปล่อย คั่นคว้าจากแหล่งใดได้ก็เร่งรีบค้นคว้าแสวงหาอย่างจริงจังจนกระทั่งพบความสว่างกระจ่างอย่างแท้จริงในทุกด้านเป็นการได้รับการศึกษาต่อจากนั้นต้องพลิกแพลงปรับปรุงความรู้เพื่อนำไปใช้อย่างเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์

ส่วนสิ่งที่ไม่ควรกระทำในวัยเรียนคือ อบายมุข คือสิ่งที่จะทำให้ชีวิต ทรัพย์สินเวลาต้องเสียไปโดยเปล่าประโยชน์เพื่อง่ายต่อการจดจำจึงให้นักเรียนท่องพร้อมๆกันว่า พนัน กัญชา สุรา บุหรี่ ยาบ้า ยาอิ เป็นฝิ่นกินคน ทำให้ยากจน เป็นคนเหลวไหล ทรัพย์สินเสียหาย ร่างกายมีภัย ห่างไกลเสียได้สบายจริงเอ๋ย

นักศึกษาต้องกันด้วยความสนุกสนานจนจำขึ้นใจแล้วอธิบายเพิ่มเติมและสิ่งที่วัยรุ่น
ต้องระวังมากไปกว่าอธิบายคือ การลุ่มหลงระเริงตกหลุมรักตั้งแต่กำลังเรียนจะทำให้
เรียนได้ไม่เต็มที่ หรืออาจจะทำให้ปัญหาอื่นๆตามมาอีกมากมาย จึงต้องระวัง แม้หาก
ผลออกไปแล้วก็ต้องระมัดระวังไม่ให้ทำอะไรที่จะเกินเลยชีวิตนักศึกษาที่จะต้อง
รับผิดชอบการเรียน

หากพลาดพลั้งเสียเนื้อเสียตัวแล้ว พ่อแม่เสียใจ อาจจะต้องทำบาปเพราะต้องไปทำ
แท้ง หรือหากจะตั้งใจดูแลครรภ์ที่เกิดขึ้นมาอย่างไม่ตั้งใจก็ต้องทิ้งการเรียน หากมีลูก
ตั้งแต่ยังไม่พร้อมก็เท่ากับว่า ได้สร้างปัญหาอีกหลายปัญหาทิ้งเอาไว้และจะค่อยๆทวี
ความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ เมื่อกาลเวลาผ่านไป จึงต้องระวังเป็นอย่างยิ่งเวลาใครมา
คบหาทำให้สติฝีกฝอนอดทน รอได้คอยได้ เมื่อปัจจัยเครื่องเลี้ยงชีวิตมีพร้อมทุกอย่าง
แต่งงานถูกต้องตามประเพณี พ่อแม่พี่น้องก็ชื่นใจ

เมื่อชีวิตจบการศึกษามีงานทำ มีครอบครัวถูกต้องตามประเพณี เป็นที่ยอมรับของ
ญาติพี่น้อง ครอบครัวมีความสุขนับเป็นการเริ่มต้นชีวิตที่ดี เมื่อเริ่มต้นได้ดี
ประคับประคองชีวิตครอบครัวด้วยความซื่อตรง ออกกัณฑ์อดทนเรียนรู้และอภัยแก่กัน
เป็นนิสัยครอบครัวก็จะอบอุ่นเข้าเชิงสร้างคนรุ่นใหม่ที่ดีมีคุณภาพมีศีลธรรมให้แก่
ประเทศชาติบ้านเมืองต่อไป

ธรรมะจึงมีความสำคัญในการสร้าง กาย จิต สร้างชีวิต สังคมและประเทศชาติให้
พลอยมีความมั่นคงในที่สุด การที่นักศึกษาตั้งใจศึกษาอย่างดีทำหน้าที่ของนักศึกษาอย่าง
สมบูรณ์นับเป็นการปฏิบัติธรรมที่สำคัญ ผลจากการปฏิบัติธรรมจะเกิดขึ้นทุกขณะ เริ่ม
ตั้งแต่พ่อแม่ชื่นใจ ครูอาจารย์ชื่นใจ หากนักศึกษาไม่ซุกซนทำตนเหลวไหล ทะเลาะ
วิวาทก่อปัญหาสังคมก็เป็นสุข จึงขอให้ทุกคนจงจำไว้ว่า การปฏิบัติธรรมคือการทำ
หน้าที่ให้ดีที่สุดในทุกขั้นตอนของการดำเนินชีวิต

เมื่อบรรยายธรรมเสร็จแล้ว ต้องรีบเดินทางต่อไปบรรยายธรรมที่โรงเรียนดงน้อย ซึ่ง
มีผู้นิมนต์ไว้ ออกเดินทางจากตัวเมืองไม่ไกล อยู่แถวชานเมือง นักเรียนทั้งหมดประมาณ
สามร้อยคน เมื่อไปถึงได้เวลาเพล คุณครูจัดอาหารเพลถวายและเลี้ยงคุณณะที่ติดตาม
เวลาบ่ายโมงเริ่มบรรยายธรรม มีประชาชนมาฟังด้วยประมาณสามสิบคนนั่งฟังอยู่

ด้านหลังห้อง เป็นผู้ปกครองที่น่ารักร่วมทำกิจกรรมกับเด็กทุกด้าน เรื่องที่เน้นให้เด็กได้ทราบเป็นพิเศษก็คือเรื่องของการหนีห่างจากอบายมุขเพราะเป็นปัญหาที่ทำให้ตายตั้งคมชนบทอย่างรุนแรง ชาวบ้านทำงานหนักได้เงินมาก็ดื่มสุราเล่นไพ่เล่นหวยกันเสียหมด จึงสอนให้คิดใหม่ มีเงินทองต้องนำมาเลี้ยงชีวิตซื้อ นมดื่ม ซื้ออาหารรับประทานซื้อ เสื้อผ้าสวมใส่ และใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น

บรรยายธรรมเสร็จแล้วได้มอบเงินที่ญาติโยมฝากจากอเมริกาจำนวน 2100 บาทเพื่อเลี้ยงอาหารกลางวันนักเรียนทั้งโรงเรียนหนึ่งมื้อ จะเลี้ยงอะไรก็ได้ ทั้งเด็กทั้งคุณครูพากันดีใจเปล่งเสียงสาธุพร้อมกัน

เป็นอันว่าได้มาบรรยายธรรมให้อาหารทางใจและเลี้ยงอาหารทางกายแก่นักเรียนอย่างอิมหนกันทั้งโรงเรียนทีเดียว บรรยายธรรมและมอบเงินเสร็จแล้วเวลาล่วงไปประมาณสี่โมงเย็นจึงเดินทางกลับวัดปัจฉิมทัศน์ซึ่งอยู่ในตัวเมืองมหาสารคาม

บรรพทักเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2550 เวลา 6.35 น.

บันทึกธรรมสังยุตครั้งที่ 29

วันที่ 30 มกราคม 2550 เมื่อเสร็จการแสดงธรรมที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาและโรงเรียนดงน้อยแล้ว เดินทางกลับวัดปัจฉิมทัศน์ พักผ่อนสักครู่หนึ่ง มีผู้มาแจ้งว่า ได้ประสานงานทางวัดสว่างวาริไ้ นิมิต์ไปแสดงธรรมภาคค่ำเวลา 19.00 น. จึงได้ออกเดินทางไปวัดสว่างวาริกับผู้ที่มานิมิต์

ออกเดินทางจากตัวเมืองข้ามฝั่งแม่น้ำชีไปประมาณสิบห้านาที เข้าไปในหมู่บ้านซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ที่อยู่อาศัยของประชาชนเป็นระเบียบเรียบร้อย บ้านเพิ่งสร้างใหม่ๆผุดขึ้นมากมายประชาชนน่าจะมีรายได้สูงกว่าบริเวณอื่นๆ

พอเข้าประตูวัดก็พบกับพระอุโบสถหลังใหม่ใหญ่โต แต่ตกแต่งอย่างอลังการด้วยลวดลายต่างๆอย่างสุดฝีมือประหนึ่งว่า ช่างที่สร้างจะได้ฝากลายเอาไว้ให้คนรุ่นหลังได้ชม เป็นขวัญตาประหนึ่งว่าพิพิธภัณฑ์แห่งศิลปะพื้นบ้านอีสานทีเดียว ได้ทราบจากหนังสือที่แจกในงานฝังลูกนิมิตที่เพิ่งเสร็จไปเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2550 ว่า ราคาก่อสร้างทั้งหมด

20 กว่าล้านบาท นับว่า เป็นราคาที่สูงมากเอกรสำหรับราคาอุโบสถในบ้านนอกต่างจังหวัดอย่างนั้น

ตรวจสอบข้อมูลตามหนังสือที่แจกในงาน ได้พบการหารายได้โดยการนำเอาส่วนต่างๆของอุโบสถออกมาเป็นชิ้นๆให้เจ้าภาพที่ต้องการสร้างสิ่งนั้นๆได้จบกััน ซึ่งราคาแต่ละชิ้นตั้งแต่ประตู หน้าต่าง เสาและชิ้นส่วนอื่นๆล้วนมีราคาสูงลิ่ว บางชิ้นก็เจ้าภาพเดี่ยว บางชิ้นก็หลายเจ้าภาพ แต่ได้ร่วมกันสร้างจนเสร็จ

ในภาพมีนักการเมือง เริ่มตั้งแต่สังกัดพรรคความหวังใหม่จนมาถึงพรรคไทยรักไทย ซึ่งก็เป็นนักการเมืองหน้าเดิมแต่เปลี่ยนพรรคไปตามกระแสที่จะเป็นรัฐบาล โดยได้รับความรู้จากชาวบ้านว่า ทั้งชาวบ้านและนักการเมืองส่วนใหญ่จะคาดคะเนว่า การเลือกตั้งแต่ละครั้งพรรคไหนจะได้เป็นรัฐบาล ก็จะพากันเข้าสังกัดพรรคนั้นเพื่อให้รัฐบาลนำเงินมาพัฒนาสาธารณูปโภคที่ยังขาดแคลนอยู่ ซึ่งมองไปตามริมถนนที่นั่งรถผ่านแต่ละช่วงอำเภอหรือจังหวัด สิ่งที่พบว่าขาดแคลนมากคือน้ำ ซึ่งเป็นทรัพยากรพื้นฐานในการพัฒนาพื้นที่ที่เดียว

รอบๆอุโบสถท่านเจ้าอาวาส ได้ปลูกต้นไม้ไว้อย่างร่มรื่น แม้อุโบสถจะสดสวยแสดงถึงความเจริญในด้านวัตถุแต่ก็ไม่ทิ้งธรรมชาติคือต้นไม้ ศาลาที่แสดงธรรมอยู่ติดกับบ่อน้ำชิบรรายากาสดชื่นลมจากน้ำชีพัดเข้าในศาลาตลอดเวลา แม้ตัวศาลาจะได้รับการต่อเติมและซ่อมแซมอย่างดี มีพัดลมติดอยู่โดยทั่วไปแต่ไม่ต้องเปิดพัดลมก็สามารถรับความหนาวจากฝั่งชีได้เป็นอย่างดี

ริมศาลาทางวัดเปิดขายพระพุทธรูปและพระเครื่องหลายประเภท ราคาเป็นร้อยบ้าง พันบ้างตามแต่ที่จะกำหนด เงินขายพระนี่เองคงเป็นเงินก้อนมาพัฒนาเสนาสนะให้ดูแลสวยงามไปทั้งวัด การขายพระหรือขายพระเครื่องเพื่อนำเงินมาพัฒนาเสนาสนะหรือวัดฤภายในวัดนั้น เป็นเรื่องที่วัดต่างๆทั้งบ้านนอกและในเมืองทำกันอยู่โดยทั่วไปโดยไม่คิดอะไรมาก ชาวบ้านก็ไม่มีใครตำหนิ ทั้งๆที่ว่ากันตามเนื้อหาธรรมวินัยแล้วไม่ถูกต้องนักเป็นการนำพระพุทธรูปศาสนาเข้าหาระบบวัตถุนิยมเกินไป

เดินชมวัดอยู่สักครู่ประชาชนมาร่วมฟังธรรมกันล้นศาลา อย่างไม่น่าเชื่อเพราะ
 ประชาสัมพันธ์ไปไม่นานนัก แสดงถึงความสามัคคีเป็นปึกแผ่นของชาวบ้านในคุ้มวัดนี้
 ที่มีความใคร่ในธรรมตามสมควร เพราะท่านเจ้าอาวาสขยันแสดงธรรมพร่ำสอนดี

เจ้าอาวาสเล่าว่า ท่านเองเป็นคนตำบลนี้บวชที่วัดนี้แล้ว ไปเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯจบ
 มหามกุฏราชวิทยาลัยในระดับปริญญาตรีแล้ว คิดว่าอยู่กรุงเทพฯหลายปีก็ไม่มียะไร
 จริยงอกงามขึ้นมา เพราะการทำงานพระพุทธศาสนาในกรุงเทพฯ โดยเฉพาะในวัด
 ใหญ่ๆแทบจะไม่มียะไรใหม่ๆนอกจากสวดๆฉันๆรับปัจจัยไปวันหนึ่งๆเท่านั้น จึงคิดว่า
 การศึกษาทั้งฝ่ายบาลีเปรียญธรรม ห้าประโยคและศาสนศาสตร์บัณฑิตจากมหามกุฏราช
 วิทยาลัยที่จบมาน่าจะทำประโยชน์อะไรให้บ้านเกิดเมืองนอนได้ไม่มากนักน้อย

เมื่อเจ้าอาวาสรูปเก่ามรณภาพ ประชาชนนิมนต์ท่านเป็นเจ้าอาวาส ท่านก็รับปากจาก
 ชาวบ้านอย่างไม่ลังเล เก็บบริวารอำเภอกรุงเทพฯเมืองฟ้าอมร เดินทางสู่อีสานบ้านเกิด
 เมืองนอนด้วยจิตใจที่มีศรัทธาแรงกล้าที่จะใช้ความรู้พัฒนา วัดและประชาชนพร้อมๆกัน
 ไป

ท่านมีความพร้อมมากเพราะท่านเป็นพระนักศึกษา พระปริยัติธรรม พระกัมมัฏฐาน
 และพระนักเผยแผ่ คุณสมบัติทั้งสี่ประการนี้มีอยู่ในตัวท่านอย่างพร้อมมูลท่านจึงมีภาวะ
 ผู้นำที่สำคัญ ต่อมาได้รับการแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์และรองเจ้าคณะอำเภอตามลำดับ

เริ่มต้นท่านตั้งใจอบรมประชาชนด้วยธรรมะและภาวนามีได้ขาด จนประชาชนใน
 ชุมชนรักกันไม่ติดอบายมุข ตั้งใจทำมาหากินและไครธรรมเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งท่านได้รับ
 การสนับสนุนจากพระผู้ใหญ่และนักการเมืองท้องถิ่นเป็นอย่างดีท่านจึงสร้างทั้งชุมชน
 และสร้างวัดควบคู่กันไป

สืบกว่าปีที่ท่านจากกรุงเทพฯสู่ชนบท ท่านได้พัฒนาทั้งวัดและชุมชนได้อย่างเป็น
 รูปธรรม นับเป็นพระสงฆ์ที่ทรงคุณรูปหนึ่งที่มีชีวิตแนบสนิทอยู่กับประชาชน นั่งอยู่ใน
 หัวใจของประชาชนข้างวัดและหมู่บ้านใกล้เคียงอย่างน่าศึกษาสนใจ

นอกจากนี้ในด้านการเผยแผ่ ท่านใช้วัดของท่านเป็นศูนย์อบรมเยาวชนจาก
 สถานศึกษาต่างๆในเมืองมหาสารคามตลอดทั้งปี เป็นฐานส่งพระเณรไปสอนตาม

สถานศึกษาต่างๆอย่างต่อเนื่อง นับว่าได้ทำประโยชน์ ในฐานะเป็นศูนย์แห่งวัดและชุมชนได้เป็นอย่างดี

เมื่อได้เวลาแสดงธรรม ได้พิจารณาแล้วว่า ประชาชนทั่วไปเป็นผู้ใฝ่ธรรมอย่างมาก จึงได้นำเอาเรื่องการรักษาใจมาแสดงให้ฟัง ตามพระพุทธรูปที่ว่า ผู้ใดจะระวางจิตผู้นั้น จะพ้นจากบ่วงแห่งมาร และแต่ละวันพยายามเฝ้าสังเกตจิตว่าจะแสดงภาพออกมาสองอย่างเสมอคือ ฝ่ายดีก็จะบริสุทธิ์ตอนเช้า ช่วงตอนเที่ยง เกือบตอนบ่าย สบายตอนทำงาน เบิกบานตลอดเวลา

หากบางคราวใจอาจจะแปรเปลี่ยนไปเป็น หงุดหงิดตอนเช้า ก้าวร้าวตอนเที่ยง เคียดตอนบ่าย จะตายตอนทำงาน ฟุ้งซ่านตลอดเวลา ซึ่งเป็นเรื่องที่แปรไปเปลี่ยนมาอยู่เสมอ หากเรามีสติดี สามารถเข้าใจถึงเหตุปัจจัยทั้งของความบริสุทธิ์และเศร้าหมองแล้ว ก็จะเดินบนเส้นทางแห่งความบริสุทธิ์ คอยเฝ้าดูความเศร้าหมองที่จะจรมาเพียงครั้งคราวแล้วปล่อยผ่านไป

ใช้เวลาแสดงธรรมหนึ่งชั่วโมง ประชาชนส่งตัวแทนถวายปัจจัยบูชาธรรมจำนวนร่วมหนึ่งหมื่นห้าพันบาท เมื่อรับปัจจัยแล้ว ได้ให้พรและนำปัจจัยทั้งหมดมอบให้แก่เจ้าอาวาสเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในวัดต่อไป เพราะท่านที่ถวายอย่างนี้จัดว่าเป็นสังฆทาน แต่ทั้งเจ้าอาวาสและมรรคทายกได้ปฏิเสธ จึงนำไปถวายรองเจ้าคณะจังหวัดที่ไปนั่งรับฟังธรรมอยู่ด้วย ท่านรับไว้พร้อมกับกระซิบบอกว่า วัดที่นี้รวย ประชาชนข้างวัดส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินพอมหาวิทยาลัยมหาสารคามเข้ามาตั้งโกดังๆราคาที่ดินไร่ละหลายล้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็พากันรวยยกหมู่บ้านจึงทำทานได้มาก

จึงกราบเรียนท่านว่า กระผมตั้งใจว่าแสดงธรรมที่วัดไหนก็จะบำรุงวัดนั้น ขอให้ท่านอาจารย์รับไว้เถิดเพื่อผมจะได้ทำบุญสังฆทานใหญ่ตามที่ได้ตั้งใจไว้ เมื่อท่านฟังดังนั้น ท่านรับไปเป็นค่าใช้จ่ายค่าน้ำค่าไฟที่วัดปัจฉิมทัศน์ต่อไป

ก่อนเดินทางกลับได้สนทนากับท่านเจ้าอาวาสและประชาชนอีกกลุ่มหนึ่ง ทั้งเจ้าอาวาสและประชาชนนิมนต์มาฉันภัตตาหารเช้าในวันรุ่งขึ้น เห็นว่า สะดวกจึงรับนิมนต์เพื่อให้เจ้าอาวาสและชาวบ้านชื่นใจ วันนี้กลับถึงวัดก็จำวัดด้วยความอ่อนเพลียแต่มีใจเพราะได้แสดงธรรมทั้งวันตามปรารถนา

บันทึกเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2550 เวลา 9.24 น.

บันทึกธรรมสังฆจรครั้งที่ 30

วันที่ 30 มกราคม 2550 ออกจากวัดป่าจิมทสันน์ เวลาประมาณหกนาฬิกาสามสิบนาที เพื่อไปฉันเช้าที่วัดสว่างวาริและไปแสดงธรรมที่โรงเรียนเขาใหญ่วิทยาสรรค์ ตามที่ท่าน พระครูเจ้าอาวาสท่านได้นิมนต์ให้ไปแสดงธรรมให้เด็กๆ ฟังด้วย โรงเรียนนี้ท่านพระครู วัดสว่างวาริให้ความอุปถัมภ์ด้านปัจจัยในการทำกิจกรรมของนักเรียนอยู่

ตลอดเวลา

ในฤดูกาลเข้าพรรษาท่านส่งพระสงฆ์มาสอนธรรมศึกษาและส่งไปสอบความรู้ธรรม ศึกษาด้วย นับว่า ได้ปลูกฝังด้านพระพุทธศาสนาให้แก่เยาวชนได้เป็นอย่างดีและลึกซึ้ง ที่เดียว

พวกเราเดินทางไปทางทิศตะวันตกของวัดใช้เวลาไม่นานนักก็ถึงโรงเรียน มีนักเรียน ไม่มากนัก ทางโรงเรียนกำลังเตรียมตัวอบรมลูกเสือให้แก่เด็ก เมื่อเดินทางไปถึง ท่าน ผู้อำนวยการและครูมาต้อนรับและนำเด็กมารับฟังอย่างพร้อมเพรียง ใช้เวลาแสดงธรรม ประมาณหนึ่งชั่วโมง โดยได้ปลูกเร้าให้นักเรียนมุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียนเพื่อการ พัฒนาตนเอง สร้างโอกาสชีวิตให้แก่ตนเอง ยังมีการศึกษามากเท่าไร โอกาสของชีวิตก็ เปิดมากขึ้น

ชีวิตมีค่ามาก พ่อแม่ให้โอกาสแก่เราได้เพิ่มคุณค่าให้ตนเอง จงรักชีวิตที่ได้มานี้อย่า นำไปใช้ในทางที่ผิดอย่าปิดทางชีวิตด้วยการกระทำชั่วให้ตนใส่ตนเอง และสิ่งที่วัยเรียน ต้องระวังเหมือนกันหมดคือ อย่าเข้าใกล้อบายมุขเป็นอันขาด ไม่ว่าจะเป็นการดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การเสพยาบ้า ล้วนทำลายตนเอง ทำลายทรัพย์สิน ทำลายชีวิต ทำลาย อนาคต ทำลายความหวังของพ่อแม่และครูอาจารย์ ฉะนั้นชีวิตต้องเติบโตอย่างมีคุณภาพ เมื่อศึกษาธรรมะแล้วนำไปเตือนจิตเตือนใจเสมอว่า เรามีธรรมะ เราอยู่กับธรรมะ และ ธรรมะย่อมคุ้มครองเรา

แสดงธรรมเสร็จแล้ว ทางโรงเรียนได้ถวายปัจจัยบูชาธรรม ได้รับปัจจัยแล้ว นำครู อาจารย์กรวดน้ำ นั่งสมาธิถวายพระพร เสร็จพิธีแล้วก็มอบเงินที่ได้รับนั้นคืนแก่ท่าน

ผู้อำนวยการและทำบุญเพิ่มเติมไปอีกเพื่อใช้จ่ายในการพัฒนาเยาวชนของโรงเรียนนี้ต่อไป

เนื่องจากมีนัดไว้ว่า จะไปแสดงธรรมต่อที่โรงเรียนบ้านแก่น้อย เป็นโรงเรียนประถมศึกษาเล็กๆมีนักเรียนประมาณหนึ่งร้อยกว่าคน ท่านผู้อำนวยการได้ไปฟังธรรมคราวที่แสดงธรรมที่โรงเรียน ดงน้อย จึงนิมนต์มาแสดงบ้าง ได้มาแสดงธรรมด้วยความยินดี

เด็กเล็กๆน่ารัก คุณครูเล่าให้ฟังว่า เด็กหมู่บ้านนี้ยากจน พ่อแม่ไปทำงานในเมืองหรือกรุงเทพฯที่ห่างไกลๆให้อยู่กับตาชายที่แก่ชรา เป็นหมู่บ้านที่บ้านแตกมากที่สุดครูจึงต้องทำหน้าที่ของพ่อแม่ด้วยไปในตัวจะต้องดูแลทุกอย่างรวมทั้งอาหารกลางวันจัดให้เด็กๆรับประทานอย่างทั่วถึง

เดินทางไปถึงโรงเรียนเป็นเวลาเพลพอดี ทางตรงเรียนได้จัดอาหารเพลถวายและเลี้ยงดูบรรดาคณะที่ติดตามไปอย่างอิมหนาสำราญ ด้วยอาหารพื้นบ้านที่รสชาติแซบถึงใจ ขณะนั้นหอมและดอกมะม่วงข้างโรงเรียนกำลังออกมาเต็มที่จะขอให้ครูไปเด็ดมาจิ้มแจ่วสักสองสามยอด ทั้งดอกและใบจิ้มแจ่วรสชาติดีมาก

คุณธีระซึ่งมีพื้นเพเป็นคนจีนที่เติบโตในตลาด ไม่เคยรับประทานของพื้นบ้านอย่างนี้ก็ทึ่ง รู้สึกว่าพระอาจารย์มาอยู่ทางอีสานได้สบายมองไปทิศไหนอาหารทั้งนั้น ที่สำคัญชอบแน้มผักเจอฟักส่วนใหญ่มักจะแน้มได้และเป็นผักดีเพราะเป็นผักปลอดสารพิษ

นักเรียนเล็กส่วนใหญ่เลยสอนเรื่องการกราบ การไหว้ที่ถูกต้องและนำนักเรียนออกมาสาธิตเป็นที่ถูกใจสนุกสนานกันทั่วหน้า สายตาและรอยยิ้มแจ่มใสมีความสุขตลอดเวลาฟังธรรมทั้งๆที่รู้ว่า มีความทุกข์แฝงเร้นอยู่มาก ดูไปก็สงสารจับใจในรอยยิ้มที่ไร้เดียงสากับสภาวะที่ทุกข์ทรมานที่กำลังหมลอมเธอให้เติบโตขึ้นมาอย่างแข็งแกร่ง

ขณะที่แสดงธรรมอยู่นั้นได้ทราบข่าวด่วนมาจากโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาว่าพร้อมแล้วที่จะจัดนักเรียนฟังธรรม คุณธีระ ชิวะเกรียงไกร ใจถึงบอกรอเดี๋ยวเดียวจะรีบไปเมื่อแสดงธรรมเสร็จแล้วมอบเงินให้แก่โรงเรียนจำนวนหนึ่งพันบาทเพื่อเลี้ยงอาหารกลางวันแก่นักเรียน

ออกจากโรงเรียนบ้านเก่าน้อยบึงไปอำเภอชื่นชมใช้เวลาเดินทางสองชั่วโมงถนนว่าง
ขับรถใช้เวลาได้ดี แต่ป้ายชื่อทางเข้าตรงเรียนเล็กเลหายากทางเข้ายากพอสมควร เมื่อไปถึง
โรงเรียน ทั้งครูและนักเรียนต่างรอรับอยู่แล้ว โรงเรียนชื่นชมวิทยาคารเป็นโรงเรียน
ใหญ่ประจำอำเภอ นักเรียนประมาณห้าร้อยคน คุณครูและนักเรียนลงมาฟังธรรมกัน
ทั้งหมดใช้เวลาแสดงธรรมหนึ่งชั่วโมง

เสร็จจากการบรรยายธรรมแล้วทางโรงเรียนถวายปัจจัยแล้วนำถวายพระพร เสร็จพิธี
แล้วมอบปัจจัยคืนให้แก่โรงเรียนไว้ใช้จ่ายทำกิจกรรมต่อไป

ออกจากชื่นชมวิทยาคารมุ่งกลับมหาสารคามเพื่อไปแสดงธรรมที่วัดคงน้อยเวลา
หนึ่งทุ่ม

เดินทางมาถึงวัดคงน้อยเวลาประมาณหกโมงเย็นชาวบ้านจัดอาหารเลี้ยงคณะที่
ติดตามอย่างอิมหนา สำหรับพระสงฆ์ก็ได้แนมน้ำมะขามใส่น้ำแข็งอย่างชื่นใจ จากนั้นก็
ได้สวดมนต์ไหว้พระรับศีล สนทนาธรรมส่วนใหญ่เล่าให้ฟังเรื่องการดำรงชีวิตใน
ประเทศอเมริกาตามที่ชาวบ้านอยากทราบและปิดท้ายด้วยเศรษฐกิจพอเพียงที่จะต้องใช้
วัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาเป็นแกนนำ

เสร็จแล้วนำญาติโยมทำสมาธิแผ่เมตตา กว่าจะเดินทางกลับถึงวัดปัจฉิมทัศน์ก็เป็น
เวลา 22 นาฬิกา อาน้ำอาบท่าแล้วกลับไปด้วยความอ่อนเพลียแต่ทว่าสุขใจเป็นที่สุดที่
ใช้เวลาอย่างคุ้มค่าทั้งวัน

บันทึกเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2550 เวลา 6.40 น.

บันทึกธรรมสังฆจรตอนที่ 31

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2550 ฉันทภัตตาคารเช้าเสร็จแล้ว ก็เดินทางไปแสดงธรรมที่
โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม ซึ่งเป็นโรงเรียนที่คุณครูหลายคนได้นำเอาธรรมะมาใช้ในการ
ฝึกฝนอบรมนักเรียนในหลายๆเรื่องเช่น เรื่องระเบียบวินัย นักเรียนที่ประชุมกัน
หลายร้อยคนจะยืนพร้อมกันก่อนแล้วค่อยนั่งลง

เมื่อนักเรียนนั่งลงแล้วจึงกราบพร้อมกันได้สวย ได้ทั้งระเบียบวินัยและความ
อ่อนโยนไปในตัว การนั่งพับเพียบ คุณครูก็สอนได้ดี นั่งสวย เด็กมกๆนั่งกันเป็นแถว
ยาวดูแล้วงามตายิ่งนัก

คุณครูให้เด็กสวดมนต์กันก่อนแล้วสมาทานศีล พิจารณาเห็นว่าเด็กนักเรียนมีความพร้อมจึงสอนเรื่องการลูกการนั่งอย่างรู้ตัวทั่วถึง เป็นไปอย่างช้าๆ ห้าจังหวะที่เคยสอนเยาวชนในค่ายคุณธรรมที่วัดอุโมงค์มาก่อน เป็นการลูกนั่งอย่างมีสติ เพื่อเตรียมการเจริญสติอย่างรู้สีกตัวทั่วถึงในทุกจังหวะ

เมื่อเด็กลูกนั่งห้าจังหวะได้พร้อมเพรียงกันแล้ว จึงได้สอนเรื่องการระวังใจง่ายๆ เป็นทำนองที่สอดคล้องกันว่า ใจดี บริสุทธ์ตอนเช้า ขาวตอนเที่ยง เหลืองตอนบ่าย สบายตอนทำงาน เบิกบานตลอดเวลา หากรักษาใจให้ได้แบบนี้ ก็จะมีความสุขสบายทั้งวัน

เมื่อใจมีความสุขสบายทั้งวัน จะทำอะไรก็พลอยสบายไปด้วย ไม่ว่าจะทำงานหรือเรียน หรือทำสิ่งใดๆ ผลของการกระทำก็จะออกมาดี การกระทำในขณะที่จิตบริสุทธ์ดีนี้ เป็นการกระทำที่มีคุณค่าในตัวเองเพราะทำไปได้ประโยชน์ครบถ้วนไปทั้งกายและจิต

ขณะเดียวกันก็ต้องระวังเหมือนกันว่า ใจเราอาจจะเปลี่ยนไปสู่ความเศร้าหมองได้จึงต้องระวังไว้ว่าหากใจร้ายเข้ามาต้องใช้สติรู้ทันสกัดไว้ จึงต้องให้คาถาสำหรับตรวจสอบและรับมือกับใจร้ายไว้ก่อน

ใจร้ายจะมีลักษณะ หงุดหงิดตอนเช้า ก้าวร้าวตอนเที่ยง เคียดตอนบ่าย จะตายตอนทำงาน ฟุ้งซ่านตลอดเวลา

เพื่อเสริมความมั่นใจให้นักเรียนท่องจำช้าๆ หลายครั้งเป็นการภาวนาไปในตัวด้วย เพราะเวลาที่เรเอาใจไปผูกไว้กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างแนบสนิทเป็นการภาวนาที่สำคัญ ที่ทุกคนทำได้ โดยผูกใจไว้กับคำพูด บทวิดีๆ สักสองสามคำก็ได้ตามสะดวก

บางแห่งเขาใช้ประจำหนึ่งร้อยแปดเม็ดนับไปๆ มาๆ จนขึ้นใจ ใจจดจ่ออยู่ตรงนั้นไม่หนีไปไหน การที่จิตไม่ยอมเคลื่อนไปไหนนั่นแหละคือจิตเป็นสมาธิ เวลาหนูๆ กวาดขยะ ชักผ้า ถูบ้าน ทำงานบ้าน หากวางใจไว้กับสิ่งที่กระทำก็จะทำให้จิตเป็นสมาธิเช่นกัน

สอนเรื่องการรักษาจิตแบบง่ายๆ ให้เด็กป.5 และป.6 เสร็จแล้ว ก็นำเด็กถวายพระพรแก้ในหลวงด้วยการนั่งสมาธิวาดภาพในหลวงลงบนหัวใจแล้วเขียนว่า พวกเรารักในหลวงสัญญาว่าจะเป็นพสกนที่คิของพระองค์ตลอดไป

เมื่อถวายพระพรเสร็จเด็กพากันกล่าวถวายสังฆทานและกรวดน้ำเป็นการทำบุญอย่างครบวงจร นำเด็กรับพรเสร็จแล้วก็ฉันทัดอาหารเด็กนำอาหารมานั่งรับประทานอย่างเป็นระเบียบ ฉันทัดอาหารเสร็จแล้วรีบเดินทางต่อไปยังอำเภอโกสุมพิสัยเพื่อแสดงธรรมที่ โรงเรียนโกสุมพิทยาศรรค์และวัดหนองบอนต่อไป
บันทึกเมื่อ 29 มิถุนายน 2550 เวลา 10.43 น.

บันทึกธรรมสังฆจรตอนที่ 32

ออกจากเมืองมหาสารคามใช้เวลาเดินทางประมาณหนึ่งชั่วโมงกว่า ก็ถึงโรงเรียนโกสุมพิสัยประชาสรรค์ นับเป็นโรงเรียนใหญ่ ที่มีนักเรียนจำนวนมาก โรงเรียนจัดเป็นระเบียบเรียบร้อยดี สดกับเป็นโรงเรียนประจำอำเภอ

ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการมาต้อนรับและนำไปยังศาลาฟังธรรม ประจำโรงเรียน ซึ่งจัดไว้ในป่าไม้สักและปามะม่วงสลัดกัน

ครั้งแรกอาจารย์ฝ่ายวิชาการพยายามที่จะ ให้จัดพิธีแสดงพระธรรมเทศนาแบบเต็มรูปแบบ แต่ก็อธิบายให้ฟังว่า การแสดงธรรมเต็มรูปแบบนั้นต้องมีอุปกรณ์และพิธีรีตองมากขอแสดงธรรมแบบบรรยายดีกว่า ง่ายดี

นักเรียนที่โรงเรียนจัดมาฟังล้วนเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ประมาณชั้นมัธยมปีที่ 4 และ 5 ตามลำดับ นักเรียนทุกคนตั้งใจฟังธรรมเป็นอันดี เรื่องที่แสดงส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับวัยรุ่น โดยฝึกฝนให้ดูใจของตนเองให้มากกว่า มีอะไรที่ทำอันตรายแก่จิตใจบ้าง

อันตรายในทางจิตใจที่เห็นได้ง่ายก็คือ สิ่งที่ทำให้ใจเศร้าหมอง ไม่ปกติ ไม่มีพลังในการศึกษาเล่าเรียนหรือทำงานได้ดีเท่าที่ควร เช่นใจที่ถูกความรักรบกวน ถูกความเกลียดรบกวน ถูกความฟุ้งซ่านรบกวน ถูกความแข็งรบกวน ถูกความสับสนรบกวน

ต้องสังเกตให้ดี ๆ หากเจออย่างนี้จะไม่มีพลังพอที่จะก้าวต่อไปในอนาคต เมื่อตรวจสอบพบแล้วก็ต้องหาทางออกไปจากวังวนแห่งความยุ่งยากนี้ไปสู่จิตเสรี ที่ประกอบไปด้วย ความมั่นคง ความบริสุทธิ์ ความพร้อมที่จะทำงาน และความอ่อนโยน

เมื่อจิตใจดี มีอิสระที่จะคิด ไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของกิเลสและสิ่งแวดล้อมก็จะเห็นความจริง ว่าอะไรเป็นอะไร มองเห็นสิ่งใดเป็นคุณว่าเป็นคุณ และมองสิ่งใดเป็น

โทษว่าเป็นโทษ ไม่เห็นผิดเป็นชอบ ไม่เห็นกงจักรเป็นดอกบัว ไม่เห็นความชั่วเป็นความดี จัดสรรคชีวิตได้อย่างถูกต้องครบถ้วนทุกกระบวนการ

การเข้าใจชีวิตรอบด้านอย่างนี้จะทำให้ชีวิตเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพและปลอดภัย จากสิ่งแวดล้อมที่มีทั้งคุณและโทษ เมื่อใช้สติปัญญาไตร่ตรองอย่างดี ก็จะรู้จักแยกแยะ ความคิดความชั่ว ออกจากกันได้และเลือกสรรดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัย

เมื่อบรรยายธรรมเสร็จคณะครูและนักเรียน ได้พากันนำเงินบูชาธรรมมาถวาย จำนวน 2700 บาท เมื่อรับเงินบูชาธรรมตามประเพณีแล้วก็ให้พรแก่นักเรียน เมื่อพิจารณาเห็นว่านักเรียนโรงเรียนนี้ ตั้งใจฟังธรรมเป็นอย่างดี เลยมอบเงิน 2700 บาทคืนแก่โรงเรียนและเพิ่มเงินอีก 300 บาทเพื่อให้ครบสามพันบาท เพื่อให้โรงเรียนได้ทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเป็นคนดี มีคุณธรรมและศีลธรรมอันดีต่อไป

เมื่อจบรายการธรรมสังฆจรที่โรงเรียนโกสุมพิสัยประชาสรรค์แล้ว ได้เดินทางต่อไปที่วัดหนองบอนเพื่อแสดงธรรมในงานบุญข้าวจี ซึ่งประชาชนมาทำบุญกันมากคงไม่ต่ำกว่า 500 คน

วัดนี้เป็นวัดที่บรรยากาศดี อยู่ใกล้บึงน้ำขนาดใหญ่ ประชาชนทำการเพาะปลูกรอบๆ ริมบึงนั้น วัดมีถาวรวัตถุมาก สร้างเป็นระเบียบเป็นแถวเป็นแนว ศาลาที่ใช้แสดงธรรมเป็นศาลาขนาดใหญ่แต่พุทธศาสนิกชนก็มาทำบุญกันจนเต็มศาลาแสดงว่า ท่านเจ้าอาวาสได้ปลูกฝังศีลธรรมให้แก่ประชาชนที่นี่ไว้เป็นอย่างดี

แสดงให้เห็นว่า การเป็นเจ้าอาวาสในชนบทต้องเป็นผู้นำ ที่มีความมั่นคงในการนำประชาชนไปสู่ความดีงาม ร่วมสุข ร่วมทุกข์กับประชาชนในทุกสถานการณ์ ความเจริญเติบโตของวัด จึงเจริญเติบโตมาจรกศรัทธาของประชาชนอย่างแท้จริง

ก่อนจะแสดงธรรมได้พบครอบครัวอดีตมหาจบบมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยมา เป็นครูอยู่ที่อำเภอโกสุมจนเกษียณ ภรรยาก็เป็นครู ทั้งคู่สนใจธรรมะเพราะมหาไสวเป็นมหา มาก่อน เมื่อเกษียณแล้วทั้งคู่ก็มาเปิดร้านขายของเล็กๆน้อยๆแก้เหงา แต่พอเริ่มทำก็ปรากฏว่านอกจากจะคลายเหงาแล้ว ยังมีรายได้เป็นกอบเป็นกำอีกด้วย ส่งลูกสาวสองคนเรียนจบปริญญาโท มีงานทำเป็นฝั่งเป็นฝา

ทั้งสองตายายมีความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา อุปถัมภ์บำรุงวัดหนองบอน และวัดใกล้เคียงเป็นอย่างดี เวลาที่มีพิธีกรรมสำคัญอย่างนี้ก็ทำหน้าที่เป็นมรรคทายกได้เป็นอย่างดี เห็นแล้วอนุโมทนาที่ทั้งสองคนได้นำเอาธรรมะไปพัฒนาชีวิตจนได้รับผลเป็นความสุขความเจริญรอบๆด้าน

เมื่อเห็นว่าประชาชน มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดียิ่ง ก็ได้แสดงธรรมเป็นกำลังใจให้แก่พุทธศาสนิกชนเหล่านั้น เพื่อพวกเขาจะได้พัฒนาชีวิตและพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งอยู่แล้วให้เข้มแข็งต่อไป

เรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับชาวบ้านที่นี่ คือวิถีชีวิตจริงๆของเขา พวกเขามีเศรษฐกิจพอเพียง พอเลี้ยงชีวิต มีทรัพยากรพอเพียงที่จะสร้างผลผลิตต่างๆออกมาเลี้ยงดูครอบครัวและคนในชุมชน มีศีลธรรมและศาสนธรรมที่พอเพียงแก่การสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นภายในชุมชนของเขา มีสติปัญญาพอเพียงที่จะหล่อเลี้ยงจิตใจให้ดำรงอยู่อย่างมีความสุข แม้วัตถุจะไม่พุ่มเฟือยเหลือเฟือจนเกินไป เข้าตำรา พอมี พอกิน พออยู่ พอใช้ พอใจ อยู่เย็น เป็นสุข

แสดงธรรมแล้ว ท่านมหาไสวเป็นตัวแทนถวายปัจจัยบูชาธรรมประมาณเจ็ดพันบาท รับมาด้วยความซาบซึ้ง แล้วชวนประชาชนกรวดน้ำรับพร ถวายพระพรแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสที่พระองค์ทรงมีพระชยมาอยู่ 80 พรรษา จากนั้นประชาชนร่วมกันร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีดังกระอี่มก้องศาลาหลังใหญ่ชวนให้เกิดปิติที่ได้เห็นประชาชนชาวชนบทตั้งมั่นใน ชาติ ศาสนาและองค์พระมหากษัตริย์อย่างมั่นคง

เสร็จการแสดงธรรมแล้วจึงอำลา พระสงฆ์และประชาชนเดินทางกลับวัดปัจฉิมทัศน์ บันทึกลงเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2550 เวลา 16.10 น.

บันทึกธรรมสังฆจรตอนที่ 33

เนื่องจากระยะเวลาที่ไปออกรายการธรรมสังฆจรนั้น เป็นเวลาที่ใกล้และตรงกับช่วงที่จังหวัดมหาสารคาม รับเป็นเจ้าภาพจัดกีฬาเยาวชนที่ชื่อว่า ตักศิลาเกมส์ ซึ่งเยาวชนจะเดินทางมาจากทุกจังหวัดของประเทศไทย โรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างๆทั้งอยู่ในตัวเมืองมหาสารคามเองและอยู่อำเภอรอบนอกย่อมต้องเข้ามาเป็นเจ้าภาพร่วมกัน โดย

การแสดงกิจกรรมต่างๆ หรือ ผู้ที่เป็นครูอาจารย์และผู้บริหารการศึกษาต้องซื้อเสื้อที่ทางจังหวัดจัดทำขึ้นแบบต้องซื้อเกมบังคับเพื่อการระดมทุนจัดงานตัวละครหลายร้อยบาททีเดียว

วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2550 ตามกำหนดเดิมจะต้องแสดงธรรมที่ โรงเรียนหนองเหล็กศึกษาในตอนเช้า และบ่ายจะเป็น โรงเรียนกุศรังประชาสรรค์ แต่เนื่องจาก ครูอาจารย์และเด็กต้องติดการเตรียมงานตักศิลาเกมส์ จึงต้องของด เป็นอันว่าเวลาเช้าก็มีเวลาพักทำหนังสือและเตรียมตัวด้านอื่นๆกันต่อไป

ฉันเพลเสร็จแล้วก็ออกเดินทางมุ่งหน้าไป โรงเรียนกุศรังประชาสรรค์ภาคบ่าย เนื่องจากหลายคนไม่เคยเดินทางมาทุระถวนี่มาก่อน การเดินทางก็ต้องหยุดถามคนผ่านทางเป็นระยะๆ เพื่อความแน่ใจ

ช่วงนี้เป็นช่วงปลายฤดูหนาวอย่างเข้าฤดูแล้ง มองไปบริเวณริมทางจึงเห็นแต่ลอมฟางที่ชาวบ้านเก็บไว้เลี้ยงวัวควาย ผืนนาทั่วไปแห้งแล้ว น้ำในบึงต่างๆพากันแห้งเหือดลงตามลำดับ อ่างเก็บน้ำใหญ่ๆที่เคยบรรจุน้ำไว้มากมายก็พากันกันแห้งขอด วัวควายที่เลี้ยงกลางทุ่งเริ่มผอมลงเพราะขาดน้ำขาดหญ้า แต่ชาวบ้านก็มีอาชีพเลี้ยงวัวกันเป็นลำเป็นสันพยายามอย่างสุดความสามารถที่จะใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดกันมาแต่โบราณที่จะเผชิญหน้าและแก้ปัญหาอุปสรรคให้ผ่านพ้นไปแต่ละครั้งอย่างน่าชื่นชม

ในที่สุดคณะของเราก็เดินทางถึง โรงเรียนกุศรังประชาสรรค์โดยสวัสดิภาพ เมื่อไปถึงโรงเรียนได้รับการต้อนรับอย่างดีจากครูอาจารย์และท่านผู้อำนวยการซึ่งดูท่าทางยังหนุ่มอยู่มาก อายุคงไม่ถึง 40 ปี เห็นแล้วรู้สึกชื่นชมผู้บริหารการศึกษาระดับสูงขึ้นไปที่ส่งครูหนุ่มๆมาทำงานในถิ่นห่างไกลอย่างนี้

จากการพูดคุยสนทนากันก็ทราบว่า ท่านผู้อำนวยการเป็นใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษาและมีความคิดดีเหมาะสมกับการเป็นนักพัฒนาทีเดียว คุยกันไปจนถึงบ่ายโมงกว่าๆ รองผู้อำนวยการก็มานิมนต์ไปอบรมนักเรียนที่เตรียมไว้ดีแล้ว

ท่านผู้อำนวยการกรุณามาส่งพระสงฆ์และทีมงานธรรมสังฆจรจนถึงที่บรรยายธรรม กล่าวคำแนะนำวิทยากรและกำชับนักเรียนว่าให้ตั้งใจฟังแล้วก็ขออนุญาตนำนักเรียนม.ปลายส่วนหนึ่งเดินทางเข้าตัวเมืองเพื่อร่วมซ้อมพิธีเปิดตักศิลาเกมส์ต่อไป

นักเรียนชั้นมัธยมต้นให้ความสนใจการอบรมดีมาก นำให้ทุกคนท่องคาถาไล่ผีว่า พนัน
กัญชา สุรา บุหรี่ ยาบ้า ยาอี เป็นฝิ่นกินคน ทำให้ยากจน เป็นคนเหลวไหล ทรัพย์สิน
เสียหาย ร่างกายมีภัย ห่างไกลเสียได้ สบายจริงเอ๋ย

ให้นักเรียนท่องจำจนขึ้นใจ กันอย่างสนุกสนานแล้วอธิบายความหมายทีละข้อตั้งแต่
การเล่นการพนัน ก็ถามเด็กๆว่า เล่นการพนันเป็นไหม เด็กๆตอบว่า ไม่ใช่ เมื่อถามว่า
เล่นไพ่เป็นไหม เด็กๆตอบว่าเล่นเป็น

เมื่ออธิบายว่า เล่นไพ่นั้นแหละคือการเล่นการพนัน เด็กก็ตอบว่า ไม่ใช่การพนันเป็น
การเล่นแบบสนุกๆ

เมื่อถามว่า ทำไม

เด็กตอบว่า เพราะไม่เสียเงิน ใครแพ้ก็คืนน้ำน้ำ

เลยชี้ให้เห็นว่า ตอนนั้นก็พนันคืนน้ำไปก่อนต่อไปเมื่อมีเงินก็เอาเงินไปเล่นการ
พนัน

อธิบายต่อไปว่า การเล่นการพนันคือการเสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ ไม่มีผลผลิต
ใดๆให้ได้กิน ได้ใช้ได้บริโภคเลย หากเอาเวลาดังกล่าวไปทำการบ้าน ไปอ่านหนังสือ
หรือทำประโยชน์อย่างอื่นก็จะได้รับประโยชน์ทันที

ได้ให้คิดเด็กๆว่า หากเราใช้เวลาอย่างมีประโยชน์ เท่ากับเราเกิดมาเพื่อกินเวลา แต่
ในทางตรงกันข้ามหากเราปล่อยให้เวลาผ่านไปโดยไม่ได้ทำประโยชน์อะไร เท่ากับ
เวลาได้กินเราจึงถามเด็กๆว่า จะเกิดมาเพื่อกินเวลาหรือปล่อยให้เวลากินเรา

เด็กๆก็ตอบว่า เราจะกินเวลา

ถามต่อไปว่าหากต้องการกินเวลาต้องทำอะไร

เด็กๆตอบว่า หากต้องการกินเวลา ก็ต้องใช้เวลาในการศึกษา เล่าเรียน ช่วยพ่อแม่
ทำงานบ้าน ช่วยคุณครูพัฒนาโรงเรียน ช่วยกวาดลานวัด ช่วยปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่น

เด็กๆตอบกันอย่างสนุกสนาน

จึงถามต่อไปว่า การดื่มสุรากับการดื่มมอมอะไรให้ประโยชน์แก่ร่างกายมากกว่ากัน

เด็กๆตอบพร้อมกันว่าดื่มนม ให้ประโยชน์มากกว่า

จึงถามเป็นรายบุคคลว่า นอกจากนมแล้ว ลองคิดดูซิว่า คี๋มอะไรที่จะเป็นประดยชน ต่อร่างกายอีก

เด็กๆก็ตอบว่า คี๋มน้ำกระเจียบ คี๋มน้ำลำไย คี๋มน้ำมะขาม คี๋มน้ำสัปรด คี๋มน้ำรำข้าว
 เด็กๆพากันตอบอย่างสนุกสนาน จนกระทั่งเวลาล่วงไปถึง บ่ายสามโมงจึงยุติการ
 บรรยาย นำเด็กๆนั่งสมาธิ วาดรูปในหลวงและองค์พระราชินีลงในหัวใจแล้วอธิษฐาน
 จิตว่า จะรักในหลวง จะทำดี พุคดี กิดดี คบคนดี และไปสู่ที่ดีๆ เป็นพสกนิกรที่ดีของใน
 หลวงตลอดไป

อธิษฐานจิตเสร็จแล้วก็ชวนกันร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี กรวดน้ำ รับพร เสร็จที่
 การฟังธรรมจึงอำลาเด็กๆและคุณครูแห่งโรงเรียนยุครังประชาสรรค์เดินทางกลับวัด
 ปัจฉิมทัสน์ต่อไป

บันทึกเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2550 เวลา 9.45 น.

ธรรมสังฆจรตอนที่ 34

วันเสาร์ที่ 3 กุมภาพันธ์ 2550 ไม่มีรายการแสดงธรรมตามสถานศึกษา มีเวลาพักอยู่ที่
 วัดปัจฉิมทัสน์ ฉันทเพลแล้วได้มานั่งสรุปงานที่ทำมาสิบกว่าวัน มีทั้งความราบรื่นและ
 อุปสรรคต่างๆเคล้าคละกันไป ถือเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการ
 งานธรรมดาในชีวิตประจำวันหรือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาอันเป็นงานที่จะต้อง
 เสียสละ จึงเป็นเรื่องที่จะแก้ปัญหาต่างๆให้ลุล่วงไปได้ง่าย เพราะเมื่อไม่มีผลประโยชน์
 ใดๆมาเกี่ยวพัน ทุกอย่างสามารถทำได้อย่างเปิดเผย สิ่งที่เกิดขึ้นทุกอย่าง ผ่านมาแล้วก็
 ผ่านไปได้โดยง่าย ไม่มีสิ่งใดติดค้าง

เวลา 18.00 น. คณะธรรมสังฆจร ได้เดินทางไปยังวัดสองเหนือ อันเป็นวัดในเขต
 เทศบาล วัดนี้ตั้งอยู่ท่ามกลางชุมชนที่หนาแน่นเป็นพิเศษ มีลานกีฬาที่เด็กและผู้ใหญ่มาร
 รวมตัวเล่นกีฬาร่วมกัน วัดกว้างขวาง ศาลาฉันเป็นศาลาแบบโบราณ บันไดทำเป็นทาง
 ขึ้นขนาดใหญ่ พื้นปูด้วยไม้มันคงแข็งแรงอย่างดี

ครั้งแรกทางวัดได้เตรียม ธรรมาสน์ไว้อย่างเป็นทางการ เจ้าอาวาสยังหนุ่ม ได้นำ
 สามเณรจำนวนมากลงมาฟังธรรมด้วย รออยู่ไม่นานนักเจ้าอาวาสทำหน้าที่โฆษก เรียก

ประชาชนมาฟังธรรม ทางเครื่องขยายเสียงที่ติดตั้งไว้บนเสาสูงภายในบริเวณวัด ทันทีที่เปิดเครื่องขยายเสียง ประชาชนทั้งหมู่บ้านจะได้ยินกันไปหมดแทบจะทุกหลังคาเรือน

วันนี้ประชาชนจากคุ้มวัดสองเหนือและวัดสองใต้ก็มากันอย่างหนาแน่น ผู้ใหญ่บ้านกำนันก็มา กลุ่มแม่บ้านนักศึกษาก็มากันอย่างพร้อมหน้า เมื่อบูชาพระรัตนตรัยสมาทานศีลกันแล้วก็บอกว่า วันนี้ขออนุญาตไม่ขึ้นธรรมสาส์นสักวันหนึ่ง

พอบอกอย่างนี้ ทั้งเจ้าอาวาสและญาติโยมก็พากันมองตากัน เหมือนกับว่าไม่เคยเห็นพระสงฆ์ที่คิดอย่างนี้มาก่อน จึงอธิบายว่า เห็นประชาชนมาพร้อมหน้ากันอย่างนี้รู้สึกอบอุ่นมาก หากขึ้นแสดงธรรมบนธรรมสาส์นจู่ห่างไกลกันไป ประกอบกับมีเวลาน้อย ถ้าเทศน์บนธรรมสาส์นก็เทศน์ตามที่พระสงฆ์เตรียมมา แต่ถ้านั่งสนทนาข้างล่างจะเป็นการคุยแบบกันเอง ประชาชนอยากทราบเรื่องอะไรก็สามารถถามได้ทันที

การแสดงธรรมอย่างนี้ประชาชนจะได้รับรู้ในสิ่งที่ปรารถนาจะเรียนรู้อย่างแท้จริง พออธิบายอย่างนี้ก็เข้าใจกันจึงยอมให้นั่งบนม้านั่งสำหรับรองรับอย่างขึ้นธรรมสาส์นนั้นเอง เมื่อบอกความเป็นมาของโครงการว่า ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนม์มายุ ครบรอบ 80 พรรษา พวกเราชาวพุทธทั้งอุบาสกอุบาสิกาและพระสงฆ์ไม่มีสิ่งใดที่จะถวายแก่พระองค์ท่านเป็นของขวัญวันเกิด อาตมาจึงอาสาทำพิธีบูชาพระรัตนตรัยของขวัญขึ้นมาสักวันหนึ่งคือ การเดินสายแสดงธรรมถวายเป็นพระราชกุศลให้ครบแปดสิบครั้ง ตามสถานศึกษา วัดวาอารามและชุมชนที่สนใจ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระธรรมราชา ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรม ทรงปฏิบัติพระองค์อยู่ในทศพิธราชธรรมตลอดเวลาที่ทรงครองราชย์สมบัติ นับได้ว่าพระองค์ทรงโปรดปรานธรรมะเหนือสิ่งอื่นใด จึงสมควรที่พวกเราจะได้มอบสิ่งที่พระองค์ทรงโปรดเป็นของขวัญวันเกิดนั่นคือธรรมะ

พระพุทธเจ้าก็เคยตรัสไว้ว่า สัพพทานัง ชัมมทานัง ชินาติ การให้ธรรมะย่อมชนะการให้ทั้งปวง

เมื่อเราด้วยกันศึกษาธรรมะ ปฏิบัติธรรมะและเผยแผ่ธรรมะ เสร็จแล้วก็นำเอาความดีที่เกิดจากกระบวนการที่มีธรรมะเป็นหัวใจนี้ไปถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็

จะได้ชื่อว่า ได้ถวายธรรมะ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นของขวัญอันสูงส่งที่พสกนิกรบรรจงจัดถวายพระองค์ท่าน

การที่พุทธศาสนิกชนมาฟังธรรมกันอย่างหนาแน่นอย่างนี้ นับเป็นพื้นฐานที่จะแสดงธรรมที่สำคัญ เพราะการแสดงธรรมเป็นของยาก การฟังธรรมก็เป็นของยาก บางทีคนต้องการฟังธรรมะมีมากแต่ไม่มีผู้แสดงธรรม นี้เรียกว่าการฟังธรรมเป็นของยาก

ส่วนการแสดงธรรมเป็นของยากก็คือ บางทีผู้แสดงธรรมมีความรู้ มีความสามารถ แดกฉานในธรรม แต่หาที่แสดงธรรมไม่ได้ หาผู้ฟังไม่ได้ การแสดงธรรมก็เกิดขึ้นไม่ได้ พุทธศาสนิกชนทั้งหลายร่วมกับเจ้าอาวาสและพระภิกษุสามเณรทั้งวัดและในชุมชน สามารถกระทำการที่กระทำได้ยากจนสำเร็จคือ จัดสถานที่ไว้อย่างดี มีพระสงฆ์มาแสดงธรรม มีผู้ฟังธรรมทั้งเจ้าอาวาสและพระภิกษุสามเณรอย่างพร้อมเพียง

การกระทำอย่างนี้เป็นการช่วยชาติ ศาสนา และองค์พระมหากษัตริย์อย่างครบถ้วน ความเป็นชาติที่กล่าวได้ว่ามั่นคงแน่นอนหนาต้องมีประชากรที่มีความรักสามัคคีกัน การที่จะรักสามัคคีกันได้ต้องอาศัยกิจกรรมแห่งความสามัคคี เช่นการมาช่วยกันพัฒนาวัด การมาร่วมกันฟังธรรม และปฏิบัติธรรม

การกระทำอย่างนี้ยิ่งทำมากเท่าไรยิ่งดีมากกว่านั้นเพราะยิ่งทำคนยิ่งรักและสามัคคีกัน ยิ่งกลมเกลียวเหนียวแน่น อย่างหมู่บ้านของเราถ้าต่างคนต่างก็สนใจธรรมะปฏิบัติธรรมะอย่างดีต่อกัน ไม่แตกแยกแตกร้างกันบ้านเราก็กลายเป็นชุมชนเข้มแข็งนี้เรียกว่าช่วยชาติ

ต่อไปช่วยศาสนา นั่นก็ตรงประเด็น เพราะพระพุทธรเจ้าตรัสไว้ว่า พระพุทธศาสนา จะอยู่ได้อย่างมั่นคงหรือจะเสื่อมไปอยู่ที่พุทธบริษัทตั้งใจศึกษาปฏิบัติธรรมจนได้รับผลแห่งการปฏิบัติธรรมมากน้อยเพียงใด เมื่อประชาชนพากันปฏิบัติธรรมจนเห็นคุณค่าของธรรมะจะช่วยกันรักษาธรรมะและป้องธรรมะอันเป็นตัวศาสนาเอาไว้ตราบนานแสนนาน

การมารวมตัวกันศึกษา ปฏิบัติและเผยแผ่ธรรมะอย่างนี้ได้ชื่อว่าเป็นการแสดงความจริงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ผู้ทรงธรรม ปราบถนออย่างยิ่งที่จะเห็นคนในชาติในแผ่นดินปฏิบัติธรรมะและจัดกิจกรรมธรรมะเพื่อให้แต่ละคนมีความสงบเย็น ครอบคร้ว

สงบเย็น สังคมและประเทศชาติสงบเย็น เมื่อพุทธบริษัทพากันปฏิบัติธรรมะมิได้ขาด ขยายตัวกว้างออกไปจากบุคคลผู้ สังคม ผู้ประเทศชาติ เมื่อพระองค์ได้ทรงเห็นพสกนิกรซึ่งเปรียบประดุจบุตรธิดาของท่าน มีชีวิตอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขอุดมสมบูรณ์ พระองค์ก็ทรงพอพระทัย ทรงพระเกษมสำราญต่อสิ่งที่พระองค์ได้ทรงสมปรารถนา คือ ความสงบสุขของมหาชนทั้งแผ่นดิน นี้ก็ได้ชื่อว่า แสดงความจงรักภักดีคือ พระมหากษัตริย์ด้วยการศึกษา ปฏิบัติและเผยแผ่ธรรมะ

สำหรับธรรมะสำคัญที่มีอยู่ในพระบรมราโชวาทที่ควรนำมาปฏิบัติก็คือ รู้ รัก สามัคคี

ความรู้คือ ปัญญา ประกอบด้วย รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก่ รู้แน่ รู้ชัด รู้สัด รู้ปล่อย รู้วาง รู้ว่าง รู้สงบเย็น ปัญญาชนิดนี้จะรักษา กาย รักษาใจ ป้องกันอุบัติเหตุ ป้องกันอุปัทภย รู้จักทำมาหากินในทางที่ถูกที่ชอบ ประกอบด้วยประโยชน์

ความรัก คือ ความเมตตา ประกอบด้วย การแสดงออกทางกาย เรียกว่า เมตตา กายกรรม การแสดงออกทางวาจา เรียกว่า เมตตาวิจิตรกรรม การแสดงออกทางใจเรียกว่า เมตตาโมกกรรม ความรักแท้ที่ไม่กลับกลายสร้างทุกข์ ยิ่งรักมากยิ่งสงบมากก็คือความรักที่เรียกว่าเมตตาตัวเอง

สามัคคี คือการ ร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจ กระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ให้ผ่านพ้นไปด้วยความตั้งใจอย่างมั่นคง ไม่หวั่นไหวโอนเอน เป็นแกนกลางทางสังคม ที่จะรองรับความคืบหน้าอื่นๆและถักทอประสานเข้ากันอย่างสนิท

เมื่อได้แนะนำและเสนอธรรมะที่เป็นหลักๆให้พุทธศาสนิกชนได้ทราบกันอย่างชัดเจนแล้ว จึงเปิดโอกาสให้ถามปัญหากันอย่างเสรี มีผู้ร่วมสนทนากันอย่างสนุกสนาน ทั้งปัญหาชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การเมือง พระพุทธศาสนา การนำพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตจริงๆ ซึ่งชาวบ้านที่นี้เป็นผู้มีข้อสงสัยทางพระพุทธศาสนาที่นำสนทนากันอย่างมากมาย กว่าการสนทนาจะจบลงก็ไปถึงสี่ทุ่มกว่าจึงชวนแม่เมตตากรวดน้ำรับพร ร่วมกันถวายพระพรแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างพร้อมเพรียงกันด้วยจิตใจที่ปีติ โสมนัสยิ่ง

บันทึกเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2550 เวลา 11.15 น.

ธรรมสังฆจร ตอนที่ 35

ภาคอีสานเกือบทั้งภาคได้รับการขนานนามว่าดินแห่งธรรม เพราะเป็นดินแดนที่คณาจารย์ทั้งหลายได้ร่วมกันศึกษาและปฏิบัติธรรมกันมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ตั้งแต่อดีตกาลนานมา ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ที่อยู่ตามวัดต่างๆ ทั่วไป หรือพระสงฆ์ที่เป็นเจ้าคณะปกครองต่างๆ เอาใจใส่ นำประชาชนและพระภิกษุสามเณรปฏิบัติธรรมในเวลาที่เหมาะสมอยู่ตลอดเวลา

จังหวัดมหาสารคามก็ไม่ต่างจากจังหวัดอื่นๆ ในภาคอีสานที่ประชาชนผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเอาใจใส่ดูแลวัดวาอารามเป็นอย่างดี ตื่นขึ้นมาเช้าตรู่ พระสงฆ์ทำวัตรสวดมนต์เช้าเสร็จแล้ว พอรุ่งอรุณก็จะออกบิณฑบาต ประชาชนผู้มีศรัทธาแก่กล้า ลุกขึ้นมาหุงข้าวจ้าว หนึ่งข้าวเหนียวเตรียมตัวตักบาตร

พระสงฆ์ทางภาคอีสานตามวัดใหญ่ๆ จะบิณฑบาตไปเป็นกลุ่มๆ เดินเรียงแถวสวยงามเป็นที่ตั้งแห่งความศรัทธาของประชาชนผู้ได้พบเห็น ประชาชนส่วนใหญ่จะบรรจุข้าวเหนียวไว้ในกระติบแล้วบรรจุใส่บาตรพระสงฆ์ที่เดินเรียงแถวอย่างครบถ้วนส่วนใหญ่จะใส่แต่ข้าวเหนียวหรือนานๆ จะมีข้าวจ้าวบ้าง

เมื่อตักบาตรเสร็จแล้ว ประชาชนที่ออกมาตักบาตรจะรีบเข้าบ้านเพื่อนำอาหาร ขนมหวานหรือผลไม้ที่เตรียมไว้ ไปถวายพระสงฆ์ที่วัด ชุมชนที่อยู่ใกล้วัดแต่ละชุมชนจะเรียกว่า คຸ້ມ เช่น คຸ້ມวัดปัจฉิมทัศน์ คຸ້ມวัดโพธิ์ศรี คຸ້ມวัดมหาชัย เป็นต้น ประชาชนแต่ละคຸ້ມก็จะพากันดูแลและคุ้มครองอุปถัมภ์วัดที่อยู่ในคຸ້ມของตนอย่างดี

การดูแลของชุมชนในคຸ້มนั้นๆ จะดูแลทั้งในเรื่องปัจจัยสี่และขณะเดียวกันก็ไม่ลืมที่จะสอดส่องดูแลถึงพฤติกรรมของพระสงฆ์ที่ตนให้ความอุปถัมภ์กำจุนอยู่ด้วย เพราะเหตุนี้เอง เวลาที่มีข่าวพระสงฆ์ประพฤติคนเลวร้าย ส่วนมากจะเป็นพระสงฆ์ที่อยู่ในเมืองใหญ่ๆ เสียเป็นส่วนมาก ไม่ค่อยจะได้ข่าวพระสงฆ์ประพฤติไม่ดีในชนบทหรือบ้านนอกที่ประชาชนและพระสงฆ์ต่างคຸ້มครองกันอย่างใกล้ชิด

ความสัมพันธ์ของพระสงฆ์และประชาชนในเมืองใหญ่ ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งพิธีกรรม ประชาชนจะเข้าหาพระสงฆ์ต่อเมื่อต้องทำพิธีกรรม ไม่มีความคุ้นเคยใกล้ชิด ในขณะที่ชนบทความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความ

เป็นญาติที่มีความใกล้ชิดสนิทสนม พุทธศาสนิกชนมิได้มองพระสงฆ์ในเชิงพิธีกรรม หรือองค์ที่ศักดิ์สิทธิ์ แต่มองพระสงฆ์เป็นญาติที่ให้ความสนิทสนมทางใจมากกว่า

พุทธศาสนิกชนในเมืองใหญ่จะเรียกพระสงฆ์อย่างเป็นทางการเช่น พระคุณเจ้า พระเดชพระคุณ ซึ่งฟังดูเหมือนเป็นการแสดงความเคารพแบบมีชั้นชั้น แต่ พุทธศาสนิกชนในชนบทจะเรียกพระสงฆ์ว่า หลวงพี่ หลวงพ่อ หลวงน้อง หลวงน้ำ หลวงลุง หลวงปู่ ซึ่งมีความเป็นญาติติดอยู่อย่างสนิทสนม การให้ความอุปถัมภ์หรือ ค้ำครองก็จะเป็นไปแบบญาติคุณแลญาติ พุทธบริษัทเลี้ยงกาย ประชาชนเลี้ยงใจ

พุทธศาสนิกชนชาวคุ้มต่างๆจะนำอาหารมาถวายเพื่อให้พระสงฆ์ดำรงชีพอยู่เพื่อ การศึกษา ปฏิบัติและเผยแผ่ธรรม แม้ประชาชนส่วนใหญ่จะต้องมีภารกิจทำมาหากิน เลี้ยงปากเลี้ยงท้อง แต่เช้าตรู่ได้สละเวลามาดูแลพระสงฆ์ก่อนที่จะไปทำงานของตนๆ ไม่ว่าจะเป็งานการค้าหรืองานด้านการเกษตร เมื่อมาประเคนอาหารแก่พระสงฆ์เป็นที่ เรียบร้อยแล้ว กรวดน้ำรับพรเสร็จแล้ว ก็จะเดินทางกลับไปทำงานต่อ

พุทธศาสนิกชนเหล่านี้คือต้นแบบของผู้เสียสละและแบ่งปัน แม้จะมีทรัพย์สินและ ปัจจัยยังชีพไม่มากมายเหลือคณ แต่ยังมีจิตใจงดงามแบ่งปันเข้าบำรุงพระพุทธศาสนา ด้วยความจริงใจ มั่นใจและเต็มใจเสมอ ทุกครั้งที่พวกเขาให้ทาน จึงได้รับความเบิกบาน ใจอยู่ตลอดเวลา แม้ร่างกายจะต้องตรากตรำต่อสู้อากสัณท์เพียงใด ทว่าจิตใจยังมีความสุข เพราะเขาเริ่มต้นชีวิตประจำวันด้วยจิตใจที่ดีงาม บริสุทธิ์ตอนเช้า ขาวตอนเที่ยง เกลี้ยง ตอนบ่าย สบายตอนทำงาน เบิกบานตลอดเวลา

บุคคลเหล่านี้คือ คนที่มีความสุขทางใจแม้ปัจจัยภายนอกไม่สะดวกนัก เพราะจิตใจ เข้าถึงความพอเพียงและแบ่งปันอย่างสม่ำเสมอ

การไปธรรมสังฆจรครั้งนี้ได้ไปร่วมงานปฏิบัติธรรมตั้งแต่เริ่มต้นเดือนกุมภาพันธ์ เมื่อฤดูหนาวเริ่มผ่านพ้น ฤดูร้อนกำลังจะย่างเข้ามาแทนที่ นั่นคือกลางคืนจะหนาวและ จะเริ่มร้อนกลางวัน และจะทยอยร้อนมากขึ้นๆมากขึ้นจนกว่าฤดูร้อนเต็มที่จะมาเยือน เมื่อต้นเดือนมีนาคม

ในฤดูกาลเช่นนี้ พุทธศาสนิกชนชาวอีสาน เริ่มหมดการทำงานในนาในสวนมีเงินจากผลผลิตพอใช้จ่ายก็หันหน้าเข้าหาธรรมะ ส่วนใหญ่ก็จะจัดการปฏิบัติธรรมตามวัด ตามป่าช้าหรือ ในป่าสาธารณะเพื่อช่วยกันปลูกจิตสำนึกแห่งการรักษาป่าด้วย

ปีนี้นั้นได้มีโอกาสติดตามรองเจ้าคณะจังหวัดมหาสารคามไปเปิดงานปฏิบัติธรรมที่บ้านหนองโน ซึ่งเป็นที่สาธารณะที่อาจารย์ที่มีความสนใจธรรมะจากราษฎรชกชว่นประชาชนมาจัดสถานที่ปฏิบัติธรรมประจำปี สถานที่ปฏิบัติธรรมทำแบบง่ายๆ มุงด้วยฟางแล้วใช้ตาข่ายทับข้างบน ข้างล่างปูด้วยฟางข้าวและใช้เสื่อปูทับบนฟางข้าว เป็นการนอนบนพื้นดินเพื่อการชุกเถลาจริงๆ

จุดหลักของการปฏิบัติธรรมก็คือการกลับไปใช้ชีวิตที่เรียบง่ายแบบครั้งสมัยพุทธกาล ที่พระพุทธเจ้าประสูติกลางคืน ตรัสรู้กลางคืนและนิพพานกลางคืน การที่พุทธศาสนิกชนรู้จักใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ด้วยจิตใจที่อาสาสมัครอย่างเต็มใจ เป็นการส่งเสริมชีวิตที่สุขง่ายๆ ใช้วัตถุน้อยๆ เพื่อเป็นการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติ เป็นการสร้างจิตสำนึกแห่งการรักษาธรรมชาติที่ดีเยี่ยม

พระสงฆ์ก็จะจัดสถานที่ปักกลด เรียงรายกันเป็นแถวไกลออกไปจากพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป แต่เวลาทำวัตรสวดมนต์และฟังธรรมหรือคำบรรยายต่างๆก็จะกลับมาร่วมกัน

ส่วนประชาชนที่มีได้ไปร่วมปฏิบัติธรรมกันก็จะช่วยเหลืออำนวยความสะดวกนำน้ำหรืออาหารมาเลี้ยงมิให้ขาดแคลน หมู่บ้านใดทราบว่ามีกรปฏิบัติธรรมที่ไหนก็จะพากันเดินทางไปทำบุญกัน แต่ละหมู่บ้านจะเหมารถกันไป นำอาหารผลไม้ของหวานคนละเล็กคนละน้อยไม่ต้องตั้งครัวหุงแกงแต่อย่างใด

นี่คือวัฒนธรรมแห่งการร่วมกันพัฒนาจิตใจที่มีอยู่อย่างดีในชนบทไทย การพัฒนาจิตโดยใช้พระพุทธศาสนาเป็นแสงสว่างนำทางจึงไม่ต้องอาศัยการสนับสนุนจากทางการแต่เป็นการกระทำที่จัดขึ้นโดยชุมชน ประชาชนชาวอีสานจึงมีความสมัครสมานสามัคคีกันมาก ดังบทเพลงที่ว่า ฮักผู้ใด ฮักจริงฮักจัง เหมือนดั่งข้าวเหนียวติดมือ เพราะมีกิจกรรมชุมชนดีๆ อยู่เสมอ ชาวอีสานเป็นคนรักการเรียนรู้ มีจิตสำนึกทางการเมืองสูงพร้อมที่จะเป็นประชาธิปไตยแบบเสรี ที่ทุกคนเคารพในสิทธิ์ของแต่ละคนที่จะตัดสินใจเลือกตัวแทนของตนเพื่อทำหน้าที่ใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน

เวลาจัดปฏิบัติธรรมแม้ว่าจะเน้นหนักในทางจิตภาวนาหรือการพัฒนาจิต แต่ก็มีการให้ความรู้ด้านอื่นๆควบคู่กันไปอย่างน่าสนใจ ผู้มาปฏิบัติธรรมจะได้ทั้งความสงบใจที่เรียกว่าบุญ และได้ความคิดทั้งเรื่องชีวิต สิ่งแวดล้อม สังคมและการเมืองอย่างครบถ้วน

ประชาชนแต่ละคนเมื่อมีเวลาว่างก็มักจะไปร่วมปฏิบัติธรรมตามที่ต่างๆที่จัดขึ้นสม่ำเสมอ ดึกว่าหันหน้าเข้าหาบ่อนหรืออบายมุข เพราะทุกคนตระหนักว่า ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข เมื่อต้องการความสุขก็ปฏิบัติธรรม

ประชาชนภาคอีสานจึงมีปัญหาด้านอาชญากรรมน้อย ปัญหาโจรกรรมน้อย หรือบางจังหวัดเช่นมหาสารคามที่ได้นามว่า เมืองที่น่าอยู่เพราะไม่มีปัญหาอาชญากรรมเลย สาเหตุส่วนหนึ่งก็มาจากคนส่วนใหญ่ตั้งมั่นอยู่ในศีลและธรรมนั่นเอง

ตราบไคที่ชาวอีสานและดินแดนอีสานเข้าใจว่า มีของดีคือมรดกธรรมที่สืบทอดกันมายาวนาน จัดการศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่องนำลงสู่การปฏิบัติในชีวิตจริงๆ ดินแดนอีสานก็จะยังคงความเป็นดินแดนแห่งธรรม สงบร่มเย็นได้ตลอดไป

บันทึกเมื่อ 12 ตุลาคม 2550 เวลา 9.40 น.

ธรรมสังฆจร ตอนที่ 36

วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2550 ภาคเช้า ไม่มีการแสดงธรรมที่ไหน คงพักอยู่ที่วัดปัจฉิมทัศน์ เพื่อทำซีดี ธรรมะแจกประชาชนที่สนใจอยากจะได้ไปฟัง เวลาประมาณบ่ายสามโมงจึงออกจากวัดปัจฉิมทัศน์ เพื่อไปแสดงธรรมที่วัดโพธิ์ศรี ซึ่งมีผู้ฟังหนาแน่นทีเดียว

ประชาชนที่คุ้มวัดโพธิ์ศรีนี้ มองเห็นว่ามีคามสามัคคีกันดีมาก เพราะมีการเตรียมการอย่างดี แม่บ้านได้เตรียมข้าวต้มหม้อใหญ่ น้ำลำไยอีกหนึ่งหม้อใหญ่ ไว้ต้อนรับประชาชนที่เดินทางเข้ามาบริเวณวัดเพื่อฟังธรรม ตามความเชื่อที่ว่าเมื่อท้องหิวฟังธรรมไม่รู้เรื่อง เมื่ออิ่มท้องฟังธรรมสบายจิตใจฟ่องใส มองอะไรก็งดงาม

สถานที่ฟังธรรมบนศาลาก็เตรียมการไว้อย่างพร้อมมูล เจ้าหน้าที่ที่ดูแลเครื่องขยายเสียงของวัด เปิดเครื่องขยายเสียงเรียกคนดังลั่นจนคนที่ไม่คุ้นเคยกับเสียงดังอย่างนั้นหู้ อ้อ หากความไพเราะจากเพลงที่เปิดไม่พบเลย แม้จะบอกว่ให้เบาเสียงหน่อย เจ้าหน้าที่ดู เหมือนว่าไม่ยอมรับฟังเสียงที่ขอร้อง ยิ่งเปิดดังขึ้น ดูหน้าตาไม่สดชื่นบอกบุญไม่รับ

เหมือนมีอะไรพุ่งเครื่องใจมาจากบ้าน หรือภายในวัด ก็สุดเคาใจใดๆ เพราะไม่เคยรู้จักกันมาก่อน

ลองขอร้องให้ญาติโยมที่ติดตามมาด้วยไปบอกให้เบาหน่อย เจ้าหน้าที่ที่เปิดเสียงตอบมาว่า ต้องเปิดให้ดังๆเพื่อเรียกคนมาประชุม เมื่อเห็นว่า การเปิดเพลงดังๆเป็นวัฒนธรรมการเรียกชาวบ้านเข้าวัด ก็เลยไม่ขัดใจเขา ปล่อยให้เขาเปิดเสียงดังตามอัธยาศัย กลับมาทำใจของเราให้สงบคิดว่า เมื่อเราเข้าใจเขา ให้อภัยเขา เราก็ออยู่ร่วมกันด้วยสันติ ไม่ต้องมีความขัดแย้งใดๆ

นั่งรอความพร้อมครู่หนึ่ง ประชาชนก็มาร่วมกันฟังธรรมเต็มศาลา เสียงเพลงก็ส่งปลง เจ้าหน้าที่เตรียมไมโครโฟนมาให้ นิมนต์ให้ขึ้นธรรมาสน์ พุทธศาสนิกชนร่วมกันบูชาพระรัตนตรัย สมาทานศีล และฟังพระธรรมเทศนาตามลำดับ ผู้ฟังธรรมส่วนใหญ่ยังอยู่ในระหว่างวัยสร้างครอบครัว จึงได้แสดงธรรมเรื่อง หลักการที่ชาวพุทธควรปฏิบัติเพื่อความมั่นคงของชีวิตครอบครัว สังคม ตลอดถึงประเทศชาติบ้านเมือง

ศีลห้าที่พุทธศาสนิกชนได้สมาทานไปนั้น คือ หลักของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ประกอบด้วย

1. งดเว้นจากการฆ่าสัตว์และการเบียดเบียน สิ่งมีชีวิตทั้งปวง การตั้งใจปฏิบัติศีลข้อนี้ ทำให้ลดความรู้สึกรุนแรงออกจากใจ หันมาเจริญเมตตาธรรมและความกรุณาต่อมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย อันจักเป็นเหตุให้ตนเอง ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ และโลกสัมผัสมความสงบเย็น ชีวิตที่เดินจามทางพระพุทธศาสนาก็จะเข้าถึงความสงบเย็น และสร้างความสงบเย็นไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น กลายเป็นคนมีบุคลิกอ่อนน้อมถ่อมตน อ่อน โยนอ่อนน้อม เป็นที่ประทับใจของคนที่ได้พบได้คบหาสมาคมด้วย เพราะ ทั้งกาย วาจา และใจอัดแน่นไปด้วยความเมตตากรุณา
2. งดเว้นจากการลักทรัพย์หรือหยิบฉวยทรัพย์สินของผู้อื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นการเคารพในสิทธิ์ของผู้อื่น เข้าใจถึงความเหนื่อยยากของผู้อื่นก่อนที่จะแสวงหาทรัพย์สินมาได้ เมื่อได้ปฏิบัติศีลข้อนี้ จนกลายเป็นลักษณะนิสัยเป็นเหตุให้เกิดสังคมที่มีแต่ความสงบไม่มีโจรผู้ร้าย แต่ละคนก็จะตั้งใจมุ่งมั่นอดทนขยัน

ทำมาหากินอย่างจริงจัง ไม่ประกอบอาชีพทุจริต เพราะงานทุกชนิดล้วนสร้างคุณค่าของชีวิต สร้างความมั่นคงให้เศรษฐกิจและสังคม งานจะทำให้ชีวิตรอดได้ ดังที่หลวงปู่ปัญญาันทะได้กล่าวไว้ว่า งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข ทำงานให้สนุก เป็นสุขเมื่อทำงาน

3. งดเว้นจากการประพฤติดิฉันในกาม ไม่ไปล่วงละเมิด สามี ภรรยา บุตรธิดา อันเป็นสุดที่รักของผู้อื่น แต่จะมั่นคงและจริงจังในบุตรธิดาของตนเอง เมื่อแต่งงานแล้วก็มีความพอใจในคู่ครองของตนเอง ต่างฝ่ายต่างร่วมชีวิตมาเติมเต็มให้แก่กันและกัน เป้าหมายของการสร้างครอบครัวเพื่อความมั่นคงและสงบ มิใช่การทะเลาะหรือขัดแย้งกัน ครอบครัวจึงต้องสร้างขึ้นมาจากโครงสร้างทางธรรมที่แข็งแกร่งอันประกอบไปด้วย ความจริงใจ ซื่อสัตย์ ซื่อตรง ฝึกฝนตนเอง หาทางที่จะอยู่ร่วมกันอย่างแนบแน่นและมั่นคง มีความอดกลั้นอดทนแม้จะต้องมีการกระทบกระทั่งหรือขัดแย้งกันบ้างตามประสานที่จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันทุกวัน ก็พร้อม อดภัยให้กันอย่างสม่ำเสมอเพื่อลดความรุนแรงในทุกด้าน หากกระทำได้อย่างนี้ ครอบครัวจะไม่มี ความรุนแรง แต่จะเป็นการแบ่งเบาความหนักที่จะเกิดขึ้นจากภารกิจต่างๆ ให้เบาลง นำความรู้ความสามารถและความดีทั้งสองฝ่ายมารวมกัน แปรครอบครัวให้เป็นพลังแห่งความสร้างสรรค์เพื่อให้ครอบครัวเป็นสวรรค์และรากฐานทางสังคมที่มั่นคงสืบไป
4. งดเว้นจากการพูดเท็จ พูดแต่ความจริง แก่ทุกคน พฤติกรรมที่แสดงออก ล้วนเป็นการเปิดเผย ที่ทุกคนสามารถสัมผัสได้ด้วยความสบายใจ การไม่โกหกเป็นการแสดงตนอย่างเปิดเผยที่จะทำให้ทุกฝ่ายคบค้าสมาคมกันด้วยความสนิทใจ
5. งดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัย อันเป็นเหตุแห่งความสูญเสียไป แห่งสติและสัมปชัญญะ อันเป็นพื้นฐานสำคัญแห่งการดำรงชีวิต การงดเว้นจากการดื่มสุราและผลิตภัณฑ์แอลกอฮอล์นานาชนิดจะเป็นการรักษาชีวิต รักษาสุขภาพ รักษาทรัพย์สิน ลดความรุนแรง ลดอุบัติเหตุ เมื่อไม่ทำลายสติสัมปชัญญะแล้ว พึงเจริญภาวนาเพื่อเพิ่มพูนสติสัมปชัญญะอย่างสม่ำเสมอ เพราะสติเป็นแสงสว่างแห่งชีวิต สติ เป็นธรรมรักษาคิด รักษา ชีวิต มิให้ผิดพลาด รักษาจิตมิให้กิเลสเข้า

พาดพิงจนนำไปสู่ความทุกข์ สติเป็นเครื่องหมายแห่งความเจริญตามหลักการ
 ในทางพระพุทธศาสนาที่ว่า สติมีโต สทา ภัททัง ผู้มีสติ เป็นผู้เจริญทุกเมื่อ
 ศิลห่าและธรรมห่าประการนี้ เป็นหลักแห่งความเป็นชาวพุทธที่แท้ เพื่อเป็นการ
 ยืนยันว่า เมื่อได้ปฏิบัติศีลและธรรมอย่างครบถ้วน จะได้รับความเจริญรุ่งเรือง
 และความมั่นคงในชีวิตและครอบครัวอันจะส่งผลไปถึงชุมชน สังคมและ
 ประเทศชาติตลอดถึงโลกในที่สุด นี่คือการทำความดีง่าย ๆ แต่ได้สาระ รักษากาย
 รักษาจิต รักษาชีวิต รักษาสังคม และรักษา โลกได้

เนื่องจากจะต้องไปแสดงธรรมต่อที่วัดป่าหนองหินจึงต้องยุติการแสดงธรรมลงใน
 เวลาประมาณสี่สิบห้านาที พุทธบริษัทที่มาฟังธรรมได้ร่วมกันถวายปัจจัยบูชาธรรมจำนวน
 เกือบหนึ่งพันบาท หลังจากกรวดน้ำให้พรแล้ว จึงนำเงินจำนวนดังกล่าวมอบให้เจ้าอาวาสไว้
 ใช้จ่ายในกิจการของวัดต่อไป เมื่อเจ้าอาวาสได้รับปัจจัยก็แสดงอาการพอใจมากอีกทั้ง
 เจ้าหน้าที่คุมเสียงที่แสดงอาการหน้าบึ้งตั้งแต่แรกพบหน้า ก็เข้ามากราบแสดงคารวะด้วย
 ความนอบน้อมพร้อมทั้งนิมนต์ว่า คราวหน้าถ้าผ่านมหาสารคามกรุณาแจ้งให้ทราบด้วย
 จะได้มาโปรดญาติโยมที่นี่อีก

สิ่งที่เจ้าอาวาสและลูกศิษย์ของท่านแสดงออกในวันนี้ ทำให้ระลึกถึงพุทธภาษิตที่ว่า
 ทะทัง มิตตานิ คันถะติ แปลว่า ผู้ให้ย่อมผูกไมตรีไว้ได้ ทะทะมาโน ปิโย โหติ ผู้ให้ย่อมเป็น
 ที่รัก คำสอนของพระพุทธเจ้าบ่งชี้เป็นความจริงแก่ทุกการให้ไม่ว่าจะเป็นการให้สิ่งของ ให้
 ธรรมะ ให้อภัย ย่อมบรรเทาความขุ่นข้องหมองใจได้ การมาทำบุญที่วัดโพธิ์ศรีวันนี้ได้ให้
 ท่านครบทั้งสามอย่างคือ อามิสทาน ได้ถวายปัจจัยกันท์เทศน์บำรุงวัดทั้งหมด อภัยทาน ไม่
 ถือโทษโกรธเคืองแก่เจ้าอาวาสและเจ้าหน้าที่เครื่องขยายเสียงที่แสดงอาการไม่ค่อยต้อนรับ
 ในเบื้องต้น และธรรมทานได้แสดงธรรมให้ทุกคนบนศาลาได้รับความสงบร่มเย็นจากพระ
 ธรรม ดับร้อนใจให้ผ่อนคลายกลายเป็นเยือกเย็นปกผู้ฟังอย่างน้อย ท่านเจ้าอาวาสและ
 เจ้าหน้าที่เครื่องขยายเสียงที่แสดงอาการออกมาซัดๆทั้งด้านร่าร้อนและเยือกเย็น แข็งกร้าว
 และอ่อนโยนภายในเวลาหนึ่งชั่วโมง

เสร็จพิธีสงฆ์แล้วประชาชนพากันนั่งสมาธิอธิษฐานจิตอุทิศส่วนบุญกุศลที่ทำมาแต่เดือน
 จนกระทั่งบัดนี้ถวายเป็นพระราชกุศล อธิษฐานจิตร่วมกันขอถวายพระพรให้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ธรรมิกราช จงทรงปลอดจากโรคาพยาธิทั้งปวง มีพระ
 พละนาถมัสมบุรณั แฉงแรงทั้งส่วนพระวรกายและพระหฤทัย จะได้อยู่เป็นมิ่งเป็นขวัญ เป็น
 กำลังใจ แผ่ความสงบร่มเย็นเพื่อประโยชน์และความสุขแก่มหาชนชาวไทยทั่วทั้งแผ่นดิน
 ตามพระราชปณิธานสืบไป

เมื่ออธิษฐานจิตถวายพระราชกุศลเสร็จแล้ว ก็ชวนกันแผ่เมตตาแก่เพื่อนมนุษย์สรรพ
 สัตว์ทั้งหลายเพื่อนร่วมทุกข์เกิดแก่เจ็บตาย ไม่มีที่สิ้นสุด ไม่มีประมาณ จงผ่อนคลาย หายจาก
 ทุกข์พบแต่ความสุขยิ่งๆขึ้นไป จากนั้นได้เชิญชวนพุทธศาสนิกชนที่มาฟังธรรมทั้งหมด
 ร่วมกันร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีพร้อมกัน พวกเรากล่าวคำอำลาประชาชนเพื่อเดินทาง
 ไปแสดงธรรมที่วัดป่าหนองหินในเวลาหนึ่งทุ่มต่อไป

บันทึกวันที่ 19 ตุลาคม 2550 เวลา 8.45 น.

ธรรมสังฆจรตอนที่ 37

ทีมงานธรรมสังฆจร ออกจากวัดโพธิ์ศรี ตอนเย็นของวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา
 ประมาณ หกโมงเย็น คุณธีระ ชีวะเกรียงไกร ทำหน้าที่สารถิ ขับรถอย่างรวดเร็ว โดยถือคติ
 ประจำตัวว่า ขับรถไม่เร็ว แต่ไม่ให้ใครแซง ใช้เวลาประมาณ สี่สิบห้านาทีก็มาถึง วัดป่า
 หนองหิน ซึ่งมีหลวงพ่อชัชวาล เป็นเจ้าอาวาส

วัดป่าหนองหินเป็นวัดที่ร่มรื่นกลางหมู่บ้าน ไม่ไกลออกไปจากตัวเมืองมหาสารคาม
 มากนัก หลวงพ่อชัชวาลตั้งใจว่าจะสร้างวัดนี้ให้เป็นวัดป่า ที่เน้นธรรมชาติ โดยใช้วัตถุธาที่
 จำเป็น มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นศูนย์กลางของการศึกษาและปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนใน
 หมู่บ้านและผู้ที่อยู่ในเมืองต้องการความสงบก็เดินทางเข้ามาพักผ่อนกันได้ สถานที่แห่งนี้
 เดิมเป็นป่าช้า เมื่อหลวงพ่อชัชวาลเห็นว่า ประชาชนเข้าไปแผ้วถางกันมากจนกลายเป็นป่า
 เสื่อมโทรมจึงเข้ามาฟื้นฟูบูรณะป่าแห่งนี้ โดยระดมปลูกต้นไม้กันเป็นการใหญ่ ภายในไม่กี่
 ปี สถานที่แห่งนี้ก็กลับมาเป็นสภาพวัดที่ร่มรื่นมากแห่งหนึ่งของชานเมืองมหาสารคาม

สิ่งที่น่าประทับใจคือหลวงพ่อท่านสร้างศาลาหลังน้อยขึ้นแบบง่ายๆ โครงร่างเป็นไม้
 ฝา มุงจาก ที่นั่งก็ทำด้วยไม้ไผ่ พื้นเทคอนกรีตเพื่อประชาชนที่มาทำบุญได้ปูเสื่อนั่งพอ
 สะดวก และที่สำคัญคือท่านสร้างที่สวดมนต์และแสดงธรรมเป็นลานธรรมกลางวัดโดยเท

คอนกรีตเฉพาะสถานที่ที่จะนั่งนอกจากนั้นท่านก็ปลูกต้นไม้ร่มรื่น แม้จะยังไม่โตนักแต่พอตกเย็นก็ร่มรื่นนั่งทำวัตรสวดมนต์ได้อย่างสงบทีเดียว

ได้พบหลวงพ่อชัชวาลวันที่ไปแสดงธรรมที่โรงเรียนบ้านเก่าน้อยซึ่งอยู่ใกล้ๆกับวัด ท่าน และท่านเองเคยเป็นครู แม้ว่าจะบวชมาเกือบจะสิบพรรษาวิญญูณครูของท่านก็ยังมีอยู่อย่างเต็มเปี่ยม ท่านอาสาสมัครสอนธรรมแก่เด็กที่โรงเรียนนี้เป็นประจำ วันที่ไปบรรยายธรรม ท่านได้ร่วมฟังจนตลอดแล้วท่านก็ศรัทธาว่า ฉันมีวิสอนธรรมะที่ทันเด็กสามารถจัดระบบการบรรยายได้ดีมีนิทานสลับกับธรรมะเป็นระยะทำให้เด็กไม่เบื่อในการฟัง

จากนั้นเวลาไปบรรยายที่ไหนท่านจะติดตามไปเกือบทุกแห่งมิได้ขาด ท่านจะมีเครื่องอัดเสียงติดตัวไว้เครื่องหนึ่ง ภายหลังได้ทำซีดีให้ท่านอีกจำนวนหลายแผ่นเพื่อท่านจะได้ยึดเป็นตัวอย่างในการแสดงธรรมต่อไปเพราะท่านเป็นต้นแบบของผู้สูงอายุที่ใฝ่รู้มาก

พุทธศาสนิกชนและเยาวชนที่มาฟังธรรมกันในวันนั้นจำนวนไม่ต่ำกว่า 200 คน วัดของท่านไม่มีไฟฟ้า ใช้ตะเกียงเจ้าพายุจุดวางไว้ตามพุ่มไม้ไม่สว่างจ้ามากนัก บรรยากาศสงบมาก ไม่มีเสียงพูดคุยต่างคนต่างตั้งใจฟังธรรมด้วยดี ตามหลักที่เรียกว่า สุสุสัง ละภะเต ปัญญัง ฟังด้วยดีย่อมได้ปัญญา

เนื่องจากบรรยากาศสงบมากจึงได้แสดงธรรมเรื่อง กายวิเวก จิตวิเวกและ อุปธิวิเวก แต่ก่อนจะเข้าสู่เนื้อหาเรื่องความวิเวก ได้พูดถึงพระพุทธรูปของพระพุทธเจ้าให้ฟังว่า พระองค์ทรงเป็นต้นแบบของผู้รักธรรมชาติ พระองค์ทรงจากพระบรมมหาราชวังมาดำรงชีวิตใหม่โดยทรงบรรทมกลางดินใต้ต้นไม้ มีใบไม้แห้งหรือฟางเท่านั้นที่ปูลาด บัดนี้พวกเราทั้งหลายได้มานั่งใกล้ๆกับพระพุทธเจ้า คือมานั่งบนพื้นดิน ใต้ต้นไม้ มีเพียงเสื่อที่ทำจากต้นกกแบบง่ายๆ เป็นเครื่องปูลาด นั่งฟังธรรมของพระพุทธเจ้าภายใต้แสงจันทร์

ขอให้ทุกคนหันเข้ามาดูใจตนเอง ว่าตอนนี้เกลี้ยงหรือรก ผ่องใสหรือหม่นหมอง จงดูแสงจันทร์สี สดใสมาก ทำใจให้ผ่องใสเหมือนแสงจันทร์เถอะ แม้ความเศร้าหมองจะมีบ้าง แต่เมื่อผ่านมาบังใจแล้วให้ผ่านพ้นไปเถอะ ดูใจว่า อะไรผ่านมาบ้างแล้วก็มองตอนมันผ่านไปด้วย เวลาที่ไม่มีอะไรผ่านมาในใจ ไม่ว่าจะ เป็นความรักหรือความชัง ก็จงจ้องมองดูความว่างนั้น รู้จักความว่าง สัมผัสความว่าง ประจักษ์ความว่างนั้น แล้วเปรียบเทียบดูว่า ระหว่าง

ความว่างกับความรก ความสงบกับความวุ่นวาย แตกต่างกันอย่างไรร อะไรเบากว่ากัน อะไรหนักกว่ากัน

จะมองใจได้ชัดก็ต่อเมื่อจิตสงบ

ขณะนี้เราอยู่ที่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อม ที่สงบมากๆ ที่เรียกว่า กายวิเวก ซึ่งหมายถึง สิ่งแวดล้อมที่สงบจะอำนวยหรือเป็นเหตุปัจจัยให้จิตสงบ ที่เรียกว่า จิตวิเวก เป็นที่แน่นอนว่า เมื่อ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สงบเงียบขนาดนี้ย่อมเป็นเหตุให้ใจพลอยสงบด้วย เพราะไม่มีสิ่งใดมาเร่งเร้า ปรุ้งแต่ง ขณะนี้พวกเราทั้งหลายเสร็จภารกิจประจำวันทางกาย ได้มาพักผ่อนที่วัด ซึ่งจะได้พักผ่อนกายและหย่อนใจ ไม่เครียด หากเรานั่งในที่สงบสงัดเช่นนี้แล้วได้หลับตาลงไม่รับสิ่งใดเข้ามาทางตา คงเหลือแต่การมองใจจะสัมผัสกับใจที่สงบหรือวุ่นวายได้ชัด

เมื่อมองใจต่อไปบางท่านจะพบว่า จิตวุ่น เห็นแล้วก็อย่าตกใจ ฝึมองแล้วรู้ตามที่มันเป็น จะพบว่าไม่นานก็จะสงบ เวลาภาวนาอย่าตกใจ จะวุ่นวายบ้างไม่นานแล้วกลับสู่ความสงบ เวลาเจอเหตุการณ์ใดๆก็อย่าตกใจค่อยๆ ฝึาคูไป เพราะทุกอย่างเคลื่อนคล้อยผ่านไป เมื่อจิตสงบลงเรียกว่า จิตวิเวก

เมื่อจิตไม่ปรุ้งแต่ง หรือปล่อยสิ่งที่รับรู้ผ่านไปไม่ปรุ้งต่อ ก็จะเหลือจิตที่สงบเมื่อจิตสงบก็พลอยทำให้กิเลสพลอยหายไปด้วยตามลำดับเข้าสู่สภาพที่เรียกว่า อุปวิเวก หรือสงบกิเลส

พระพุทธเจ้าตรัสสอนพระสาวกว่า การอยู่ในที่อันสงัด เป็นการปฏิบัติธรรมตามหัวใจของพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่งที่เรียกว่า ปันตัน จะ สะยะนาสะนัง กานอนการนังในที่อันสงัด อะริจิตเต จะอาโยโค การหมั่นประกอบในการทำจิตให้ยิ่ง เอตังพุทธานศาสนัง นี้คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

การเข้าอยู่ที่อันสงัดเพื่อเข้าสู่ความสงบ เมื่อได้รับความสงบแล้วจะยกระดับจิตให้สูงขึ้นไป สูงจากกระแสกิเลส ที่คอยไหลเซาะใจให้ขาดวินบั้นพังไปทีละน้อย

การที่หลวงพ่อชัชวาลก็ดี อุบาสกอุบาสิกาที่มาร่วมกันสร้างวัด ที่เน้นความเรียบง่ายอย่างนี้ เพื่อให้เป็นที่สงบอย่างนี้ และหมั่นมาปฏิบัติธรรมกันอย่างนี้นับเป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนาที่ตรงประเด็นที่สุด เป็นการบูชาพระพุทธเจ้าที่ตรงตามพระพุทธประสงค์

ที่สุด ดังที่พระพุทธเจ้าเคยตรัสไว้ว่า บุคคลใด บูชาตถาคตด้วยดอกไม้และของหอม บุคคลนั้นก็จะได้บุญเป็นการส่วนตัวใครทำคนนั้นได้ แต่บุคคลใด ได้เข้าสู่ที่อันสงัด ทำจิตให้สงบ เห็นอนิจจัง ความไม่เที่ยง ทุกขัง ความเป็นทุกข์ อนัตตา สภาวะ ที่หาตัวตนไม่ได้ จะได้ชื่อว่า บูชาตถาคตอย่างยิ่งและได้ชื่อว่า ช่วยสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องด้วย

เพราะการบูชาตถาคตด้วยอามิสบูชาดอกไม้ธูปเทียนเป็นต้น ได้ชื่อว่าทำให้ศาสนา ยั่งยืนเพียงซึ่งอีกข้าวต้ม สันนิคเดียว แต่ผู้ใดบูชาตถาคตด้วยการปฏิบัติภาวนานับเป็นการ ปฏิบัติพุทธบูชา อย่างถูกต้องและยังทำพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ตามพระพุทธประสงค์อีก ด้วย

การที่พุทธศาสนิกชนมาสู่ที่สงบแล้วนั่งลงเฝ้าดูลมหายใจออกเข้าและมองเห็นไตรลักษณ์คือ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา คือการช่วยกันจรร โลงพระพุทธศาสนาที่สำคัญมาก การจรร โลงพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องทำได้ง่ายได้ประโยชน์กับชีวิตและสังคมแถมประหยัด เศรษฐกิจอย่างยิ่ง

เมื่อพุทธศาสนิกชนกลับไปบ้านแล้วจงนำเอา ความสงบที่ได้รับนี้ไปพัฒนาต่อที่บ้าน สะสมความสงบภายในทุกวันมากบ้างน้อยบ้าง จนกว่าความสะอาดสว่างสงบจะครอบคลุม ทั่วขยายออกไปจนเต็มดวงใจ ไม่พบกับกิเลส อันเป็นเหตุแห่งความทุกข์เหลืออีกเลย

นี่คือเป้าหมายของการปฏิบัติธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่เป็นไปตามพระพุทธ ประสงค์

เมื่อได้แสดงธรรมจบแล้วก็พากันนั่งสมาธิต่อด้วยความสงบดังเป็นเวลาประมาณ สามสิบนาที แล้วจึงร่วมกันน้อมนำเอาจิตที่เป็นสมาธิถวายเป็นพระราชกุศลแด่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอให้พระองค์ทรงมีพระชนมายุยั่งยืนนาน สงบเย็นเป็นร่วม โภธิธรรมไทโรแผ่กิ่งก้านสาขาสร้างความสงบเย็นทั่วแผ่นดิน ขอปวงชนชาวไทยจงได้รับความ ร่มเย็นเป็นสุขทั่วหน้า ขอเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายจงคลายจากความทุกข์โดยพลันเถิด

การฟังธรรมในวันนี้ได้บอกประชาชนตั้งแต่ตอนเริ่มต้นว่าเราจะบูชาพระพุทธเจ้า ด้วยธรรมะแบบบริสุทธิ์จึงไม่ต้องถวายปัจจัยในการแสดงธรรมพร้อมกับน้อมกุศลครั้งใหญ่ นี้เป็นพรสำคัญถวายแก่หลวงพ่อัชชาวาลในโอกาสครบรอบวันเกิดในวันนี้ด้วย เป็นการ จัด งานวันเกิดถวายท่านแบบธรรมสม โภชอย่างจริงๆ

บันทึกเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2550 เวลา 11.30 น.

ธรรมสังฆจรตอนที่ 38

วันเสาร์ที่ 10 และวันอาทิตย์ที่ 11 กุมภาพันธ์ 2550 ได้รับนิมนต์จากอาจารย์พระมหาทวีป กตปุญโญและพระอาจารย์สุรศักดิ์ สุรญาโณ ให้ไปแสดงธรรมที่สำนักปฏิบัติธรรมแทนวันดีเจริญสุขและที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ตามลำดับ

สำนักปฏิบัติธรรมแทนวันดี เจริญสุข อยู่แถวบางบอน เจ้าภาพได้ขายที่ดินของครอบครัวจนร่ำรวย แล้วจึงปรารถนาจะสร้างวัดประจำตระกูลขึ้นมา เมื่อเจ้าภาพสร้างที่พักสงฆ์ไว้แล้ว ได้มานิมนต์พระมหาทวีป กตปุญโญ หนึ่งในศิษย์ใกล้ชิดหลวงพ่อบุญญานันท์ทะไปเป็นประธานสงฆ์

ท่านอาจารย์พระมหาทวีป เป็นพระสงฆ์ที่มีอหิชาศรัยดี เมื่อไปเป็นประธานสงฆ์แล้ว ท่านตั้งใจสร้างวัดให้เป็นวัดทางพระพุทธศาสนาที่ตั้งใจเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ได้ฟื้นฟูประเพณีการสมาทานอุโบสถศีลในวันพระ 8 ค่ำ และสิบห้าค่ำขึ้นมา ได้รับความสนใจจากชาวพุทธรุ่นใหม่อย่างมาก

ตอนเช้าจะมีชาวพุทธแต่งชุดขาวเดินเข้าวัด เพื่อทำบุญตักบาตร ถวายสังฆทานและสวดมนต์ไหว้พระ ฟังธรรมและใช้เวลากลางวันเจริญภาวนา เพราะท่านเจ้าภาพได้สร้างศาลาหลังใหญ่เอาไว้บรรจพุทธศาสนิกชนได้ไม่ต่ำกว่า 4-500 คน

ตอนค่ำหลังจากทำวัตรเย็นแล้ว ก็ฟังธรรมเจริญภาวนา สนทนาธรรมกันจนถึงสี่ทุ่มก็เข้ากลดเข้ามุ้งพักผ่อนตามอัธยาศัย

เช้าตรู่ตีสี่ พระสงฆ์จะเคาะระฆังปลุกให้ตื่นขึ้นมาทำวัตรเช้าเวลาตีสี่ครึ่งเพื่อให้ได้มีเวลาภาวนาและเดินจงกรมจนสว่างแล้วจึงสมาทานศีลห้า ลาพระสงฆ์กลับไปบ้านทำภารกิจการทำงานตามปกติ

การสมาทานอุโบสถศีล เป็นการสร้างสังคมที่อุดมไปด้วยธรรมะอันจะนำไปสู่การพัฒนาและจิตพร้อมๆกันไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ธรรมะที่ไปแสดงในวันนั้น เป็นการให้กำลังใจทั้ง ประธานสงฆ์และพุทธศาสนิกชนพร้อมๆกันไป เอาใจช่วยให้งานที่สงบเย็นแบบนี้ ได้เดินก้าวต่อไปข้างหน้าอย่างราบรื่นและยั่งยืนนานเท่าที่จะนานได้

ประเด็นสำคัญอยู่ที่การพักรัด คือการพักทั้งกายและใจ การพักกายคือ การพักงานที่ตรากตรำเป็นเวลานานๆ การพักใจคือ การหยุดพักการปรุงแต่งด้วยอำนาจของกิเลส อย่างหนา อย่างกลางและอย่างหายาบ

การเข้าวัดต้องตั้งใจ ไว้อย่างแน่วแน่ว่าจะมาศึกษาและปฏิบัติธรรมกันเท่านั้น ไม่ต้องทำสิ่งอื่น จะได้ลิ้มรส การพักผ่อนอย่างแท้จริง รสชาติอย่างนี้เรียกว่า สันติรส ตามพระพุทธพจน์ที่ว่า นัตถิ สันติ ประรัง สุขัง แปลว่า สุขอื่นยิ่งกว่า ความสงบ ไม่มี

เมื่อแสดงธรรมเสร็จทางวัดได้จัดภัตตาหารเพลถวายแล้วจึงขออนุญาต ท่านประธานสงฆ์และพุทธศาสนิกชนอำลาเดินทางกลับไปวัดชลประทานรังสฤษฎี อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี เพื่อแสดงธรรมแก่พุทธศาสนิกชนกลุ่มชีวิตงาม ที่ท่านอาจารย์สุรศักดิ์ สุรญาโณ ได้จัดทุกสัปดาห์เริ่มเย็นวันศุกร์ ไปจบโครงการวันอาทิตย์

ท่านอาจารย์สุรศักดิ์ สุรญาโณ จบการศึกษาจากเพาะช่าง เมื่อบวชแล้วประทับใจในสันติรส จึงบวชเรื่อยมาสิบกว่าปี มีฝีมือในการทำหนังสืออย่างมาก หนังสือของวัดพุทธปัญญาเกือบทุกเล่มได้รับความช่วยเหลือจากท่านด้วยดีเสมอมา

ท่านจัดโครงการนี้ขึ้นมาสองสามปีแล้ว ได้รับความสนใจอย่างดีจากพุทธศาสนิกชนผู้ใฝ่ธรรมและต้องการความสงบโดยทั่วไป

พุทธศาสนิกชนที่เข้ามาเข้าโครงการแต่ละชุดจึงมีมากบางครั้งเป็นจำนวนร้อย ลักษณะโครงการก็คือการศึกษาและปฏิบัติธรรมกันอย่างจริงจังตามวันเวลาที่จำกัด และใช้วัตรปฏิบัติที่พระสงฆ์ใช้กันอยู่ในวัดเป็นประจำนั่นแหละ คือ ตื่นนอนตีสี่ แล้วก็มาทำวัตรสวดมนต์ภาวนาจนสว่าง ช่วยกันทำความสะอาดบริเวณวัด เรียกว่าพัฒนามหากุศล เวลาเจ็ดโมงเช้ารับประทานอาหารเช้าแล้วพักผ่อนในช่วงเวลาสั้นๆแล้วจึงเข้าชั้นเรียน

หลักสูตรที่ท่านจัดก็ดีมาก พยายามนำธรรมะง่ายๆใช้ได้เลย ตามลีลาที่หลวงพ่อบัญญานันทะได้ถ่ายทอดเอาไว้ นั่นแหละ หลักสูตรที่นำมาเป็นหลักสูตรก็มีทั้ง ครอบตน ครอบคน ครอบงาน ครอบบ้าน ครอบเรือน

ธรรมะที่ใช้ครอบตนได้ดีที่สุด คือ สติ ความระลึกได้ก่อนทำก่อนพูดและก่อนคิด และสัมปชัญญะ ความรู้ตัวอยู่ทุกขณะที่ทำ พูด และคิด สติปัญญา คอยระมัดระวังใจมิให้

แปดเปื้อนไปด้วยธุลีกิเลส หากมีธรรมะครองตนอย่างนี้ ชีวิตนี้ก็จะหาความสุขได้ไม่ยากนัก

ธรรมะสำหรับครอง คนที่สำคัญคือ พรหมวิหารธรรมสี่ประการคือ เมตตา ความรักเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลาย ไม่มีที่สิ้นสุดไม่มีประมาณ กรุณา เมื่อเห็นเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายได้รับความทุกข์ ทนอยู่ไม่ได้ต้องลุกขึ้นเข้าไปช่วยเหลือ อุpekขา ฝึาเฟ่งคูดอยู่ ด้วย สติสัมปชัญญะและปัญญา หาทางช่วยเหลือคนเพื่อนมนุษย์อย่างสุดความสามารถ ในเวลาที่ช่วยได้ หากยังไม่ถึงเวลาที่ตั้งใจรออยู่อย่างไรทุกข์ไม่กระวนกระวาย

ธรรมะสำหรับครองงานคือ อิทธิบาทสี่ประการได้แก่ ฉันทะ ความพอใจในการทำงาน ที่ได้รับมอบหมายให้ทำทุกชนิด ทำไปด้วยจิตว่าง ไม่ถูกเพลิงความอยาก ความมีความเป็นแผลเผา เรียกว่า ทำงานไปขึ้นสวรรค์ไป วิริยะ พากเพียรทำอย่างขมกั้ขมมัน ทำเรื่อยไปจนกว่าจะสำเร็จเสร็จลง จิตตะ เอาใจใส่ในงานนั้นๆ เกะติด ทุกก้าวย่างของงาน วิมังสา ปรับขบวนการทำงานและองค์ความรู้ให้เป็นปัจจุบันทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ไม่ล่าหลังมีแต่ทางก้าวหน้า

ธรรมะสำหรับครองบ้านและครองเรือนคือ สัจจะ จริงใจกับคนที่ร่วมชีวิต จริงจังกับงานที่ทำ ทำสิ่งใดแล้วก็ทำจริงๆ ไม่เยาะเย้ยหยิบโหย่ง ทมะ คือการข่มใจและการฝึกฝนตนเองในสิ่งที่ชำนาญแล้ว ให้ชำนาญยิ่งขึ้นไป สิ่งที่ยังทำไม่ได้ก็ฝึกฝนจนทำได้ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า บัณฑิตทั้งหลายย่อมฝึกตนนั้นแหละ ชันติ ต้องมีความอดทน ชีวิตคู่และชีวิตครอบครัว มีความสลับซับซ้อนสูง ทั้งคู่ต้องทำงานหนัก การกระทบกระทั่งย่อมมีเป็นธรรมดา ความอดทนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะสมานฉันท์ให้ความรักยั่งยืน จาคะเสียสละสิ่งที่เกาะกินใจให้หนักหน้อยและหน่าย ปล่อยวางให้จางคลายให้ใจได้สัมผัสกับความกระปรี้กระเปร่า ตื่นตัวเสมอการให้อภัยเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะคืนดีหากมีข้อขัดแย้ง กระทบกระทั่ง การให้อภัยคือ การลบข้อมูลที่เห็นว่าไม่ดีทิ้งออกไปจากใจเหลือเพียงความบริสุทธิ์สดใส ที่มองสิ่งใดอย่างงดงามตามใจที่ถั่นกรองแล้วนั้นแหละ

ธรรมะที่กล่าวมานี้ ทำชีวิตให้งดงามได้ในทุกขั้นตอนทุกท่วงทำนองของการดำเนินชีวิตทีเดียว ท่านผู้ใดต้องการชีวิตงาม พึงเดินตามทางเสันี้ แล้วจะพบกับตัวเองว่า ชีวิตงามตั้งอยู่บนความถูกต้องที่กาย วาจาและใจที่มีให้แก่ทุกสิ่งนี้เอง

บันทึกวันจันทร์ที่ 26 พฤศจิกายน 2550 เวลา 13.45 น.

ธรรมสังฆจรตอนที่ 39

วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2550 ตื่นนอนแต่เช้า ฉันทัดอาหารเช้าแล้ว ออกเดินทางจากตัวจังหวัดมหาสารคาม มุ่งหน้าไปอำเภอนาเชือกเพื่อแสดงธรรมที่โรงเรียนมัธยมสองแห่ง และที่วัดป่านาเชือก

ตลอดเส้นทางที่เดินไปได้พบประชาชนดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ตลอดเส้นทาง เช่น มีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านจักสานออกมาวางจำหน่ายแก่ผู้เดินทางผ่านไปมา บางแห่งก็นำมันแกวสดๆ ข้าวหลาม ข้าวโพดสดและต้ม ถั่วคั่ว ลูกตาลสด และอื่นๆอีกมากมาย พอเข้าไปใกล้บริเวณอำเภอนาเชือก พื้นที่บริเวณนั้นจะเขียวชอุ่มไปด้วยพืชสวนและผักนานาชนิด เพราะอยู่ใกล้ร่องเก็บน้ำขนาดใหญ่ระดับทะเลสาบที่ประชาชนต่างอาศัยแหล่งน้ำนี้ทำอาชีพได้หลายอย่าง เห็นแล้วชื่นใจ

ประชาชนในชนบททั่วประเทศไทย ล้วนขยันหมั่นเพียร ทำมาหากินด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตั้งอยู่ในธรรม เหมือนๆกัน เพียงแต่บางพื้นที่ ยังขาดที่ดิน น้ำ และทุนรอนเพื่อการลงทุนในการทำมาหากิน เพราะดินกับน้ำและเงินตามสมควรเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่จะรองรับความพอกเพียรพยายามที่ประชาชนทุ่มเทลงไปให้เกิดผล

เมื่อมีปัจจัยการยังชีพอย่างนี้ ปัญหาสังคมที่เริ่มต้นมาจากครอบครัวจะพลอยบรรเทาเบาบางลงไปด้วย เพราะประชากรไม่ต้องอพยพทิ้งครอบครัวไปหางานที่อื่น หากเข้าใจเข้าถึงและพัฒนาตามแนวบรมราโชวาทของในหลวงอย่างแท้จริงแล้ว จะเป็นการพัฒนาที่ถูกต้อง นอกจากจะแก้ปัญหชนบทได้อย่างถูกต้องแล้ว ยังช่วยแก้ปัญหชุมชนแออัดและจราจรติดขัดที่ต้นเหตุในเมืองหลวงและเมืองต่างๆ ได้ดีอีกด้วย เพราะเมื่อชาวชนบทมีที่ทำมาหากินก็ไม่อยากจากบ้าน ไปไกล ชุมชนแออัดที่กรุงเทพฯที่เกิดจากการพักอาศัยชั่วคราวของชาวชนบทที่ไม่มี การเดินทางอย่างแออัดก็ไม่มี เพราะประชากรกระจายกันอยู่ทั่วประเทศ กรุงเทพฯและเมืองต่างๆก็จะกลายเป็นเมืองน่าอยู่ทันที

นักพัฒนารุ่นเก่าๆเคยกล่าวไว้ว่า คำตอบของประเทศไทยอยู่ในชนบท ก็เห็นคล้อยตามจริงๆ แต่ที่ประเทศไทยประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง

การศึกษาเพราะ ทุกคนต่างมุ่งหน้าไปหาคำตอบที่เมืองหลวงกันหมด เลยกกลายเป็นว่าทั้งเมืองหลวงและชนบทต่างประสบปัญหาพอกัน

พวกเราเดินทางไปถึงโรงเรียนแรกเวลาประมาณเก้าโมง ใช้เวลาแสดงธรรมหนึ่งชั่วโมงแล้ว คุยกับครูอาจารย์หนึ่งชั่วโมง ครูอาจารย์ทุกท่านต่างมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ในโลกกว้างกันมาก ถึงเวลาเพลครูอาจารย์จัดอาหารเพลถวาย

ความสนใจของครูอาจารย์มีสูงมากจนขณะที่กำลังฉันเพลก็ขออนุญาตมานั่งคุยด้วย เรียกว่า ใช้เวลาทุกนาทีอย่างมีประโยชน์ทีเดียว จากนั้นจึงอำลาคุณครูที่เปี่ยมล้นด้วยน้ำใจ มุ่งหน้าเข้าตัวอำเภอ ไปแสดงธรรมที่โรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนประจำอำเภอนาเชือก

ท่านผู้อำนวยการเป็นผู้หญิงในมาคนักบริหาร ได้สั่งการให้อาจารย์ที่รับผิดชอบนำนักเรียนเข้าฟังธรรมอย่างพร้อมเพรียงที่หอประชุมใหญ่เป็นเวลาหนึ่งชั่วโมง ก็นำนักเรียนนั่งสมาธิและถวายพระพร เสร็จแล้วก็อำลาครูอาจารย์และนักเรียน ไปพักที่วัดเจ้าคณะอำเภอ ใกล้ๆกับโรงเรียนนั้นแหละ

ทีมงานได้ประสานงานไปยังเจ้าคณะอำเภอ พอดีท่านติดประชุมแต่สั่งการให้พระสงฆ์ที่วัดทำหน้าที่แทน ต้อนรับขับสู้คณะเดินทางอย่างดี เปิดห้องให้พักและอาบน้ำ อาบน้ำซักซึ้นอกซึ้นใจ นานมั่งเหลียงและมะขามป้อมมาถวาย ฉันแล้วหลับ ไปถึงห้าโมงครึ่ง ตื่นขึ้นมล้างหน้าล้างตาด้วยความสดชื่นแล้วเดินทาง ไปแสดงธรรมที่วัดป่านาเชือก

เมื่อเดินทางไปถึง คณะของหลวงพ่อชัชวาลจากวัดป่าหนองหิน ได้มารออยู่แล้ว อุบาสกอุบาสิกาพากันพร้อมหน้า รายงานให้ทราบว่าท่านเจ้าคณะอำเภอประชุมเสร็จแล้วจะเมตตามาฟังธรรมด้วย นับเป็นพระคุณอย่างล้นเหลือที่นานๆพระผู้ใหญ่จะได้มาร่วมปฏิบัติศาสนกิจธรรมทานนี้สักครั้งหนึ่ง จึงรอกันจนกว่าเจ้าคณะอำเภอจะเดินทางมาถึง

เมื่อเจ้าคณะอำเภอเดินทางมาถึงกราบคารวะท่านแล้ว ท่านน้ำสวมนต์ไว้พระนิมนต์ให้เล่าความเป็นมาของโครงการนี้ย่อๆ จึงกราบคารวะท่านอีกครั้งหนึ่ง

ได้เล่าโครงการให้ฟังว่า ในวาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราจะมีพระชนมายุครบรอบแปดสิบพรรษา ชาวไทยในประเทศไทยและในต่างประเทศต่างร่วมกันจัดโครงการต่างๆตามที่ตนถนัดถวายแก่ในหลวง อาตมาเองเป็นพระสงฆ์ศึกษา ปฏิบัติและเผยแผ่ธรรมะมาตลอดชีวิต ไม่มีทรัพย์สินอะไรที่จะสร้างเป็นอนุสรณ์แก่พระองค์ท่าน จึง

ตั้งใจเดินทางแสดงธรรมให้ครบแปดสิบครั้ง ตามพระชนมายุของพระองค์ท่าน ตามสถานศึกษาวัดวาอาราม ชุมชนเพื่อเป็นธรรมทาน อันเลิศกว่าทานทั้งปวง ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า สัพพะทานัง ชัมมะทานัง ชินาติ การให้ธรรมะย่อมชนะการให้ทั้งปวง แล้ววันต่อมาท่านอันเลิศที่ได้กระทำในครั้งนี้อย่างเป็นพระราชกุศล แก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นที่รักของปวงชนชาวไทย จึงได้เลือกจังหวัดมหาสารคามอันเป็นจังหวัดที่เล้าลือกันว่า น่าอยู่ที่สุดในประเทศไทย เป็นสถานที่จัดโครงการธรรมสังเวย ซึ่งได้รับความอุปถัมภ์อย่างดีจากคุณธีระ ชิวะเกรียงไกร อดีตรองนายกเทศมนตรีเมืองมหาสารคาม

เจ้าคณะอำเภอและพุทธศาสนิกชนได้ฟังความเป็นมาของโครงการแล้ว ยกมือขึ้นทว้มห้วนนมโมทนา พร้อมกล่าวว่า ถ้าอย่างนั้นนิมิตต์แสดงทศพิธราชธรรมเถอะ จึงรับอาราธนาท่านด้วยดี

ทศพิธราชธรรมที่ท่านกล่าวถึงนั้น คือ พระธรรมประจำองค์พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ประกอบไปด้วย

1. ทาน แปลว่าการให้ พระเจ้าแผ่นดินทุกพระองค์ในอดีตและ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน เมื่อทรงพิจารณาเห็นความทุกข์ยากของประชาชนที่เกิดขึ้นอย่างแบบพลัน พระองค์จะทรงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ซื่อปิจจัยขึ้นพื้นฐานบรรเทาทุกข์ก่อนใครอื่นเสมอ เช่นคราวพายุเก ที่ชุมพร น้ำท่วมที่กระตุน น้ำท่วมที่เพชรบูรณ์ แพร่ อุตรดิตถ์ และภัยสุนามิ แม้บางครั้งน้ำท่วมกรุงเทพฯพระองค์ก็ทรงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรมิได้ขาด ทั้งนี้ไม่นับรวมโครงการพระราชดำริที่มีมากมายเหลือคณานับ ล้วนเกิมาจากการที่พระองค์ทรงบริจาคทั้งสิน
2. ศิล การงดเว้นจากการเบียดเบียน ทางกายวาจา พระองค์รังสีเป็นนิจทั้งในด้านพิธีกรรมและการปฏิบัติอย่างครบถ้วนเป็นต้นแบบแก่พสกนิกรชาวไทยที่จะต้องหันหน้ามาเข้าหาศีลธรรมรรมนำชีวิต สังคมและประเทศเพื่อคู่วิฤฤร่วมกันทุกด้าน

3. **ปริจฉา** คือ การสละกิเลสเครื่องเศร้าหมองเป็นเหตุให้เกิดทุกข์และให้การปฏิบัติภารกิจต่างๆต่ำช้า แต่พระองค์ทรงขยันหมั่นเพียร พระองค์ทรงงานแต่ละวันหลายชั่วโมงจนตีกคืบ มุ่งความสุขสงบร่มเย็นของประชาชนทั่วแผ่นดิน
4. **อาชวะ** ความซื่อตรง พระองค์ทรงปฏิบัติราชการกิจที่ตรงต่อ ธรรมะ ต่อรัฐธรรมนูญ กฎหมายและศีลธรรมคุณธรรมอ วิฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ
5. **มัทวะ** ความอ่อนโยน พระองค์ ได้รับการขนานพระนามว่า เป็นพระมหากษัตริย์ที่ประทับอยู่ในดวงใจแห่งคนไทยทั้งชาติ เพราะทรงมีความอ่อนโยน เสด็จเข้าหาประชาชนอย่างใกล้ชิดชนิดที่ไม่ถือพระองค์เพื่อทรงทราบความสุขทุกข์ของอาณาประชาราษฎร์โดยตรงแล้วทรงแก้ปัญหาอย่างตรงประเด็น
6. **ตบะ** แปลว่า ความเพียรเครื่องเผากิเลส พระองค์ทรงมีความเพียรพยายามในราชการกิจน้อยใหญ่ ชนิดเข้มข้นอย่างไม่ทอดย ไม้เรรวน มั่นคง แน่วแน่ สัมบุกสัมบันฝ่าฟันร้อนหนาวตั้งแต่เริ่มเสด็จเถลิงราชสมบัติเฉกเช่นคนทำงานหนักทั่วไป วันนี้พระวรกายจึงเริ่มอ่อนหล้า แต่ทว่าพลังใจของพระองค์ ที่จะทรงนำประชาชนนำชาติให้พ้นภัย ยังเข้มแข็งเจิดจ้า มิได้อ่อนหล้าไปตามพระวรกาย
7. **อักโกธะ** ไม่โกรธ มิได้ทรงพิโรธแก่ใครๆแต่มีพระทัยเปี่ยมด้วยเมตตากรุณาเสมอ
8. **อวิหิงสา** ไม่เบียดเบียน พระองค์ไม่ทรงใช้อำนาจใดๆกดขี่ข่มเหงอาณาประชาราษฎร์ทรงดูแลประชาชนผู้ถูกเอาเปรียบถูกเบียดเบียนด้วยความห่วงใย
9. **ขันติ** ความอดทน ทรงอดทนต่อการรับภาระหนักต่างๆของเพื่อนร่วมชาติ ทั้งแผ่นดิน ประชาชนมีทุกข์เท่าใด พระองค์ทรงรับทุกข์เท่านั้น อดทนบำเพ็ญพระราชกรณียกิจทั้งปวง ไม้ท้อ ไม้ถอย ไม้คลายความพยายามเพื่อจัดทุกข์ของปวงชนชาวไทยทั้งแผ่นดิน
10. **อวิโรธนะ** ไม่คลาดจากธรรม วางพระองค์เป็นหลักหนักแน่น คงที่ไม่มีความเอนเอียง เทียงธรรม ไม้หวั่นไหวในอิฎฐารมณ อารมณที่น่าพอใจ และอนิฎฐารมณ อารมณที่ไม่น่าพอใจ แม้เชยญความทุกข์เพียงใดก็ไม่ทิ้งธรรม

ตั้งแต่วันที่พระองค์เสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์ราช ที่พระองค์ประกาศปณิธานว่า เราจะ
ครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม จนถึงวันนี้
พระองค์ยังทรงบำเพ็ญพระกรณียกิจ โดยธรรมนำความสุขสู่มหาชนอยู่มิรู้เสื่อม
คลาย พสกนิกรทั่วแผ่นดินจึงถวายการขนานพระนามว่า พระธรรมราชา
เมื่อบรรยายธรรมจบลงแล้ว ได้เชิญชวนพุทธศาสนิกชนเจริญธรรมนาสูติทบทวน
ทศพิธราชธรรมว่ามีอยู่ในตัวเราหรือไม่ มากน้อยเพียงใด หากยังไม่มีการลง
ในใจทุกดวง

แม้พวกเราจะอยู่ไกลในหลวงแต่หากเรามั่นคงในธรรมที่พระองค์ทรงปฏิบัติ
เป็นนิจ ก็ถือว่า เราอยู่ใกล้จิตพระองค์เพราะเพราะพวกเราต่างมีธรรมะเป็นสะพาน
เชื่อมใจให้ก้าวเดินไปด้วยกันอย่างสันติสุข

เมื่อจิตเป็นสมาธิดีแล้ว จึงร่วมกันน้อมจิตถวายความดีที่ได้กระทำมาตั้งแต่
อดีตถึงปัจจุบันแก่พระองค์ท่าน ขอให้พระองค์มีพระพลานามัยสมบูรณ์ ทรงมี
พระชนมายุยืนนาน ทรงพระเกษมสำราญ เป็นมิ่ง เป็นขวัญ เป็นกำลังใจแก่ปวง
ชนชาวไทยตลอดไป

จากนั้นร่วมกันแผ่เมตตาว่า สรรพสัตว์ทั้งหลาย ที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บ
ตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น จงเป็นสุขๆเถิด อย่าได้มีเวรแก่กันและกันเลย จงเป็นสุข
เป็นสุขเถิด อย่าได้พยายาเบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด
อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย จงมีความสุข กายสุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์
ภัยทั้งสิ้นเถิด

หลวงพ่ोज้าคณะอำเภอนาเชือกและพุทธศาสนิกชนได้นำของปัจจัยมาถวาย
รับไว้ก่อนแล้วให้พรแก่ญาติโยม เสร็จแล้ว น้อมถวายปัจจัยแก่หลวงพ่ोज้าคณะ
อำเภอที่มาร่วมงานเพื่อท่านจะได้ใช้สอยในกิจการคณะสงฆ์ต่อไป

พวกเรากราบลาหลวงพ่ोज้าคณะอำเภอดินทางกลับด้วยจิตใจที่เข้มชื่นเบิก
บานอิมบุญกันทั่วหน้า

บันทึกเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2550 เวลา 8.10 น.

ธรรมสังฆจรตอนที่ 40

วันอังคารที่ 13 กุมภาพันธ์ 2550 คณะธรรมสังฆจรได้เดินทางไปแสดงธรรมที่โรงเรียนเมืองเตา ซึ่งต้องใช้เวลาเดินทางไกลเป็นพิเศษ แต่พวกเราก็สามารถเดินทางไปถึงภายในเวลากำหนดคือเก้าโมงกว่าๆ อันเป็นเวลาที่เหมาะโรงเรียนเตรียมเด็กไว้รอทำพอดี

โรงเรียนนี้มีบริเวณกว้างใหญ่ไพศาล อาคารต่างๆก็มีมากพอเพียงที่จะบรรจุนักเรียน บริเวณนั้นที่ต้องการจะเข้าเรียนได้เป็นอย่างดี บริเวณโรงเรียนปลูกต้นไม้ต่างๆไว้อย่างสวยงาม แสดงถึงการเอาใจใส่ดูแลรักษาของครูและนักเรียนร่วมกัน

เมื่อพวกเราลงจากรถท่านอาจารย์ผู้อำนวยการเดินเข้ามาต้อนรับถึงประตูรถ พนมมือไหว้ด้วยความอ่อนน้อม ทุกคนที่เดินทางไปด้วยต่างแสดงคารวะต่อท่านผู้อำนวยการและท่านผู้อำนวยการก็แสดงความคารวะตอบ เป็นบรรยายกาศที่เริ่มต้นด้วยความชุ่มชื่นใจ เพราะการไหว้เป็นการทำบุญอีกชนิดหนึ่งที่ไม่ต้องเสียเงินทองแต่หากผู้ไหว้มีความตั้งใจก็จะได้อุญทานที่ ณ ที่นั้น

ครูอาจารย์ทั้งโรงเรียนมานั่งพร้อมกันกับนักเรียน ซึ่งนั่งเป็นแถวรอการฟังธรรม ท่านผู้อำนวยการ เป็นผู้นำอย่างแท้จริงได้นำจุดรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กล่าวคำอาราธนาศีล เพียงท่านผู้อำนวยการขึ้นต้นว่า มะยัง ภันเต แก่นั้น นักเรียนที่กล่าวรับว่า วิสุง วิสุง รักขนำตถายะ ติสระระณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ ประสานเสียงกันดังกึกก้องไพเราะน่าฟังยิ่งนัก

เมื่อครูอาจารย์และนักเรียน กล่าวคำอาราธนาศีลจบลง อาตมาก็ให้ศีล ผู้รับก็กล่าวรับด้วยเสียงอันดังกระหึ่มเช่นเดิม เสร็จจากการอาราธนาศีล ท่านผู้อำนวยการได้แนะนำวิทยากรให้นักเรียนทุกคนได้ฟังและได้กำชับซ้ำอีกว่าให้นักเรียนตั้งใจฟังให้ดีที่สุดเก็บเอาสาระที่พระสงฆ์ท่านเดินทางมาไกลไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

จึงเริ่มแสดงปาฐกถาด้วยความรู้สึกที่ประทับใจทั้งนักเรียนและครูอาจารย์ที่มีความสมัครสมานสามัคคีกันเป็นอย่างดี นี่คือตัวอย่างที่แสดงว่า การเห็นภาพหมู่ชนปฏิบัติธรรมกันมากๆก็ทำให้ซาบซึ่งปลาบปลื้มยินดีได้เหมือนกัน

หลังจากได้กล่าวความเป็นมาของโครงการธรรมสัง្កจร 80 พรรษาพระธรรมราชา อย่างย่อๆแล้ว ได้แสดงธรรมแก่นักเรียนโดยนำเอาพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องรู้จักสามัคคีมาแสดงให้ฟังว่า

คำว่า รู้ หมายถึงสติ ซึ่งแปลว่า รู้ตัวทั่วถึง ก่อนทำ ก่อนพูด และก่อนคิด ซึ่งจะต้องทำงานควบคู่กับสัมปชัญญะ ซึ่งแปลว่า รู้ตัวทั่วถึง ขณะกำลังทำ กำลังพูด และกำลังคิด ธรรมะทั้งสองประการนี้ต้องปฏิบัติควบคู่กันไป เพราะเป็นเครื่องปลุกเร้าใจให้ตื่นตัวอยู่เสมอ แล้วนำนักเรียน ท่องคติธรรมที่จะนำไปปฏิบัติได้จริงๆว่า รักเรียน รักรู้ รอบรู้ รอบคอบ ตรวจสอบ ขยัน อดทน ตื่นตัว ว่องไว ก้าวหน้า จริงจัง ระวังผี รับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ทำดีทุกกลมหายใจ

เมื่อนักเรียนท่องจำจนขึ้นใจ จึงอธิบายขยายความหมายของแต่ละข้อพร้อมวิธีปฏิบัติ อย่างครบถ้วนทุกประบวนการ พร้อมกำชับนักเรียนว่า แม้การเรียนด้วยการท่องจำจะดูว่า หล้าสมัย แต่ความจริงหากจำอะไรไว้ในสมองย่อมดีกว่าเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์หรือสมุดบันทึก และที่สำคัญการท่องจำ เป็นสมาธิชนิดหนึ่ง เป็นการฝึกสมองอย่างดีอีกด้วย

พระบรมราโชวาทข้อต่อมาก็คือ รัก คำๆนี้ทุกคนก็ประจักษ์อยู่แล้วว่า เป็นอย่างไร พวกเราเกิดมาเพราะอำนาจของความรักที่พ่อแม่มีให้ตั้งแต่ปฏิสนธิ ในครรภ์มารดา 9 เดือน เมื่อคลอดออกมาแล้วก็ช่วยกันเลี้ยงดูทูลดนม เติบโตมาก็ส่งเสียให้ศึกษาเล่าเรียนโดยไม่ต้องส่งเงินต้นหรือดอกเบี้ยคืนให้พ่อแม่แต่อย่างใด ขอเพียงให้ลูกประสบความสำเร็จเป็นพอ

ขณะนี้หนุ่มเริ่มโตเป็นหนุ่มเป็นสาวกันแล้ว จะต้องเตรียมตัวเตรียมใจ ไว้ต้อนรับรักแบบใหม่ ที่กล่าวกันว่าสดใส แต่บางครั้งอาจจะต้องซึ่มเศร้า ผิดหวังสมหวังเตล้าละกันไป การเตรียมตัวต้อนรับความรักอย่างมีสติ มีเหตุ มีผล ย่อมทำให้สามารถใช้ความรักให้เป็นพลังในการสร้างสรรค์ได้ แต่หากไม่เข้าใจในความรักชนิดนี้ หลับหูหลับตารักไปอย่างไม่ยั้งคิดตามที่เขาเรียกกันว่า ความรักทำให้คนตาบอด อาจจะต้องเสียใจ เสียเงนทอง เสียเวลาและ อาจจะต้องถึงกับต้องเสียชีวิตสังเวทความรัก ซึ่งฟังดูแล้วไม่น่าจะคุ้มค่ากัน

เวลาที่จะกระทำให้สิ่งใดๆให้พบความเจริญรุ่งเรือง รวมถึงเรื่องความรัก ต้องใช้สติเป็นตัวนำทาง จะได้กลั่นกรองวิเคราะห์ให้ละเอียดถี่ถ้วนดั่ง แล้วเดินเข้าสู่ดินแดนแห่งความเจริญดั่งที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า สะติ มะ โตะ สะทา ภัททัง ผู้มีสติ เป็นผู้เจริญทุกเมื่อ

นอกจากความรักของพ่อแม่แล้ว ยังมีความรักแบบหนุ่มสาว รักของครูอาจารย์ รักชาติ รักศาสนา รักองค์พระมหากษัตริย์ รักสัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตาย

การทำตามหน้าที่ เป็นการแสดงความรักที่ถูกต้อง เช่นขณะนี้เรากำลังเรียนหนังสือ คุณพ่อคุณแม่รักเรา เราต้องรักท่านตอบด้วยการตั้งใจ ขยันหมั่นศึกษาเล่าเรียนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อตั้งใจเรียนคืออย่างเดียว จะเป็นการแสดงความรักตอบแก่คนรอบข้างไม่ว่าจะเป็นครูอาจารย์ มิตรสหาย คนที่รักชอบกัน หรือขยายไปยังชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ด้วย เพราะเมื่อเธอกลายเป็นคนดีคนเก่ง พ่อแม่ก็ชื่นใจ ครูอาจารย์ก็ชื่นใจ พระสงฆ์มาจากแดนไกลได้พบเห็นก็ชื่นใจ เพื่อนๆก็ชื่นใจ หากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบว่าเธอตั้งใจทำดีเพื่อในหลวงด้วยการตั้งใจเป็นคนดีพระองค์จะทรงปลาบปลื้มปีติเป็นล้นพ้นแน่นอน

พระบรมราโชวาทข้อสุดท้าย คือสามัคคี ได้แก่ความร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจกันสร้างสรรค์สิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความตั้งใจ มีเป้าหมายร่วมกัน เช่น โรงเรียนนี้มีบริเวณที่สะอาดสวยงาม เพราะนักเรียนและครูอาจารย์สามัคคีกันนำต้นไม้มาปลูก สามัคคีกันกำจัดขยะ สามัคคีกันเก็บขยะทุกชิ้นที่ขวางหน้า หากนักเรียนทุกคนร่วมใจกันไม่ทิ้งขยะ หากจะทิ้งก็ทิ้งลงถังอย่างเดียว โรงเรียนก็จะสะอาดสะอาดตลอดไป

การทำงานอื่นๆก็เช่นเดียวกันถ้าร่วมมือกัน ด้วยการประสานมือ ประสานงานและประสานใจ งานใหญ่ก็จะกลายเป็นงานเล็กไปทันที เช่น นักเรียนคนหนึ่งกำลังจะล้างจานคนเดียวหำร้อยใบ ต้องใช้เวลาไม่น้อย แต่ถ้านักเรียนมาช่วยอีกสิบคนจะเสร็จเร็วขึ้น ยี่สิบคนจะเสร็จเร็วขึ้นกว่าเดิม ถ้านักเรียนหำร้อยคนช่วยกันล้างคนละใบเสร็จภายในไม่เกินสองนาที

นี่ละพลังแห่งความสามัคคีละ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ความสามัคคีของหมู่คณะนำความสุขมาให้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประทานพระบรมราโชวาทที่สอดคล้องกับหลักธรรมะ เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นผู้ทรงธรรมและใช้ธรรมะนำประเทศมาตั้งแต่ต้นจนกระทั่งบัดนี้ หากพวกเรามีความจงรักภักดีปรารถนาจะถวายพระพรให้พระองค์ก็จงช่วยกันปฏิบัติธรรมตามที่พระองค์ได้นำมาประทานแก่ปวงชนชาวไทยทั้งหมดเถิด

แสดงธรรมเสร็จแล้ว ได้นำนักเรียนและครูอาจารย์เจริญภาวนา บำเพ็ญบุญด้วยการ
ทำจิตให้บริสุทธิ์เรียกว่า ภาวนามัย เมื่อทุกคนมีจิตเป็นสมาธิแล้ว ได้กล่าวกับครูและ
นักเรียนว่า ให้จินตนาการถึงพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระ
อิริยาบถใดอิริยาบถหนึ่งที่ปรากฏขึ้นในใจ แล้วจงบรรจงวาดภาพนั้นประทับไว้ในใจ พร้อม
อธิษฐานจิตว่า จะสร้างความคิด มีธรรมนำชีวิต ตามเสด็จพระองค์ผู้ทรงธรรมตลอดไป

บัดนี้พวกเราทั้งหลายได้บำเพ็ญทั้งบุญกุศลเพียบพร้อมแล้ว ขอน้อมเอาบุญกุศลที่
เพียบพร้อมแล้วนี้ น้อมถวายเป็นพระราชกุศลแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอให้
พระองค์ทรงพระเจริญด้วยพระชนมายุยืนนาน เป็นมิ่งเป็นขวัญแห่งพสกนิกรชาวไทยสืบไป

เมื่อคณะครูอาจารย์นักเรียนร่วมกันอธิษฐานจิตถวายพระพรเสร็จแล้ว จึงได้นำ
กรวดน้ำ รับพร แผ่เมตตาแก่สรรพสัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่ เจ็บตายด้วยกัน
ทั้งหมดทั้งสิ้น

กรวดน้ำรับพรเสร็จแล้ว ท่านผู้อำนวยการนำนักเรียนและคณะครูอาจารย์ ร้องเพลง
สรรเสริญพระบารมี เป็นเสร็จพิธี

คณะครูอาจารย์และนักเรียนได้ถวายปัจจัยบูชาธรรมจำนวนหนึ่ง ได้รับมาแล้ว ขอ
มอบต่อแก่ท่านผู้อำนวยการไว้ใช้จ่ายในการสร้างสรรค์เยาวชนให้เป็นคนดีต่อไป

ทางโรงเรียนจัดที่เลี้ยงอาหารเพลได้ร่มไทรใหญ่ ร่มรื่นมาก คณะครูหลายคนมานั่ง
พูดคุยอย่างเป็นกันเอง และออกปากนิมนต์ไว้ว่า หากผ่านมาทางนี้ อย่าลืมมาเยี่ยมพวกเราอีก
ก็รับว่า หากเหตุปัจจัยนำให้มาพบก็คงจะได้พบกันอีก ขอให้คุณครูอาจารย์จงช่วยกันทำบุญ
ด้วยการสร้างเยาวชนเถิดได้บุญมากเหลือเกิน

ฉันอาหารเพลเสร็จก็พากันเดินทางกลับด้วยจิตใจที่เบิกบานแจ่มใส เพื่อมุ่งหน้าไปแสดง
ธรรมภาคบ่ายต่อไป

บันทึกเมื่อ 12 ธันวาคม 2550 เวลา 6.00 น.

ธรรมเนียมจรรยาที่ 41

การเดินทางไปทำโครงการธรรมสังฆจร 80 โรงเรียน 80 พรรษา พระธรรมราชา พอผ่านมาได้ครึ่งเดือน วันหนึ่งๆต้องไปแสดงธรรมมากขึ้นตามลำดับ โรงเรียนต่างๆที่ไม่ได้ทราบมาก่อน พอได้ทราบจุดประสงค์ของโครงการและวิธีการแสดงธรรมแบบบูรณาการที่เพียบพร้อมไปด้วยพระบรมราชาบาท หลักระพุทธศาสนา และการนำเอาพระพุทธรูปไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม ก็พากันเดินทางมานิมนต์ให้ไปแสดงธรรมด้วย

เมื่อเห็นว่าโรงเรียนต่างๆมีศรัทธามากก็พยายามจัดตารางเวลาให้โรงเรียนที่ต้องการจะฟังธรรมที่อยู่ในเส้นทางเดียวกัน ได้ใช้เวลาเป็นลำดับไป คือจะเริ่มที่ไกล และขยับเข้ามาใกล้ๆในเวลาเดินทางกลับ เมื่อปรับตารางใหม่ ต้องแสดงธรรมวันหนึ่งถึงสี่โรงเรียนกับหนึ่งชุมชน โดยแสดงธรรมตอนเช้าสองครั้ง ตอนบ่ายสองครั้ง และตอนค่ำอีกหนึ่งครั้ง

บางชุมชนประชาชนมีความพร้อมในการรวมตัวและมีความพร้อมที่จะรับฟังธรรมกันสูง พอมาฟังจุดที่ ห้าแล้วก็เดินทางไปจุดที่หกเลย แม้การเดินทางจะไกล หากหลุดจากถนนใหญ่ก็เข้าสู่หมู่บ้าน ถนนหนทางบางแห่งก็เป็นถนนคอนกรีต แต่บางแห่งยังเป็นถนนลูกรังสีแดง เวลารถผ่านแต่ละครั้ง ฝุ่นคลุ้งตลบกว่าฝุ่นจะจางก็นานทีเดียว

ในพื้นที่ที่ห่างไกลเขตชลประทานหรืออ่างเก็บน้ำ พื้นที่ที่แห้งแล้งมาก ความแห้งแล้งรุนแรงเหล่านี้มีผลกระทบต่อชุมชน ทำให้ประชากรในชุมชนลดลงเป็นจำนวนมาก เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวในนาแล้ว จะปลูกผักสวนครัวต่อไป อย่างพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยน้ำไม่ได้ก็เดินทางเข้าตัวเมืองใหญ่ๆ หรือไม่ก็เข้ากรุงเทพมหานครเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว จนกว่าจะถึงฤดูฝน ทำนาได้ก็จะกลับคืนบ้านนา

หากในเมือง มีงานทำดี รายได้ต่อเนื่องแม้จะไม่มากนัก หลายคนก็ตัดสินใจทิ้งอาชีพทำนาไปหาเงินในป่าคอนกรีตแทน เพราะการทำงานในยุคปัจจุบัน ต้องจ่ายเงินเป็นทุนมากมาย ขายข้าวแล้ว ได้รายได้กลับมาไม่พอปลดหนี้ เลยปล่อยที่นาร้างว่างเปล่าอยู่เป็นจำนวนมาก

หากจะแก้ปัญหาชาวนาให้ตรงจุดสู่เศรษฐกิจพอเพียงที่กล่าวขวัญถึงกันนั้น จะต้องมาจัดการเรื่องที่ดินทำกินให้อยู่ในรูปแบบที่คนจนสามารถใช้พื้นที่ทำกินไปได้นานเท่าที่จะนานได้ งานเสริมจากการทำนามีรายได้ค่อนข้างแน่นอน เพราะสามารถแบ่งสมาชิกไปทำ

นาและไปทำงานหาเงินได้ในเวลาเดียวกัน หากเวลาทำนา เงินขาดมือต้องอาศัยการกู้ยืมออก ระบบซึ่งดอกเบี้ยกำหนดกันเอง โทคมหาโหด ใครหลงเข้าเป็นหนี้ระบบนี้ได้แล้ว ต้องทำงานปลดหนี้ตลอดชีวิต ก็ยังไม่เห็นทางรอดเลย

ชาวไร่ชาวนาชาวสวน ทำงานเก่งขยันขันแข็งเป็นที่ประจักษ์ แต่พอผลผลิตออกมา ขายไม่ได้ราคา เพราะตลาดที่จะไประบายสินค้าไม่แน่นอน ราคาสินค้าขึ้นลงอย่างน่าใจหาย จนชาวไร่ชาวนาลงทุนไปต้องขาดทุนแบบสะสมในที่สุดผืนดินที่เคยทำกินก็ต้องจำนองไปปลดหนี้ หากครบครวัไหนดคิดอขายมูด้วยแล้ว แทบจะไม่มีหวังอะไรเหลืออยู่เลย

เรื่องราวเหล่านี้ เป็นเรื่องที่นักพัฒนาทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน นักการเมือง ล้วนรู้แล้ว เป็นอย่างดี และได้พยายามกระทำกันลงไปหลายปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่เริ่มแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทีเดียว แต่การพัฒนาเหล่านั้น ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างไป ไม่ค่อยประสานกัน

รัฐบาลแต่ละรัฐบาลมักจะวางเรื่องความยากจนเป็นวาระแห่งชาติ ทุ่มงบประมาณลงไปแบบไฟไหม้ฟาง คืองบประมาณลงไปถึงชนบทก็หมดทันที เพราะเป้าหมายของรัฐบาล ส่วนใหญ่มิได้มุ่งพัฒนาอย่างยั่งยืนให้ชาวบ้านพึ่งตนเองได้ แต่มุ่งพัฒนาเพื่อการหาเสียง สร้างระบบต่างพึ่งพา คือนักการเมืองก็พึ่งเสียงลงคะแนนจากชาวบ้าน ชาวบ้านก็หวังว่า ผู้แทนที่ตนเองส่งเข้าสู่สภาจะไปแก้ปัญหาก็ที่ทับถมมานานปี

ภาคเอกชนที่เข้าไปติดอาวุธทางความคิดให้ชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านมีความคิดความอ่านในการพึ่งตนเอง มีความฝันที่จะสร้างงานให้ตนเอง แต่ส่วนใหญ่ก็ยังประสบปัญหาขาดปัจจัยการผลิต ไม่ว่าจะเป็นเงินทุนหรือเครื่องมือ เครื่องมือ ผลก็คือ ภาคเอกชนทำได้แค่ปลุกเร้าให้ประชาชนรวมตัวกันเดินขบวนเรียกร้องสิทธิต่างๆจากรัฐได้เท่านั้น

นักการเมืองที่เป็นรัฐบาลในระบบประชาธิปไตยที่มีอาการป่วยด้วยโรคแทรกซ้อนหลายชนิด เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้ว ไม่นิยมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสักเท่าไร หลายพรรคบอกว่า ขอให้เลือกตั้งก่อน ส่วนนโยบายจะบอกทีหลัง

เมื่อประชาชนมาเรียกร้องสิทธิให้แก้ปัญหาเฉพาะหน้าก็มักจะไม่ได้รับการตอบสนองจากรัฐ บางครั้งนอกจากรัฐจะไม่จัดการแก้ปัญหาให้ชาวบ้านแล้ว ยังเคยใช้ความรุนแรงผลักดันประชาชนให้กลับบ้านไปเผชิญปัญหาอย่างโดดเดี่ยวต่อไป

หากจะมองการพัฒนาที่คาดว่าจะได้ผลกว่าที่เป็นมาน่าจะ วางแผนพัฒนาแบบระบบ เครือข่ายผสมผสานข้อดีข้อเสียของแต่ละฝ่ายมีอยู่เข้าเติมในส่วนที่ขาด หรือลดบทบาทในส่วน ที่เกิน ปรับทิศทางให้เหมาะสม โดยยึดชีวิตจริงของประชาชน มิใช่ตัวเลขรายได้มวลรวม ประชาชาติดังที่เคยเป็นมา

เวลาประเมินผลการพัฒนาต้อง เดินเข้าไปประเมินผลกันตรงๆว่า แต่ละหมู่บ้าน มีการพัฒนากันด้านไหนมาก ด้านไหนยังมีปัญหา และในจุดที่เป็นปัญหานั้นใครเป็นผู้รับผิดชอบแก้ไข ก็จัดการแก้ไขครบวงจรอย่างเป็นกระบวนการ

เมื่อสามารถจัดสรรปัจจัยการผลิต ซึ่ง ตั้งอยู่บนธาตุสี่ คือ ดิน น้ำ ไฟ ลมให้ ประชาชนได้ใช้อย่างเหมาะสม มีทุนทรัพย์พอเหมาะ ต่อไปต้องสร้างทุนคุณธรรม อันเป็น ทุนที่มีอยู่แล้ว แต่จะต้องฟื้นฟูเผยแผ่ให้เห็นกันอย่างชัดเจนว่า ธรรมะที่ถูกต้องจะเข้ามา รักษาทรัพย์สิ้น ชีวิตเอาไว้ได้อย่างถาวร

หากมีทรัพย์มากแต่ธรรมะไม่เพียงพอก็ไม่สามารถจะรักษาทรัพย์นั้นไว้ได้ ดังมีข่าว ว่าคนพิการถูกล่อลวงเรือรางวัลใหญ่หลายล้าน แทนที่จะเก็บไว้ใช้ได้ตลอดชีวิต ก็พบหนุ่มใจ อุกุศล คลิให้มาพบเจ้า และผลาญทรัพย์ไปหมดภายในเวลาไม่นานนัก

หากประชาชนไม่ทิ้งภูมิปัญญา ที่มีภูมิธรรมกำกับ ก็จะสามารถแสวงหาความสุขได้ แม้ท่ามกลางปัจจัยเครื่องอำนวยความสะดวกที่ไม่มากนัก แต่เมื่อยังมีปัจจัยการยังชีพเท่าที่ จำเป็นยังมีอยู่ โดยเฉพาะอาหารและยาที่มาจากเวทดาลี้อย่าง ยังไม่ถูกทำลายหรือได้รับการ ฟื้นฟูอย่างจริงจัง ความหวังที่จะกลับมาเป็นดินค่าน้ำชุ่มก็จะไม่ใช่ความหวังแบบลมแล้งอีก ต่อไป

ธรรมสังฆจรตอนที่ 42

การเดินทางเพื่อแสดงธรรมตามโครงการธรรมสังฆจรเพื่อแสดงธรรมถวายเป็นพระ ราชกุศลแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสที่พระองค์มีพระชนมายุ 80 พรรษา ตั้งใจไว้ว่าจะแสดงธรรมให้ได้ครบ 80 ครั้งตามจำนวนพรรษาของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวแต่เมื่อแสดงธรรมหมดจนถึงวันสุดท้ายรวมพื้นที่และจำนวนครั้งทั้งทางภาคอีสาน ที่จังหวัดมหาสารคามและภาคใต้ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีรวมเป็นการแสดงธรรมทั้งหมด 123 ครั้ง

วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2550 เป็นวันสุดท้ายของการแสดงธรรมที่จังหวัดมหาสารคาม ต้องแสดงธรรมตามที่ต่างๆถึงหกครั้งก่อนที่จะขึ้นรถทัวร์เดินทางออกจากจังหวัดมหาสารคาม จุดสุดท้ายที่แสดงธรรมคือวัดปัจฉิมทัศน์ โดยทางวัดจัดให้มีการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ ท่านเจ้าคุณรองเจ้าคณะจังหวัด ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสมาให้เกียรติ รับฟังการแสดงธรรมครั้งนี้ด้วยจนจบ

ทายกทายิกาได้ถวายปัจจัยบูชาภัตตาหารเทศน์ ก็ได้มอบถวายท่านเจ้าอาวาสเป็นค่าน้ำค่าไฟต่อไป ก่อนจะกราบลาจาก ท่านกล่าวปวารณาไว้ว่า หากผ่านมาทางจังหวัดมหาสารคาม ขอให้มาเยี่ยมเยือนวัดปัจฉิมทัศน์และมาพักที่นี่ได้ ยินดีต้อนรับท่านเสมอ มาอยู่ที่นี่หนึ่งเดือนกว่าๆท่านได้ถวายเงินบำรุงวัดค่าน้ำค่าไฟเป็นหมื่น ทางวัดก็ต้องขอขอบคุณเช่นกัน

เมื่อท่านกล่าวอนุโมทนาเสร็จ ก็กล่าวขอบคุณในความกรุณาของท่านอีกครั้งหนึ่ง ที่ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี ได้มอบห้องทำงานของรองเจ้าคณะจังหวัดเป็นที่พักมีห้องน้ำ ภายในอย่างสะดวก ตื่นเช้าขึ้นมาก็ดูแลด้านอาหารการฉันมิให้ขาดแคลน หากมีเวลาที่ติดตามไปร่วมงานธรรมสังฆารอย่างสม่ำเสมอ หากมีโอกาสผ่านมามหาสารคามอีกก็ต้องมากราบคารวะอีเป็นแน่แท้

กล่าวอำลาญาติโยมที่เคยส่งภัตตาหารเช้าและฟังธรรมกันบ่อยๆ ออกจากวัดเดินทางมาบ้านคุณธีระ เพื่ออำลาศรัภรรยาของคุณธีระ ซึ่งทำหน้าที่ให้ความอุปถัมภ์ค้ำจุนเป็นเลขานุการของโครงการคอยประสานงานให้ตั้งแต่ต้นจนจบ แม้จะช่วยค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ที่ออกไปเป็นหมื่นก็ไม่ยอมรับ โดยบอกว่า ท่านอาจารย์ยังไม่รับเงินเลย มาเพื่อให้พวกเราได้ให้บ้าง ไม่เดือดร้อน ฟังแล้วก็คลายกังวลใจและอนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง

เดินทางไปขึ้นรถทัวร์เวลาสี่ทุ่มด้วยจิตใจที่อิ่มเอิบเบิกบาน เพราะได้ทำงานตามที่ตั้งใจไว้สำเร็จลุล่วงไปทุกประการ คุณธีระ ชีวะเกรียงไกร ยกมือไหว้เบิกมืออำลาด้วยรอยยิ้มที่อิ่มเอิบไม่แพ้กัน นับเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมาจากงานเผยแผ่ธรรมในครั้งนี้อย่างจริงๆ

ขึ้นรถทัวร์จัดหาที่นั่งเป็นที่เรียบร้อย รถที่นั่งเป็นรถทั้งรับ.ข.ส.หกที่นั่ง ปรับนอนได้ดีตามสมควร รถทัวร์ออกเดินทางได้ไม่นานก็หลับไปด้วยความอ่อนเพลียเพราะไม่มีความ

กังวลใดๆ ไม่มีเรื่องอะไรที่จะนำมาคิดเป็นพิเศษแต่อย่างใด นี่เป็นความสุขจากงานที่ทำสำเร็จลงไปด้วยดี

ถึงกรุงเทพมหานครตอนเช้าตื่นขึ้นมาด้วยความสดชื่น ลงจากรถทัวร์แบบง่ายๆ ด้วย ยามและกระเป๋าดูเดินทางหนึ่งไป เดินทางและเคลื่อนไหวได้ง่าย ไม่มีภาระแต่ประการใด ให้นึกถึงพระพุทธเจ้าว่า พระสงฆ์ต้องเป็นผู้เบากายและเบาใจ

ขับรถเท็กซัสเดินทางไปวัดชลประทานรังสฤษฎ์อำเภอปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรีเพื่อ กราบถวายรายงานการปฏิบัติงานครั้งนี้ให้หลวงพ่อบุญญานันทะทราบ ซึ่งจริงๆ แล้วหลวง พ่อได้ทราบความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เพราะทุกครั้งที่เดินทางมาแสดงธรรมที่ กรุงเทพฯ หลวงพ่อได้นิมนต์ให้แสดงธรรมที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์อย่างสม่ำเสมอ หาก หลวงพ่อมีเวลาก็จะลงมาฟังเป็นกำลังใจบ่อยๆ

หลวงพ่อบุญญานันทะได้ทราบว่าโครงการลุด่วงไปด้วยดี ก็อนุโมทนายิ่งนัก เพราะการเดินทาง แสดงธรรมอย่างนี้เป็นที่โปรดปรานของหลวงพ่อยิ่งนัก ทุกครั้งที่ไปกราบท่านจะได้กำลังใจ ในการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมหาศาล ท่านจะบอกให้ไปนอนพักผ่อน ให้มาฉัน เพลร่วมกันแล้วท่านก็ถามเรื่องราวต่างๆ สั้นๆ เราก็คุยให้ท่านฟัง ท่านก็จะยิ้มด้วยความพอใจ ใครได้เข้าใกล้ท่านจึงพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า หลวงพ่อบุญญานันทะ เป็นพระมหาเถระที่น่า เคารพ น่านรัก ใครเข้าใกล้แล้วได้รับพลังใจ พลังแห่งความสงบจากท่านเหมือนกัน

พักอยู่ที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์อีกหนึ่งคืนก็เดินทางต่อไปยังจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อแสดงธรรมตามสถานที่ต่างๆ อีกหลายแห่งเช่น ที่โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา วิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ สุราษฎร์เทคโนโลยี โรงเรียนศรมิรินทร์ และอบรมคณาจารย์ ทั้งหมดที่วิทยาลัยตาปี ซึ่งได้รับการช่วยเหลือและประสานงานอย่างดีจาก คุณหมอยุ่น และ ดร.ขวัญดี ศรีไพโรจน์ อธิการบดีวิทยาลัยตาปี สองแรงแข็งขันช่วยกันประสานงานจัดรถ จัดหาที่พักให้อย่างสะดวก ต้องขอขอบคุณทั้งสองท่านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

เมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้วได้เดินทางไปกราบพระมหาเถระที่เคารพนับถือที่สวน โมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่วัดขันเงินอำเภอหลังสวนจังหวัดชุมพร ที่ วัดด่านประชากร ได้ร่วมญาติพี่น้องทำบุญอุทิศแก่บิดามารดา ซึ่งพี่น้องที่หลังสวนได้ทำกัน ทุกปีไม่ค่อยได้ร่วมกับเขา แต่ปีนี้ถือ โอกาสร่วมด้วยมีลูกหลานเหลนมาประชุมกันอย่าง

พร้อมเพรียง ได้ร่วมทำบุญร่วมรับประทานอาหารกันอย่างอบอุ่นรำลึกถึงวันเก่าๆที่พวกเรา เป็นเด็กพ่อแม่ให้การเลี้ยงดูด้วยความอบอุ่น แม่ครอบครัวจายกจนตามวิถีชนบท แต่ความ อบอุ่นแล้วพ่อแม่มีให้อย่างเหลือเฟือ

ทำบุญรวมญาติเสร็จแล้ว เดินทางขึ้นกรุงเทพฯเชียงใหม่ ย้อนกลับมาพักที่วัด ชลประทานรังสฤษฎ์อีกครั้งหนึ่ง ได้มาคุยกับหลวงพ่อบุญญานันทะและนวดให้อย่าง ใกล้เคียงและอบอุ่นยิ่ง เนื่องจากต้องเดินทางกลับอเมริกาตอนเช้าวันที่ 13 เมษายน 2550 จึง กราบลาท่านตั้งแต่วันที่ 12 เมษายน 2550 ตอนเย็น ท่านก็อวยพรสั้นๆขอให้โชคดีเดินทาง ด้วยความปลอดภัย ตั้งใจทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกล

โอวาทที่หลวงพ่อบุญญานันทะให้ครั้งนั้นเป็นปัจฉิมโอวาทของหลวงพ่อบุญญานันทะ การกราบลาครั้งนั้น กลายเป็นการกราบลาครั้งสุดท้ายที่จะไม่มีโอกาสพบกันอีกในทางร่างกายที่มีชีวิต จิต วิญญาณแห่งงานเผยแผ่ที่หลวงพ่อบุญญานันทะได้ถ่ายทอดไว้ยังสถิตอยู่ในใจเสมอ จะเคารพบูชา รักษา สืบสานปณิธานแห่งงานเผยแผ่จนชีวิตจะหาไม่ดังที่หลวงพ่อบุญญานันทะแม่ทัพธรรมผู้ ยิ่งใหญ่ได้ทำเป็นตัวอย่าง

โครงการธรรมสังฆจรเพื่อแสดงธรรมให้ครบ 80 ครั้งแต่ได้แสดงถึง 123 ครั้งเพื่อ ถวายเป็นพระราชกุศลในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุ 80 พรรษาที่ สิ้นสุดลงอย่างสวยงาม โดยความร่วมมือด้วยของพุทธศาสนิกชน วัดพุทธปัญญา ชุมชนคน รักธรรม เยาวชนและปวงชนชาวไทยหลายหมื่นคน โครงการนี้เป็นโครงการง่ายๆได้บุญ และกุศลครบถ้วนก็ต้องจบลงแค่นี้

ขอความสุขสวัสดิ์จะมีแก่ท่านผู้อ่านที่ติดตามมาตั้งแต่ต้นจนจบ ขอความสุขทุกนาที่ จบบังเกิดขึ้นทั้งในปีเก่าที่จะจากไปและปีใหม่ที่กำลังจะมาถึง
บันทึกเมื่อ 22 ธันวาคม 2550 เวลา 6.30

